

AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉG BIZOTTSÁGA

Brüsszel, 2001. 11. 21.
COM(2001) 681 végleges

AZ EURÓPAI BIZOTTSÁG FEHÉR KÖNYVE
ÚJ LENDÜLET EURÓPA FIATALJAI SZÁMÁRA

TARTALOMJEGYZÉK

AZ EURÓPAI BIZOTTSÁG FEHÉR KÖNYVE ÚJ LENDÜLET EURÓPA FIATALJAI SZÁMÁRA

ELŐSZÓ.....	4
1. Hátérinformációk.....	7
2. Kihívások.....	9
2.1. Demográfiai mutatók.....	9
2.2. Változó fiatalok.....	10
2.3. Fiatalok közéleti szerepvállalása.....	10
2.4. Európai integráció.....	11
2.5. Globalizáció.....	11
3. Egy eredményes konzultációs folyamat.....	12
3.1. Főbb kérdéskörök.....	13
4. Egy új törekvés.....	15
4.1. A kifejezetten fiatalokra vonatkozó kérdéskörök.....	15
4.1.1. A nyitott rendszerű koordináció.....	15
4.1.2. A nyitott rendszerű koordináció alkalmazásának hatóköre az ifjúsági területen.....	17
4.2. A fiatalokkal kapcsolatos kérdések figyelembe vétele az egyéb politikai irányvonalak megalkotásánál.....	19
4.3. Az ifjúság 2000-2006 program szerepe.....	22
5. Összegzés.....	23
1. Nincs demokrácia részvétel nélkül.....	24
1.1. Az eredmények elemzése.....	25
1.2. A konzultációs folyamat során született javaslatok.....	28

2.	Tanulmányok – egy döntő fontosságú időszak a fiatalok életében.....	32
2.1.	Az eredmények elemzése.....	32
2.2.	A konzultációs folyamat során született javaslatok.....	36
3.	A foglalkoztatás, mint a fiatalok hatékonyabb integrálásának módja.....	39
3.1.	Az eredmények elemzése.....	39
3.2.	A konzultációs folyamat során született javaslatok.....	44
4.	A legtöbbet kihozni az ifjúkorból.....	48
4.1.	Az eredmények elemzése.....	48
4.2.	A konzultációs folyamat során született javaslatok.....	53
5.	Stabil értékeken nyugvó európa.....	55
5.1.	Az eredmények elemzése.....	55
5.2.	A konzultációs folyamat során született javaslatok.....	59
6.	Közreműködés a fehér köny létrehozásában.....	65
1.	Az Ifjúság 2000-2006 program.....	68
2.	A fiatalokat érintő politikai kezdeményezések	69
3.	A foglalkoztatás, oktatás, kultúra és ifjúságvédelem anyagi támogatása.....	76
4.	Az alapvető jogok kartája.....	76
5.	Támogatás az európai parlamenttől.....	77
6.	A gazdasági és szociális bizottság és a régiók bizottságának közreműködése.....	77
7.	Párbeszéd az Európai Ifjúsági Fórummal	78
8.	Az Európa Tanács munkája	79
9.	Az Európai Bizottság által kezdeményezett tanulmányok és közvélemény kutatások.....	80

ELŐSZÓ

A döntés, hogy kiadásra kerüljön ez a Fehér Könyv az ifjúságpolitikáról, továbbá, hogy megjelenését széles körű konzultációk előzzék meg, elsősorban az európai szintű kormányzás új formáinak fejlődését előmozdítani óhajtó elképzelésekben gyökerezik.

A Fehér Könyv következetesen illeszkedik az Európai Kormányzásról szóló Bizottsági Fehér Könyvhöz, melyet ez év júliusában fogadtak el; lényege, hogy az Európai Unió (EU) döntéshozó mechanizmusát nyitottá kell tenni azok számára, akikre ezek a döntések hatással lesznek, és ebbe a fiatalok is bele tartoznak.

1. Előtérben a fiatalok

A Fehér Könyv megjelenését megelőző széles körű konzultációs gyakorlat eredménye egyértelmű: nagyfokú eltéréseket mutató életkörülményeik ellenére a fiataloknak alapvetően megegyezik az értékrendjük, a törekvéseik, de közösek a nehézségek is, amikkel szembenéznek. A fiatalok egy változékony csoportot alkotnak, egyre később lesznek a munkaerőpiac szereplői, és később alapítanak családot; váltogatják a munkával és a tanulással töltött időszakokat; és mindenekfelett egyéni életútjaik sokkal változatosabbak, mint ezelőtt valaha. Az iskolának, az egyetemnek, a munkahelynek és a társadalmi környezetnek nincs már olyan integráló szerepe, mint korábban. A fiatalok életük során egyre később válnak teljesen önállóvá.

Mindez tükröződik a fiatalok életérzésében: a lét törékenységének érzésében, a jelenlegi döntéshozó rendszerekbe vetett bizalom elvesztésében, a közéletben vagy az ifjúsági szervezetekben való hagyományos részvételi formák iránt érzett elégedetlenségben. Némelyikük úgy érzi, saját gondolatai nem mindig kapnak helyet az idősebb korosztályok által, idősebb korosztályok számára kidolgozott közpolitikai irányelvekben. Némelyek a közönyben és az individualizmusban keresnek menedéket, míg mások az önkifejezésnek szélsőséges, esetenként a demokratizmus határait súroló megnyilvánulásait választották. De a többség mégis inkább szeretne hatással lenni a politikára, csak még nem találta meg ennek módját.

Ennek ellenére a fiatal európaiaknak sok mondanivalójuk van; hiszen pontosan ők azok az emberek, akikre elsődlegesen hatnak a gazdasági változások, a demográfiai egyensúly kibillenése, a globalizáció vagy a kulturális diverzitás. Azt várjuk tőlük, hogy újfajta társadalmi kapcsolatokat alakítsanak ki, megtalálják a szolidaritás új kifejezési formáit, és a különbözőségekkel való együttélésnek olyan új módozatait hozzák létre, ami tartalmasabbá teszi életüket – miközben újabb bizonytalanságokkal kell szembenézniük.

A bonyolultabb társadalmi és gazdasági körülmények ellenére a fiatalok jól felkészültek a fenálló helyzethez való alkalmazkodásra. A nemzeti és európai politikai irányvonalak megteremtőinek feladata, hogy megkönnyítsék ezt a folyamatot azáltal, hogy társadalmainkban valódi, felelősségteljes szerepet adnak a fiataloknak.

2. A fiatalok és Európa

Folyamatosan zajlik a vita Európa jövőjéről. A bővítési folyamat következő, sosemlátott méreteket öltő hulláma hamarosan egészen új perspektívákat teremt. Európa politikai életében az elmúlt néhány év tisztán hallható üzenete az volt, hogy az EU az európai polgárokkal és az európai polgárok által kell, hogy végleges formát öltjön. Fontos, hogy az EU fejlődésének irányáról és jövőbeli kormányzási tevékenységének módozatairól szóló konzultációkba bevonják azokat az embereket, akiké a holnap Európája lesz. Maga az európai projekt is fiatal, folyamatosan formálódik, állandó viták tárgya. Ahhoz, hogy továbbfejlődhessen, ambícióra és lelkesedésre van szüksége, valamint arra, hogy a fiatalok elkötelezzék magukat az európai projekt alapjául szolgáló értékek mellett.

Ha a fiataloknak van egyetlen közös üzenete, akkor az az, hogy hallatni szeretnék a hangjukat, és szeretnék, hogy a folyamat teljes jogú résztvevőinek tekintsék őket; ki akarják venni a részüket Európa építéséből; hatással akarnak lenni a fejlődés irányát eldöntő vitára. Itt az idő, hogy Európa építésében pozitív erőként, és ne problémaként tekintsünk a fiatalokra. Más szóval, lehetőséget kell teremtenünk a fiataloknak, hogy elmondják ötleteiket, és ezeket összevessék a civil szféra egyéb szereplőinek hasonló elgondolásaival.

3. A helyi szinttől Európáig: egy új típusú dinamika

Az e Fehér Könyvben foglalt javaslatok többsége a tagállamoknak és az európai régióknak szól, hiszen rájuk hárul a különféle, fiatalokkal kapcsolatos szabályozások gyakorlatba ültetésének oroszlánrésze. A közéletben való aktív részvétel viszont helyi szinten válik valósággá, ott, ahol a fiatalok láthatják személyes elkötelezettségük eredményét. Az iskolák, lakónegyedek, kerületek vagy helyi szervezetek mindennapjaiban való részvétel során tehetnek szert a fiatalok olyan tapasztaltokra és önbizalomra, amelyek segítségével akár most, akár később megtehetik a következő lépést a közéleti szereplésben – akár európai szinten is. A fiatalok azzal, hogy részt vesznek olyan közösségi tevékenységekben, amelyek mindenki számára nyitottak és mentesek a diszkrimináció minden formájától, hozzájárulnak a társadalom szolidárisabbá válásához és kiteljesedik közéleti részvételük.

Mindazonáltal nagyon fontos európai dimenzióba helyezni a fiatalokkal kapcsolatos programokat, a hatékonyság fokozása és a szinergiák megsokszorozása érdekében, de fontos az egyes végrehajtási szintek specifikus felelősségét megőrizni és hangsúlyozni is. Ez az, amit a konzultáció során meghallgatott fiatalok elvárnak; ez az, amit az Európai Parlament is támogat; és ez az, amiért a tagállamok síkra szállnak, mint kiderült a Bizottság által vezetett konzultációs folyamat során. Válaszként a Fehér Könyv az európai együttműködéshez új keretet javasol, melynek két alappillére van: a nyitott rendszerű koordináció alkalmazása az ifjúsági ügyekben; valamint az „ifjúsági” dimenzió fokozottabb figyelembe vétele az egyéb politikai kezdeményezésekben.

Ez az európai dimenzió helyi szinten a dinamizmus érzését kelti majd, élénkíti a kreativitást, ösztönzi a pozitív tapasztalatok cseréjét és összevetését, valamint elősegíti, hogy országos és európai szinten elismerjék az egyének és ifjúsági szervezetek helyi és regionális szintű munkáját. Segít egy közös vízió kialakításában, elősegítve a tisztánlátást ifjúsági ügyekben, lehetővé teszi a hatékonyabb együttműködést, és a közös célok meghatározását.

A fiatalok meghallgatása, megfelelő fórumok biztosítása a helyi kezdeményezéseknek, a tagállamok hatékonyabb együttműködésre való buzdítása, konkrét új ötletek bevezetése a meglévő európai programokban, és a politikaalkotás minden területén nagyobb hangsúly az

„ifjúsági” szempontoknak: ezekből az elemekből áll a Fehér Könyv által javasolt recept. E szemléletmód segítségével megteremthetők a fiatalok teljeskörű szerepvállalásának feltételei, demokratikus, nyitott és gondoskodó társadalmakban.

1. HÁTTÉRINFORMÁCIÓK

A bővítést követően 75 millió 15 és 25 év közötti fiatal lesz Európában¹. Bármilyen jellegűek is legyenek köztük a különbségek (a munkaerőpiaci helyzet, az oktatás, a családi élet, a bevételeik, stb. tekintetében), a fiatalok teljes jogú polgároknak tekintik magukat, ennek minden jogával és kötelességével. A fiatalokra irányuló befektetés egyben jelenlegi és jövőendő társadalmunk gazdagságába való befektetés. Éppen ez tehát a kulcsa az Európai Tanács Lisszabonban kijelölt egyik politikai célkitűzésének: hogy Európa legyen „a világ legversenyképesebb és legdinamikusabb tudás-alapú gazdasága”.

A nemzetközi egyezmények és szerződések az élet számos, a fiatalokat közvetlenül vagy közvetve érintő területén² szolgáltatnak alapot a cselekvéshez, a különféle programokhoz: diszkrimináció, európai polgáriság, foglalkoztatás, társadalmi kirekesztettség, oktatás, szakmai képzés, kultúra, egészség, fogyasztóvédelem, szabad helyváltztatás, környezetvédelem, fiatal kutatók mobilitása, fejlődésre irányuló együttműködés és szegénység.

Számos Közösségi határozat közvetlen hatással van a fiatalokra: az oktatás, foglalkoztatás és szakmai képzés, valamint újabban az információs technológiákhoz való hozzáférés kérdéseiben, hogy csak néhányat nevezünk meg közülük.

A fiatalokat érintő általános és szektorális politikai irányvonalakon túl egy másik típusú program is elősegíti a fiatalok mobilitását, az interkulturális cseréket, a közéleti részvételt és az önkéntes szolgálatot. Ennek keretében, a Szerződés 149. paragrafus³ alapján az EU bevezetett egy sor programot - köztük az Ifjúság 2000-2006 Programot - amelyek eredményeként számos, az ifjúsági cseréket és a fiatalok mobilitását szolgáló keret

---

¹ A fiatalok jelen esetben a 15 és 25 év közötti korosztályt jelölik, a Parlamentnek és a Tanácsnak az Ifjúság 2000-2006 Programra vonatkozó döntésével megegyezően. A „bővítést követően” kifejezés a jelenlegi tagállamokat és a csatlakozási tárgyalásokat folytató 12 országot (kivéve Horvátország) veszi figyelembe.

² Vö. 2. Melléklet „Az európai ifjúsági programok áttekintése”. Ez az összefoglaló dokumentum tartalmaz minden, a fiatalokkal foglalkozó programot; minden jövőbeli program ezt kell hogy kiindulópontnak tekintse.

³ A Szerződés 149. paragrafus:

1. A Közösség hozzájárul a minőségi oktatás fejlesztéséhez azáltal, hogy ösztönzi a tagállamok közti együttműködést, és ha szükséges, támogatja és kiegészíti tevékenységüket, miközben teljes mértékben tiszteletben tartja minden egyes tagállam felelősségét az oktatás tartalmára és az oktatási rendszerek megszervezésére, valamint ezek kulturális és nyelvi diverzitásának biztosítására vonatkozóan.
2. A Közösség tevékenysége az alábbiakra irányul:
  - az európai dimenzió fejlesztése az oktatásban, különösen a tagállamok nyelveinek oktatásán és terjesztésén keresztül;
  - a diákok és tanárok mobilitásának ösztönzése, többek között a felsőoktatási diplomák és a tanulmányi idők elismerésének ösztönzésével;
  - az oktatási intézmények közötti együttműködés serkentése;
  - információ- és tapasztalatcserék előmozdítása a tagállamok intézményeit közösen érintő kérdésekben;
  - ifjúsági cserék és szociálpedagógusok, oktatók cseréinek fejlesztése;
  - a távoktatás fejlesztésének ösztönzése.
3. A Közösség és tagállamai az oktatás terén ápolni fogják az együttműködést harmadik országokkal és kompetens nemzetközi szervezetekkel, különösen az Európa Tanáccsal.
4. Hogy hozzájáruljon a jelen paragrafusban kitűzött célok eléréséhez, a Tanács:
  - a 251. paragrafusban leírtaknak megfelelően eljárva, a Gazdasági és Szociális Bizottsággal valamint a Régiók Bizottságával való egyeztetést követően ösztönző jellegű szabályozásokat fogad el, kizárva a tagállamok törvényeinek és jogszabályainak harmonizációs kötelezettségét.
  - A Bizottság javaslata alapján eljárva, egyszerű többséggel ajánlásokat fogad el.

született. Ez az együttműködés folyamatosan fejlődött és újabb területekre terjedt ki, úgymint információcsere, szervezetek közti csere és önkéntes szolgálat.

Létezik számos témakör – mint például a fiatalok közéletben való részvétele vagy a fiatalok önállóvá válása – amelyek nem tartoznak közvetlenül a Közösség hatáskörébe, de mégis érdemes mélyrehatóan elemezni őket. Az ifjúságpolitikához való szoros kötődésük és politikai horderejük teszi őket fontossá, hiszen az alapelgondolás szerint a Fehér Könyv egy olyan forrásmű, amely a tagállamoknak nyújt az érintett szektorokban zajló tevékenységük koordinálásához gyakorlati segítséget.

Mindezek a fiatalokkal kapcsolatos programok az Európai Parlament folyamatos támogatását élvezik, mind a programok elfogadásakor, mind pedig határozatok és fiatalok számára rendezett meghallgatások formájában. Az Ifjúsági Miniszterek Tanácsa elfogadott egy sor határozatot a fiatalok közéletben való részvételéről, a sportban rejlő oktatási lehetőségekről, a társadalmi integrációról, valamint a fiatalok körében tapasztalható kezdeményezésekről és vállalkozásokról. A Gazdasági és Szociális Bizottság valamint a Régiók Bizottsága rendszeresen hangoztat pozitív és ösztönző jellegű véleményeket különféle, fiatalokkal kapcsolatos ügyekben.

A kérdés most az, hogy mindezek a programok és tevékenységek elegendőnek bizonyulnak-e ahhoz, hogy segítsenek szembenézni a fiatalokra manapság váró kihívások teljes skálájával. Kérdés az is, hogy vajon az európai politikai irányvonalak meghatározóinak sikerül-e a lehető legjobban kiaknázni a fiatalokban rejlő lehetőségeket. Tény, hogy az ifjúsági kérdésekben hozott különféle határozatok és nyilatkozatok gyakorta megmaradtak a jó szándék szintjén. Az Európai intézmények és a tagállamok nem látják át a fiatalok támogatását célzó politikai irányvonalak összességét, és így az ezekhez tartozó programtípusok sokaságát sem. Ifjúsági kérdésekben az európai együttműködés jelen formájában elérte korlátait, és fennáll a veszélye, hogy nem tud már megfelelni az újabb kihívásoknak (ld. 2. pont), úgymint:

- demográfiai és társadalmi változások, melyek egyre bonyolultabbá teszik a generációk közti kapcsolatokat;
- az egyre mélyülő szakadék a fiatalok és a közéletben való részvétel között, mely magában hordozza az „állampolgári deficit” veszélyét;
- a demokrácia szempontjából okvetlenül szükséges befektetés az Európai Unió jövőjéről szóló vita minőségébe, az emberekkel, a civil társadalommal, a helyi szereplőkkel való szorosabb kapcsolattartás ösztönzése, mint azt az Európai Kormányzásról szóló Fehér Könyv javasolja⁴.

A Bizottság által kitűzött négy stratégiai jelentőségű prioritás egyike az európai kormányzás új módozatainak bevezetése. A „kormányzás” vagy „kormányzati cselekvés” (*governance*) kifejezés vonatkozik minden szabályozásra, mechanizmusra és gyakorlatra, amely befolyásolja a különböző jogkörök, a hatalom alkalmazásának módját, de magában foglalja azt a folyamatot is, amelynek során az EU döntéshozó folyamatai nyitottabbá válnak, lehetővé téve az emberek számára, hogy részt vegyenek az őket érintő döntések kialakításában.

⁴ „Európai kormányzás – egy Fehér Könyv”, COM(2001)428, 25.07.2001.

Az európai közéleti tevékenység illetően modernizációja öt alapelve épül: nyitottság, részvétel, felelősségre vonhatóság, hatékonyság és következetesség.

Az ifjúság egy olyan terület, ahol mindenekelőtt az alábbi elveknek kell érvényesülnie:

- **Nyitottság:** információt és aktív kommunikációs lehetőségeket biztosítani a fiataloknak, saját nyelvükön, hogy megértsék Európa működési mechanizmusait és az őket érintő politikai irányvonalakat.
- **Részvétel:** biztosítani, hogy a fiatalok véleményét kikérjük és nagyobb mértékben vonjuk be őket az őket érintő döntések meghozatalába, és általában a közösségek életébe.
- **Felelősségre vonhatóság:** a tagállamok és az európai intézmények között új, strukturált együttműködési formát kell kialakítani, ami lehetővé teszi, hogy a fiatalok törekvései a megfelelő felelősségvállalás mellett válhassanak valóra.
- **Hatékonyság:** a fiatalok kapacitását a lehető legjobban kihasználni annak érdekében, hogy a fiatalok maguk válaszolhassanak a társadalom kihívásaira, hozzájárulhassanak az őket érintő politikai irányvonalak sikerre viteléhez, és felépíthessék a jövő Európáját.
- **Következetesség:** átláthatóan összefoglalni a fiatalokat érintő politikai irányvonalakat, és azon pontok összességét, ahol a beavatkozás hasznos lehet.

A döntés, hogy kiadásra kerüljön ez a Fehér Könyv az ifjúságpolitikáról, és különösképp a megjelenését megelőző konzultációs tevékenység ennek a „kormányzási” elvnek az eredménye.

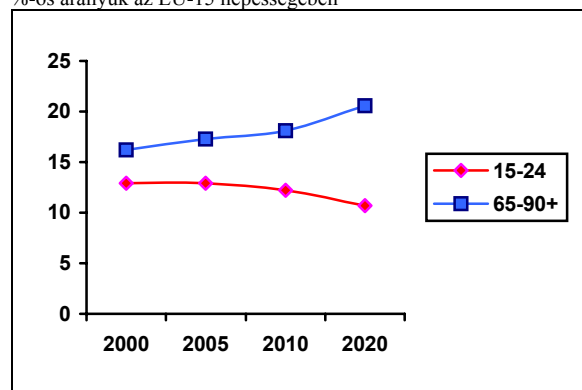
2. KIHÍVÁSOK

2.1. Demográfiai mutatók

Az alacsonyabb születési ráták és az élettartam növekedésének együttes eredményeként társadalmaink öregszenek. 2000 és 2020 között a 65 és 90 év közötti korosztály az Európai Unió össznépességén belül 16%-ról 21%-ra emelkedik, míg a 15 és 24 év közötti korosztály 11%-ra esik vissza⁵.

A népesség öregedése az EU 15 tagállamában 2000 és 2020 között

%-os arányuk az EU-15 népességében

⁵ Forrás: Eurostat, demográfiai statisztikák, 1999.

Ez a mennyiségi különbség idősök és fiatalok között minőségi változást eredményez majd a generációk közti kapcsolatokban. Ennek a kihívásnak csak az egyik aspektusa a szociális juttatási rendszerekre nehezedő pénzügyi nyomás. Nemcsak a fiatalok és szüleik vagy nagyszüleik közti szolidaritás gyakorlásának új módozatait kell kitalálnunk, de meg kell szerveznünk, mindenki megelégedésére, a generációk közti mozgást, miközben társadalmaink alapvető változásokon mennek keresztül.

A társadalom előregedése ezen felül az Európai Unió kivüli emberi erőforrások bevonását teszi szükségessé, a fellépő munkaerőhiány kiegyenlítésére. Társadalmainknak etnikai, vallási, szociális és nyelvi szempontból színesebbé, összetettebbé kell válniuk. És mindezt megfelelően kell szabályozni és irányítani, különösen a fiatalok esetében, ha el akarjuk kerülni a társadalmi feszültségeket vagy a fentieknek az oktatási rendszerekre és a munkaerőpiacra gyakorolt negatív hatását.

2.2. Változó fiatalok

A fiatalok, mint csoport társadalmi, gazdasági és kulturális jellemzői jelentősen módosultak a demográfiai változások, a társadalmi környezet, az egyéni és kollektív viselkedés, a családi kapcsolatok és a munkaerőpiaci helyzet változásának eredményeként⁶.

Először is, a fiatalkor tovább tart. Demográfiai kutatók megfigyelték, hogy gazdasági tényezők (foglalkoztathatóság, munkanélküliség, stb.) és szocio-kulturális tényezők hatására a fiatalok egyre idősebb korban érik el életútjuk fontos állomásait: a formális tanulási időszak végét, a munkába lépést, a családalapítást, stb.

Másodszor, az életutak nem-lineárisak válnak. Manapság „különböző szerepeink az élet színpadán összekeverednek⁷”: lehetséges, hogy valaki egyszerre diák, felelős a családjáért, állása van és állást keres, és a szüleivel él. A fiatalok manapság egyre gyakrabban mozognak ezek között a szerepek között. Az életutak egyre kevésbé lineárisak, mivel a társadalom már nem tud olyan garanciákat nyújtani, mint korábban (biztos állás, társadalombiztosítási juttatások, stb.).

Harmadszor, a hagyományos közösségi modellek fokozatosan teret vesztenek, miközben az egyéni életutak egyre individuálisabbá válnak. „Az egyén családi kapcsolatai, házassága és karrier-tervei már nem sablonokhoz igazodnak⁸”. Ez különösen a közigazgatás politikai irányvonalaira van nagy hatással.

2.3. Fiatalok közéleti szerepvállalása

Az európai fiatalok általában lelkesen támogatják a demokráciát és szívesen vesznek részt működésében. De az intézményi struktúrák iránt nagymértékben megrendült a bizalom. A fiatalok manapság sokkal kevésbé kötelezik el magukat a politikai és társadalmi cselekvés hagyományos struktúrái mellett (pl. pártok, szakszervezetek), és a demokratikus párbeszédben

⁶ Ld. 2001 márciusában az Umeå-i szemináriumra beterjesztett kutatói jelentést (<http://europa.eu.int/comm/education/youth/ywp/umearreport.html>)

⁷ "Jeunesse, le devoir d'avenir", Commissariat Général du Plan, Jelentés a Dominique Charvet által vezetett bizottságtól, 2001 március, p.33.

⁸ "Jeunesse, le devoir d'avenir", ibid, p. 35.

is csak kismértékben vesznek részt. Az ifjúsági szervezetek is érzik ennek hatását, és felismerik, hogy át kell alakulniuk.⁹

Ez egyáltalán nem jelenti azt, hogy a fiatalokat nem érdekli a közéletben való részvétel. Legtöbbjük világosan kimondja, hogy szeretne részt venni, szeretné befolyásolni a társadalom döntéseit, de mindezt a régi részvételi struktúrákon és mechanizmusokon kívül, egy egyénibb, egyszeri alkalomra szóló részvételi formában képzelik el.

A közigazgatás feladata, hogy áthidalja a szakadékot, ami a fiatalok lelkesedése, kifejezési vágya és a társadalom által kínált módszerek, és struktúrák között tátong. Ennek hiányában felléphet az „állampolgári deficit”, vagy rosszabb esetben tiltakozásra kerülhet sor.

2.4. Európai integráció

A fenti trend az Európai Unióra is vonatkozik, amellyel szemben a fiatalok általában vegyes érzelmekkel viseltetnek. Számukra Európa fogalma az alapvető értékek tiszteltetését jelenti, de ugyanakkor ez az a hely, ahol élnek, tanulnak, dolgoznak és utaznak.

Mindazonáltal úgy érzik, hogy az intézmények, amelyek ennek a területnek az irányításáért felelnek távoliak, és zárt ajtók mögött működnek. Ez a szakadék a fiatalok és Európa között jól illusztrálja a távolságot az európai emberek és „Brüsszel” között¹⁰. De a Közösség céljainak elérésében, különösen a bővítésben, nagyon sok múlik azon, mennyire sikerül a folyamatba bevonni a jövő generációit. Elengedhetetlen, hogy a fiatalokat is „felvegyük a szekérre”, helyzetükhöz, törekvéseikhez és képességeikhez szabott konkrét projektek aktív partnereiként.

2.5. Globalizáció

Ugyanez a kettősség jellemzi a fiatalok globalizációhoz való viszonyulását. Az európai fiatalok a külvilág kulturális és gazdasági hatásaira nyitott társadalmakban élnek.

Referenciarendszerük a világ, és pillanatok alatt magukévá tesznek olyan termékeket, amelyek a globalizációt szimbolizálják¹¹. Ugyanakkor a társadalmi igazságosság, a nyitottság és a fenntartható fejlődés szempontjából vitatják a globalizáció számos velejáróját. Kétségeik vannak a nemzetközi intézményekkel kapcsolatban, mert ezek hozzáférhetetlenek, titokzatosnak, és a fiatalokat foglalkoztató kérdések iránt közönyösnek tűnnek. Ez a finoman szólva is összetett kapcsolat a fiatalok és a globalizáció között a rossz közérzet jele, és semmiképp sem elhanyagolandó.

---

⁹ Eurobarometer 55.1, Fiatalok Európában 2001-ben (EB 55.1). Az Eurobarometer jelzi, hogy a fiatalok némiképp kiábrándultak a szervezett csoportosulásokból. Ugyanitt minden második fiatal állítja, hogy semmilyen szervezetnek, csoportnak nem tagja. Továbbra is vannak országonkénti eltérések (Hollandiában a fiatalok közel 80%-a tagja valamilyen szervezetnek, szemben Portugália 30%-ával). Ez a változó mértékű elégedetlenség Belgium és Luxemburg kivételével minden országra vonatkozik. A különféle csoportokhoz tartozó fiatalok körében a sportegyesületek a legnépszerűbbek (28%), messze megelőzve az ifjúsági szervezeteket (7%), a szakszervezeteket és politikai pártokat (4%).

¹⁰ Ld. „Európai kormányzás – egy Fehér Könyv”, Ibid

¹¹ Ide tartoznak az információs technológiák, mint például az Internet, az elektronikus levelezés vagy a mobiltelefon. Az Eurobarometer 55.1 szerint a 15 és 25 év közötti korosztályon belül 1997 óta több mint kétszeresére, 21%-ról 43%-ra emelkedett azok száma, akik rendszeresen használnak számítógépet, kapcsolódnak a világhálóra, játszanak videojátékokat, stb. Egy másik jelentős adat, hogy a fiatalok 80%-a rendszeresen használ mobiltelefont.

Ez jórészt megerősíti a globalizációval kapcsolatos legfőbb problémát: „Akár tetszik, akár nem, a globalizáció itt van. A mi feladatunk az, hogy irányítsuk és az emberiség javára fordítsuk”¹².

Mindez hatalmas kihívást jelent. Megfelelő feltételeket kell teremtenünk ahhoz, hogy Európában a fiatalok pluralisztikus társadalmak felelősségteljes, másokat segítő, aktív és toleráns polgáraiként lássák magukat, és ennek szellemében cselekedjenek. A fiatalok bevonása a helyi, nemzeti és európai közösségek mindennapi életébe, aktív közéleti tevékenységre ösztönzésük az egyik legfőbb kihívás nem csak most, de a jövőre nézve is.

3. EGY EREDMÉNYES KONZULTÁCIÓS FOLYAMAT

A Bizottság, a változtatás szükségességét felismerve, a kihívások mértékét és a jelenlegi együttműködési rendszer korlátait látva, az Ifjúsági Tanács 1999 végén tartott ülésén javasolta egy Fehér Könyv megírását, melynek témája az európai együttműködés új formája az ifjúságpolitika terén. A Fehér Könyv megjelenését megelőző széles körű konzultációs gyakorlat az EU tagállamai, az egymást követő Elnökségek és az Európa Parlament feltétlen támogatását élvezte.

Egy példa nélküli konzultációs folyamat

Ez a Fehér Könyv egy 2000 májusától 2001 márciusáig tartó konzultációs folyamat eredménye. A konzultációkban különféle háttérű fiatalok, ifjúsági szervezetek, a tudományos társadalom képviselői, politikusok és közigazgatási intézmények vettek részt. Léptékét, időtartamát, a megkérdezett emberek sokféleségét és az összegyűjtött információ értékességét tekintve Európai szinten példa nélküli gyakorlat volt ez. Néhány tagállam számára az első ilyen jellegű gyakorlat volt. Rengeteg embert és eseményt érintett.

- A tagállamok 17 nemzeti konferenciát szerveztek. Ezeken több ezer fiatal vett részt és 440 javaslat született.
- Az európai ifjúsági találkozó 2000 októberében Párizsban, a francia Elnökség ideje alatt már európai perspektívából vizsgálta a nemzeti konferenciák eredményeit; 31 ország képviseletében 450 fiatal küldött 80 javaslatban egyeztetett meg.
- Több mint 60 szervezet vett részt a Gazdasági és Szociális Bizottság meghallgatásán 2001. februárjában Brüsszelben.
- A tudományos társadalmat egy tucat multidiszciplináris kutató képviselte, tőlük a fejlődés várható irányát illetően kértek véleményt.
- Minden európai fővárosban tartottak megbeszéléseket a politikai irányvonalak meghatározói és kivitelzői, valamint a nemzeti ifjúsági tanácsok részvételével. Az ifjúságért felelős államigazgatási vezetők számára is rendeztek két megbeszélést (egyet a bilaterális megbeszélések kezdetén, egyet pedig a konzultáció befejeztével).

¹² Ld. Romano Prodi beszéde 2001.7.20-án (http://europa.eu.int/comm/commissioners/prodi/globalisation_en.htm).

- 2001 márciusának közepén Umeåban, a svéd Elnökség alatt tartottak egy találkozót. Ezen fiatalok, ifjúsági szervezetek, kutatók és a közigazgatás szereplői nevezték meg a politikai lépések vonatkozásában prioritásaikat.
- 2001. április 24.-én vitanapot tartottak az Európai Parlamentben. Közel 300 ember, főként fiatalok, vett részt az eseményen.

A konzultációs folyamat folytatódik. A belga Elnökség 2001 novemberében konferenciát szervez Ghentben. Ez alkalmat ad a Bizottságnak a Fehér Könyv bemutatására, és arra, hogy megnyissa a vitát a benne foglalt javaslatokról.

A konzultációs folyamat, melynek részletes elemzését az 1-es melléklet tartalmazza, megerősítette az előző pontokban leírtakat, és támogatta az elképzelést, hogy új lendületre van szükség.

Minden fiatal szeretné, ha a politikai irányvonalak megfelelénének elvárásaiknak. Úgy érzik, hogy a helyi, regionális, nemzeti és Európai szinteken a kormányzati tevékenység lépései nem megfelelőek és távol állnak a fiatalok napi gondjaitól. A fiatalok radikális változásokat szeretnének elméletben és gyakorlatban, és mindenekfelett ragszkodnak ahhoz, hogy teljes mértékben részt vehessenek a politikai irányvonalakat meghatározó folyamatokban.

3.1. Főbb kérdéskörök

A konzultációs folyamat során négy fő kérdéscsoport körvonalazódott.

► A fiatalok aktív részvétele a közéletben

A fiatalok, akik részt vettek a konzultáción, felelős állampolgároknak tartják magukat. Szeretnének aktívabban részt venni közösségük életében. Számos kérdésben szeretnének véleményt nyilvánítani. Ennek az egyértelmű részvételi óhajnak teret kell biztosítani különböző szinteken, a helyitől a nemzetköziig; formába kell önteni – aktív és reprezentatív formákba – és a forma nem zárhat ki semmilyen jellegű elkötelezettséget, legyen az egyszeri vagy folyamatos, spontán vagy szervezett. A fiatalok bevonását a közéletbe nem lehet egyetlen konzultációra vagy közvélemény-kutatásokban való részvételre korlátozni. A fiatalokat be kell vonni a döntéshozó folyamatokba is.

A részvételt kivétel nélkül mindig ösztönözni kell, és ez azt is jelenti, hogy azok számára, akik a legtöbb nehézség árán tudnak csak részt venni a közéletben, meg kell könnyíteni ezt a folyamatot. A fennálló struktúrákhoz könnyebb hozzáférést kell biztosítani azoknak a fiataloknak, akik semmilyen szervezetnek sem tagjai.

A közéletben való aktív részvételhez elengedhetetlen a megfelelő információszolgáltatás, és ez egy olyan terület, amelyről nagyon sokat várnak a fiatalok: tudatában vannak annak, hogy a lefedendő területek skálája rendkívül széles (foglalkoztatás, munkakörülmények, lakáshoz jutás, tanulmányok, egészség, stb.), és ez jóval túlmutat az EU programjairól nyújtott információn. Ezért a fiatalok elsősorban azt várják, hogy elismerést nyerjen a tény, hogy ez egy létező szükséglet. Hangsúlyozták továbbá az egyenlő esélyeket az információhoz való hozzáférésben, a közelség elvét, és a magasszintű etikai elvárásoknak megfelelő viselkedést. Nagy jelentőséget tulajdonítottak még a felhasználóbarát információnak, ami mind tartalmában, mind terjesztésében bevonja a fiatalokat.

► **A fiatalok tapasztalatszerzési lehetőségeinek kiterjesztése, tapasztalataik elismerése**

A fiatalok szeretnék, ha a döntéshozók felismernék, hogy a tanulás és a képzés nem korlátozódhat a jelenleg elérhető hagyományos és formális (iskolarendszerű) oktatási és képzési lehetőségekre. Véleményük szerint életüknek ez a rendkívül fontos, tapasztalatszerzéssel töltött időszaka holisztikus megközelítést igényel, az oktatás és képzés nem-formális (iskolán kívüli) elemeinek figyelembe vételével.

Nagyobb hangsúlyt kell fektetni tehát a mobilitásra és az önkéntes szolgálatra, amelyek még nem terjedtek el kellően széles körben, és elismerésük sem megfelelő: a fiatalok prioritásnak tartják a fenti területek fejlesztését, és az oktatási és képzési irányelvekbe való beépítését. Szeretnék, ha ezek a tágabb értelemben vett tapasztalatok elismerést és anyagi támogatást kapnának. Ahhoz, hogy teljes mértékben sikeres legyen ez az elképzelés, a tanulás formális és nem-formális dimenzióinak összekapcsolásakor figyelembe kell venni az egyéni fejlődés elvét, és olyan, a fiatalokra szabott eszközöket és módszereket kell alkalmazni a kortárs csoportok közti interakciók ösztönzésére, amelyek a hangsúlyt a tanulási folyamatra, nem pedig a végeredményre helyezik.

► **A fiatalok önállóvá válásának elősegítése**

A fiatalok számára az önállóság alapvető követelés. Létrejött a rendelkezésükre álló forrásoktól függ, elsősorban az anyagi forrásaiktól. Ezért rendkívül jelentős a jövedelem kérdése. A fiatalokra nem csak a munkavállalást, a társadalombiztosítást vagy a munkaerőpiac integrációját szabályozó döntések vannak hatással, de ugyanígy a lakáshelyzetet vagy a közlekedést szabályozó döntések is. Ezek a területek mind fontosak a fiatalok mielőbbi önállóvá válásának elősegítésében, és fejlesztésükkor figyelembe kell venni a fiatalok elképzeléseit és érdekeit, és fel kell használni az ifjúságpolitika erre vonatkozó tapasztalatait. Mivel a fiatalok egyre aktívabban szeretnék részt venni a társadalom életében, miközben saját bőrükön érzik az életük különféle területeire vonatkozó irányelvek hatását, tiltakoznak az ifjúságpolitika meghatározott területekre való korlátozása ellen.

► **Az Európai Unió, mint pozitív értékek hordozója**

A fiatalok döntő többsége olyan értékrendet vall magáénak, amely megegyezik az európai integráció főbb értékeivel. Ennek ellenére a fiatalok javarészt megközelíthetetlennek és önmagáért létezőnek látják az európai intézményeket.

Való igaz, hogy a fiatalok, életmódjaik és munkakörülményeik sokfélesége miatt – vagy ennek ellenére – bizonytalanok és tudatában vannak a magánéletükben és a szakmai előrehaladásuk során rájuk váró nehézségeknek. Saját helyzetük törékenységének tudata magyarázatot ad arra, miért aggódnak a perifériára kerültekért. Úgy hiszik, sokkal többet kell tenni annak érdekében, hogy minden egyes személy alapvető jogait garantálják, és ami még fontosabb, hogy a kisebbségek jogait garantálják, és minden elérhető eszközzel küzdjenek a diszkrimináció és a rasszizmus ellen.

Az európai fiatalok ugyanazokat az alapvető értékeket vallják magukénak, mint az Európai Unió. A fiatalok elvárják az EU-tól, hogy törekvéseik megvalósításában melléjük álljon.

4. EGY ÚJ TÖREKVÉS

Ez a Fehér Könyv valamennyi kérdésre kitér, amely a konzultációs folyamat során felmerült, kompetenciaszintre való tekintet nélkül. Igaz, hogy a szigorúan vett ifjúságpolitika elsősorban az EU tagállamok kompetenciája, ezen belül is számos országban regionális feladat, és gyakorta inkább helyi szinten foglalkoznak vele. Mindenképp a helyi szinten hozott döntéseknek van a legnagyobb hatása a fiatalok mindennapi életére. Az ifjúságpolitika terén tehát nemcsak elvi szinten, de a hatékonyság növelésének érdekében is fontos alkalmazni a szubszidiaritás elvét, a döntéshozás jogának helyi szintre való átruházását. De ez nem mond ellent az európai szintű együttműködés fejlesztésének, ami a nemzeti ifjúságpolitikai irányelvek hatását és következetességét növelné.

Ezért tekinti fő céljának a Fehér Könyv, hogy az Európai Unió számára az ifjúsági területen való együttműködéshez egy olyan új keretet teremtsen, amely egyszerre ambíciózus, a fiatalok törekvéseinek megvalósítását célozza, realista, fontossági sorrendet tud felállítani a konzultációs folyamat során felmerült számtalan kérdéskörből, és szem előtt tartja a különböző kompetenciaszinteket. Ennek az együttműködésnek az alapját a már létező programok kell hogy képezzék, – ha szükséges - a jelenlegi kezdeményezéseket kiegészítőnek vagy azokkal összehangolhatónak kell lennie, különösképp a munkavállalás, oktatás és társadalmi integráció terén. Végül, de nem utolsó sorban, meg kell könnyítenie az együttműködést a különböző kompetenciaszintek és a különféle szereplők között. Ennek az új együttműködési keretnek két fő eleme van:

- nyitott rendszerű koordináció alkalmazása a kimondottan ifjúsági kérdésekben,
- a fiatalokkal kapcsolatos kérdések figyelembe vétele az egyéb politikai irányvonalak megalkotásánál.

4.1. A kifejezetten fiatalokra vonatkozó kérdéskörök

4.1.1. *A nyitott rendszerű koordináció*

A Szerződés 149. paragrafusa a minőségi oktatás fejlesztéséhez szeretne hozzájárulni, a tagállamok közti együttműködés ösztönzésével.

A fiatalokat érintő valamennyi témakört nem fedheti le, mint ez nyilvánvalóvá vált a konzultációs folyamat során, pusztán a jogalkotás. Másrészt a közös munka eredményeként keletkező értéktöbbletet minden szereplő elismeri. A tagállamok egyértelmű óhaja a jövőbeni szorosabb együttműködés.

Ezért a nyitott rendszerű koordináció a legmegfelelőbb módszer az együttműködésre, és jelenleg adottak a feltételek ennek hatékony működéséhez. A módszer az alábbi elemekből áll: "Irányelvek kijelölése az Unió számára, amelyeket kombinálnak a tagállamok rövid, közép és hosszútávú céljainak megvalósítását összefoglaló specifikus menetrendekkel; ahol ez lehetséges, mennyiségi és minőségi mutatók kijelölése és olyan mércék készítése, ahol a viszonyítási alap a világon elért legjobb eredmény, mindez a különböző tagállamok és a különböző szektorok igényeihez igazítva (mint a legjobb gyakorlatok összehasonlításának módja); a fenti európai irányelvek nemzeti és regionális politikai irányelvekké való leképzése, konkrét célok kijelölésével, szabályozások elfogadásával, a nemzeti és regionális eltérések

figyelembe vételével; időszakos monitorozás, értékelés és az azonos szinteken megszervezett, egymást értékelő beszámolók készítése, amelyek a kölcsönös tanulási folyamatot segítik elő”¹³.

A nyitott rendszerű koordináció tehát lehetőséget ad – mint azt a Kormányzásról szóló Fehér Könyv is hangsúlyozza – “az együttműködés ösztönzésére, a legjobb gyakorlatok megosztására, és a tagállamok számára közös célok és irányelvek felállítására... ez a módszer a célok elérése érdekében tett lépések rendszeres értékelésén alapszik, lehetővé téve a tagállamok számára, hogy összehasonlítsák munkájukat és tanuljanak a többiek tapasztalataiból”.

A kimondottan az ifjúságpolitikai kérdéskörök számára átdolgozott nyitott rendszerű koordináció az oktatáspolitikában alkalmazott nyitott rendszerű koordinációra épül. Prioritást igénylő témaköröket határoz meg, közös célokat és irányelveket állít fel, és biztosítja a megfelelő ellenőrzési mechanizmusokat. A fiatalokkal való konzultációra vonatkozó kitételeket is tartalmaz.

A Bizottság az alábbi tervet javasolja.

- A Bizottság javaslata alapján a Miniszterek Tanácsa időszakosan új, közös érdeklődésre számot tartó prioritási témakört határoz meg.
- Minden tagállam kinevez egy koordinátort, aki a fiatalokkal kapcsolatos kérdésekben a Bizottság kapcsolattartó partnere lesz. A koordinátorok adják be az Európai Bizottsághoz a politikai kezdeményezések részletes leírását, a legjobb gyakorlatként említhető példákat, és más, releváns anyagokat a kiválasztott témakörökben.
- Az Európai Bizottság ezen anyagok összefoglalását és elemzését továbbítja a Miniszterek Tanácsának, kiegészítve azt a közös célok meghatározására tett javaslatokkal.
- A Miniszterek tanácsa meghatározza a közös irányvonalakat és célokat mindegyik témakörben, és előírja a rendszeres és folyamatos értékelés folyamatát, valamint ahol erre lehetőség van, kijelöli a mutatókon alapuló mércéket.
- Az Európai Bizottság felelős a rendszeres és folyamatos értékelés végrehajtásáért. Jelentését az Ifjúsági Miniszterek Tanácsának teszi meg.
- Az Európai Parlamentnek megfelelő szerepet kell kapnia ebben a folyamatban és a rendszeres értékelésben. A Gazdasági és Szociális Bizottság valamint a Régiók Bizottsága szintén lehetőséget kell kapjon a véleménnyilvánításra.
- A prioritást élvező témakörökben és ezek kidolgozásában, értékelésében kerül sor a fiatalokkal való konzultációra (lásd 4.1.2-es pont, „Részvétel”).
- A tagjelölt országokat a lehető legnagyobb mértékben be kell vonni a folyamatba.

---

¹³ Elnökségi záróbeszéd, Lisszabon, Európai Tanács, 2000 március 23-24, 37. bekezdés.

A javasolt nyitott rendszerű koordináció bővíti a Közösség rendelkezésére álló eszközök tárházát. Nem jelent jogi kötelezettséget a Szerződés értelmében hozandó döntésekre, amelyek például a Bizottságot arra készíthetik, hogy a 149-es paragrafus hatáskörében bizonyos ajánlásokat tegyenek.

4.1.2 . A nyitott rendszerű koordináció alkalmazásának hatóköre az ifjúsági területen

Az ifjúsági terület sajátjának tekintett kérdéskörök közül, és ezen belül is azok közül, amelyekre alkalmazható a fentebb leírt nyitott rendszerű koordináció, az Európai Bizottság az alábbi – más politikai folyamatok, mint például a munkavállalás, társadalmi integráció és oktatás által le nem fedett – témaköröket javasolja a munkához: a fiatalok közéletben való részvétele, önkéntes szolgálat, információ, a fiatalok problémáinak a döntéshozók elé vitele, és bármily más olyan téma, ami hozzájárulhat az ifjúsági területen végzett tevékenységek (pl. ifjúsági munka, ifjúsági klubok, utcai szociális munka, az állampolgáriság érzését életre keltő projektek, integráció, fiatalok közti szolidaritás, stb.) fejlesztéséhez és szélesebb körű elismeréséhez. Ez nagyjából megegyezik a nemzeti szintű ifjúságpolitikákban általában jelen lévő tevékenységi körökkel és forrásokkal.

A nyitott rendszerű koordináció alkalmazásakor támaszkodni lehet a konzultációs folyamat eredményeként létrejött elemzésekre és javaslatokra, amelyeket az 1-es melléklet tartalmaz. Ez hasznos lehet az ifjúságpolitika területén való együttműködés javítása és a különféle kihívásokra adott válaszok szempontjából.

A komplementaritás és a következetesség érdekében a nyitott rendszerű koordináció alkalmazásának eredményei az egyéb politikai irányelvek, kezdeményezések, vagy Közösségi folyamatok számára is értéktöbbletet kell hogy teremtsenek, mind tartalmi, mind forrás szempontból.

A fent meghatározott hatókör alapján az Európai Bizottság az alábbi, prioritást élvező témaköröket jelölte ki a nyitott rendszerű koordináció alkalmazására – mindenekelőt, a fiatalok közéletben való részvételét.

• Részvétel

A fiatalok közéletben való részvétele jellemzően a tagállamok hatáskörébe tartozó kérdés. Ennek ellenére a nyitott rendszerű koordináció alkalmazása európai szinten értéktöbbletet eredményezhet, különösen azért, mert a fokozott közéleti részvétel hozzájárul a fiatalok tanulási folyamatainak és állampolgáriságának fejlődéséhez.

A közéletben való részvételt elsősorban a helyi közösségek szintjén kell fejleszteni, beleértve az iskolákat is, amelyek remek lehetőséget nyújtanak a közéleti részvétel gyakorlására. Ebbe a folyamatba be kell vonni azokat a fiatalokat, akik semmilyen szervezethez vagy csoportosuláshoz nem tartoznak.

A nyitott rendszerű koordináció alkalmazása arra készítheti a helyi önkormányzatokat, hogy rugalmas és újszerű részvételi mechanizmusokat vezessenek be, továbbá eredményezheti a civil szervezetekben nem feltétlenül aktív fiatalok számára is nyitott, regionális vagy országos ifjúsági tanácsok elterjedését.

A fiataloknak szóló fontos jelzésként a Bizottság javasolja egy európai szintű, fiatalokat meghallgató konzultációs rendszer megerősítését. Anélkül, hogy kizárná a közvetlen konzultáció lehetőségét vagy más, egyszeri kezdeményezések megvalósítását, az Európai Bizottság az Európai Ifjúsági Fórumot (European Youth Forum) javasolja – olyan átalakítások után, amelyek lehetővé teszik, hogy ellássa mind a civil szervezetekhez tartozó, mind pedig a szervezeteken kívüli fiatalok képviselőit – mint a megfelelő testületet a fiatalokkal való konzultációk kivitelezésére, a nyitott rendszerű koordináció keretében prioritásként megjelölt témakörökben és a munka nyomonkövetésében. Lehetőséget kell teremteni továbbá a fiatalok képviselőinek növelésére a Gazdasági és Szociális Bizottságban.

A Bizottság úgy találja, hogy a nyitott rendszerű koordináció támogatására bizonyos szabályozásokat késedelem nélkül be lehet vezetni. Szándékában áll:

- 2002 folyamán meghatározott témákról szóló rendszeres találkozók formájában közvetlen párbeszédet szervezni a fiatalokkal;
- 2002-től kezdődően bevonni a fiatalokat az Európa jövőjéről szóló kezdeményezésbe, amelyet az Európai Tanács Nizzában tartott ülését követően indítottak útjára;
- 2003-ra és 2004-re kísérleti projekteket javasolni a fiatalok részvételének növelését célzó helyi, regionális és országos szintű kezdeményezések támogatására¹⁴. Ezeknek a projekteknek az eredményeit figyelembe veszik majd az Ifjúság 2000-2006 Program felülvizsgálata és a későbbi programok kidolgozása során.

Információ

A fiatalok közéletben való részvétele szorosan összefügg a számukra biztosított információ kérdésével. Elsősorban a tagállamok dolga a fiatalokat ellátni információval, például európai ügyekben. Ezért kell ezt a témakört is a nyitott rendszerű koordináció keretében megvizsgálni. Fontos elérni magukat a fiatalokat, de legalábbis azokat, akik napi kapcsolatban vannak velük az iskolákban, klubokban, civil szervezetekben, stb. Ehhez a hatalmas méretű információs gyakorlathoz összehangolt cselekvésre és jelentős forrásokra lesz szükség, továbbá arra, hogy a fiatalokat bevonják a kommunikációs eszközök kidolgozásába és alkalmazásába. Ezt a megközelítési módot az EU új információs politikája alapján kell koordinálni. Ez az információs politika elsősorban a kormányzati irányelvekből nőtte ki magát, és jelenleg öntik végleges formába, az Európai Parlamenttel szoros együttműködésben.

A Bizottság úgy találja, hogy a nyitott rendszerű koordináció támogatására bizonyos szabályozásokat késedelem nélkül be lehet vezetni. Szándékában áll:

- 2002 elején létrehozni egy elektronikus portált, hogy minél több fiatal hozzáférhessen az Európáról szóló információkhoz. Mindezt oly módon, hogy a már létező oldalak és a tervezett portál közötti lehetséges szinergiákat kiaknázzák.
- Létrehozni egy elektronikus fórumot.

A fiatalok és az önkéntes szolgálat

---

¹⁴ Pl. az internet alkalmazásával foglalkozó projektek, az "elektronikus demokrácia" kezdeményezés programjainak kiegészítéseként (IST Key Action 1).

Az önkéntes szolgálat a társadalomban való aktív részvétel egyik formája, tanulási folyamat, foglalkoztathatóságot növelő tényező és beilleszkedést segítő tényező is egyben. Mint ilyen, megfelel mind a fiatalok, mind a társadalom igényeinek.

A nyitott rendszerű koordináció alkalmazásán keresztül a következő néhány évben jelentősen fejleszteni kell az önkéntes szolgálatot nemzeti, regionális és helyi szinten is. Ennek keretében szükségessé válhat a fiatal önkéntesek jogi helyzetének és társadalombiztosítási lehetőségeinek átgondolása.

Az Európai Önkéntes Szolgálat pozitív tapasztalatai hasznosak lesznek a fiatalok által végzett önkéntes szolgálat szabványrendszerének kidolgozásában (felügyeleti módok, finanszírozási típusok, stb.). Európai szinten fontos biztosítani, hogy az önkéntes szolgálatot mint a nem-formális tanulási folyamat részét képező tanulmányi időszakot ismerjék el. Az Európai Önkéntes Szolgálat programját ki lehetne szélesíteni, és bekapcsolni a különféle, önkéntességgel foglalkozó, tevékenységükkel az egész világot lefedő szervezetekkel való együttműködést is. A tagállamoknak azonnal lépéseket kell tenniük annak érdekében, hogy a fiatal önkéntesek mobilitásának útját álló akadályokat megszüntessék.

A fiatalok helyzetének jobb megértése

Európai szinten szükség van a fiatalok valós helyzetének jobb megértésére. Ennek érdekében az Európai Bizottság a nyitott rendszerű koordináció alkalmazását javasolja, az alábbi módon:

- az Európai Unión belül már meglévő ifjúsági struktúrák és folyamatban lévő ifjúságkutatások és tanulmányok összegyűjtése és köztük hálózatok kiépítése; a komplementaritás érdekében más nemzetközi testületek (Európa Tanács, OECD, ENSZ, stb.) munkáját és kezdeményezéseit is számba kell venni;
- Európai szinten a viták középpontjába a megfelelő megközelítési mód kell hogy kerüljön;
- Ahol erre mód van, egy tudományos és kutatási program kidolgozása, amely elsősorban az országos szinten véghezvitt tudományos munkán alapul, és kihasználja a hatodik európai kutatási keretprogram¹⁵ adta lehetőségeket;
- A szükséges statisztikai források biztosítása, az Európai Statisztikai Rendszerben¹⁶ rendelkezésre álló források optimális kihasználása.

4.2.A fiatalokkal kapcsolatos kérdések figyelembe vétele az egyéb politikai irányvonalak megalkotásánál

A konzultációs gyakorlat során felmerült minden egyéb témakör, úgymint munkavállalás, oktatás, formális és nem-formális tanulás, társadalmi integráció, rasszizmus és xenofóbia, bevándorlás, fogyasztóvédelem, egészségvédelem és prevenció, környezetvédelem,

---

¹⁵ A 2000-2006-os kutatási keretprogram 7-es prioritása: "Polgárok egy fejlődő tudás-alapú társadalomban".

¹⁶ Az Európai Statisztikai Rendszer (European Statistical System, ESS) egy kormányzati szervekből álló hálózat. Tagja minden olyan kormányzati szerv, amely különböző szinteken (regionális, nemzeti, Közösségi) felelős a Közösség gazdasági és társadalmi folyamataihoz szükséges statisztikai információk összegyűjtéséért, feldolgozásáért és továbbításáért. A Közösségen belül az Európai Statisztikai Rendszer számára az Eurostat a fokális pont.

esélyegyenlőség férfiak és nők számára, stb, szoros egyeztetést igényel a témában felelős szervezetekkel, mind országos, mind európai szinten.

Az európai szintű szabályozások és programok alapját a jövőben is az Európai Szerződés képezi, és a különféle meglévő eszközöket fogják felhasználni.

Az Európai Bizottság biztosítani fogja, hogy a szabályozások meghatározásában és a különféle programok kidolgozásában nagyobb mértékben vegyék figyelembe a fiatalokkal kapcsolatos irányvonalakat, amikor csak lehet, függetlenül a felhasznált eszközöktől. A konzultációs folyamat eredményeit, amint azt az 1-es melléklet tartalmazza, ennek értelmében figyelembe kell venni.

Az ifjúságpolitikáért felelős miniszterek feladata, hogy biztosítsák mind nemzeti szinten, mind pedig az európai irányvonalak implementálásakor a fiatalokkal kapcsolatos kérdések figyelembe vételét az egyéb politikai irányvonalak megalkotásánál.

A konzultációs folyamat tapasztalatai alapján az Európai Bizottság úgy véli, hogy a legfontosabb témakörök, ahol figyelembe kell venni a fiatalokkal kapcsolatos kérdéseket, az alábbiak: az oktatás, az élethosszig tartó tanulás, a mobilitás, a foglalkoztatás és a társadalmi integráció, valamint a rasszizmus és a xenofóbia. A fiatalok önállóvá válásának kérdése is hasonlóképp mélyreható vizsgálatot érdemel.

Oktatás, élethosszig tartó tanulás, és mobilitás

Az oktatás és a képzés - akár iskolában, egyetemen, vagy valamely nem-formális módon történik – témakörével kapcsolatos kérdések a Tanácshoz kerülnek (ami az oktatási és képzési rendszerek céljaival, az élethosszig tartó tanulás és képzés európai formájának megteremtésével foglalkozik), majd pedig Közösségi szinten kerül sor az irányvonalak gyakorlati megvalósítására.

Ennek megfelelően sok országban az ifjúsági szervezetek, ifjúságsegítők, szociális munkások, és a helyi önkormányzatok sokrétű, mélyreható munkát végeznek a fiatalokkal. Miközben ez a munka továbbra is újító jellegű és nem-formális maradna, az élethosszig tartó tanulásról szóló szabályozások keretében javára válna néhány változás:

- az alapelgondolások, a munka során elsajátított készségek és a minőségi követelmények egyértelműbb meghatározása;
- nagyobb elismerés az ilyen jellegű tevékenységet végző emberek számára;
- az ilyen jellegű tevékenységek szélesebb körű elismerése;
- nagyobb mértékű komplementaritás a formális oktatás és képzés területével.

Készült egy Akcióterv és egy Ajánlás a mobilitásról, amelyeket az Európai Tanács 2000. decemberi nizzai, illetve az Európai Parlament 2001. július ülésén hagytak jóvá, ez utóbbi esetében a közös döntés módszerét alkalmazva. Ezeknek a kezdeményezéseknek illeszkedniük kell a nyitott rendszerű koordináció alkalmazásából eredő minden egyéb ifjúsági témájú kezdeményezéshez.

Foglalkoztatás

Az Európai Unió már évek óta nagyon sokat tesz a munkavállalás kérdéskörében. Az Európai Tanács 1997. novemberi, luxemburgi ülését követően az Unió kidolgozott egy - az Amszterdami Szerződés "foglalkoztatás" fejezetére alapozott - európai foglalkoztatási stratégiát.

A tagállamoknak olyan irányvonalakat kell életbe léptetniük, amelyek elősegítik a munkaerőpiacon valamennyi jelenlévő integrációját és előrehaladását. Ezek az irányvonalak négy fő "oszlopon" nyugszanak: a foglalkoztathatóság javítása; a vállalkozókedv fejlesztése és munkahelyek létesítése; a cégek és munkaadók rugalmasabbá válásának ösztönzése; a férfiak és nők közti esélyegyenlőség megvalósítása.

A fiatalok vonatkozásában a Foglalkoztatási Irányelvek olyan szabályozások szükségességét hangsúlyozzák, amelyek: egyénre szabott tanácsadás segítségével akadályozzák meg a hosszantartó munkanélküliséget; javítják az oktatási és képzési rendszereket; csökkentik az oktatási és képzési rendszereket túl korán elhagyó fiatalok számát; az új technológiákkal kapcsolatos oktatást általánosan elérhetővé teszik.

Társadalmi integráció

Az Európai Tanács 2000. márciusában Lisszabonban tartott ülésén döntés született a nyitott rendszerű koordinációnak a társadalmi integráció elősegítése érdekében való alkalmazásáról. Az európai foglalkoztatási stratégiára alapozva ez a módszer kombinálja a társadalmi kirekesztettség és a szegénység leküzdését tartalmazó közös célokat (amelyeket az Európai Tanács 2000. decemberi, nizzai ülésén fogadtak el), és a nemzeti akcióterveket (amelyeket először 2001 júniusában mutattak be).

Szorgalmazták, hogy a tagállamok nevezze meg prioritásaikat és főbb politikai irányvonalait a nemzeti akciótervekben, a Nizzában elfogadott négy közös célra alapozva, amelyek: a munkaerőpiacon való mindenki általi részvétel támogatása, a szükséges források, jogok és szolgáltatások mindenki által hozzáférhetővé tétele; a kirekesztődés veszélyének megelőzése; pozitív cselekvés a társadalom legsebezhetőbb tagjai érdekében; minden szereplő mobilizálása és a közéletben való részvétel ösztönzése.

A kimondottan fiatalokra vonatkozó kérdéseket számos szempontból vizsgálták, mind a közös célok kitűzésekor, mind pedig a nemzeti akciótervekben. A témakörök a következők voltak: a fiatalok integrálásának kedvező munkaerőpiac kiépítése; elégséges források és bevételek garantálása nehéz helyzetben lévő fiatalok, különösen kisebbségi fiatalok, veszélyes körülmények között dolgozó fiatal nők és fogyatékos fiatalok számára; az oktatásban jelenlévő egyenlőtlenségek kezelése; minőségi szolgáltatásokhoz való hozzáférés elősegítése (lakáshoz jutás, egészség, kultúra és jogorvoslat); többszörösen hátrányos helyzetű területek fejlesztése, újjáélesztése.

Fiatalok a rasszizmus és a xenofóbia ellen

Az Amszterdami Szerződés 13. paragrafusa nagymértékben megerősített minden, a diszkrimináció megszüntetésére irányuló erőfeszítést, és az Európai Unió új eszközökre tett szert ezen a téren (két direktíva és egy akcióprogram formájában)¹⁷.

A fiatalok körében különösen érzékeny fülekre talál a diszkrimináció leküzdésének kérdése, és méginkább a rasszizmus és xenofóbia elleni harc, mivel ők kötelezték el magukat leginkább a multikulturális társadalom ügye mellett.

Közösségi szinten javasolják, hogy minden olyan Közösségi programban és szabályozásban, ami hatással van a fiatalok életére, kapjon prioritást a rasszizmus és xenofóbia elleni harc. Növelni kellene az együttműködést a Rasszizmust és Xenofóbiát Vizsgáló Európai Központtal (European Monitoring Centre for Racism and Xenophobia), és szükség lesz ezen a területen a civil szféra tevékenységeinek támogatására. A Bizottság munkájának alapját a hálózatépítés fogja képezni, melynek során összehozza a rasszizmus és xenofóbia leküzdésében aktívan résztvevő ifjúsági szervezeteket. A cél az, hogy lehetővé tegyék a fiatalok számára, hogy hozzájáruljanak az EU e téren kifejtett átfogó erőfeszítéseikhez.

Nemzeti szinten, a fiatalokat érintő szabályozások készítésekor a tagállamok szintén prioritásként kell, hogy kezeljék ezt a kérdéskört. Kulcsszerepet kell hogy kapjon továbbá a periférián élők körülményeinek javítását célzó munka - szolidaritást és az egymás iránti felelősségvállalást erősítő helyi projektek formájában.

A fiatalok önállóvá válása

Miután a konzultációs folyamat során kiderült, mennyire fontos a fiatalok számára az önállóság, az Európai Bizottság javasolja egy magas szintű munkacsoport felállítását, amely ebben a kérdéskörben tanácsadóként működne a Bizottság és a Miniszterek Tanácsa mellett, annak különféle előfordulási formáiban. Ez egy komplex probléma, ami multidiszciplináris szakértelmet kíván, és a megoldásokhoz szükség van az ifjúságpolitikán kívül számos terület (munkavállalás, család, társadalombiztosítás, egészségügy, közlekedés, jogorvoslás és belügyek) politikai irányelveinek összehangolására.

4.3. Az Ifjúság 2000-2006 Program szerepe

Az Ifjúság 2000-2006 Program célja, hogy arra ösztönözze a fiatalokat, aktívan járuljanak hozzá az európai integrációs folyamathoz, az interkulturális megértés fejlesztéséhez, az alapvető értékek, mint az emberi jogok vagy a rasszizmus és xenofóbia elleni harc erősítéséhez, a szolidaritás tudatos műveléséhez, a vállalkozókedv, kezdeményezőkézség és a kreativitás ösztönzéséhez, a nem-formális oktatás elismerésének terjedéséhez, és az ifjúsági téren ténykedő minden szereplő közti együttműködés javításához. A program a tagjelölt országok számára is nyitva áll.

---

¹⁷ 2000/43/EC jelű direktíva: személyekkel való azonos bánásmód faji és etnikai hovatartozásra való tekintet nélkül.

2000/78/EC jelű direktíva: keret létrehozása foglalkoztatás és munkavállalás terén az azonos bánásmód megvalósítására.

2001-2006-os Közösségi akcióprogram a diszkrimináció leküzdésére: a program olyan tevékenységeknek nyújt támogatást, amelyek célja a faji vagy etnikai hovatartozás, a vallás és hit, a fogyatékoság, életkor és szexuális orientáció alapján való diszkrimináció leküzdése.

Az Ifjúság 2000-2006 Programot tehát a Fehér Könyvben javasolt új együttműködési forma egyik forrásának kell tekinteni. Az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak e programot létrehozó döntését¹⁸ a legmesszebbmenőkig tiszteletben tartva, az Európai Bizottság minden évben, a program munkatervének elkészítésekor, olyan prioritási témaköröket fog javasolni, amelyek a nyitott rendszerű koordináció eredményeként lefektetett irányelveknek megfelelnek. A félidős értékelés és a 2007-ben kezdődő új program előkészítése is segít abban, hogy a program maximális támogatást nyújtson a nyitott rendszerű koordináció keretében az ifjúsági területen végzett munkához.

5. ÖSSZEGZÉS

A Fehér Könyv új keretet szeretne biztosítani az Európai Uniónak az ifjúságpolitika terén való együttműködéshez.

Ezzel a javaslatával a Fehér Könyv minden, az ifjúságpolitikában érintett fél – beleértve a tagállamokat is – kívánságának tesz eleget.

Ez az együttműködés a már létező nemzeti és Közösségi programokra is fog támaszkodni, de alapját a nyitott rendszerű koordinációnak az ifjúsági területre való alkalmazása és a fiatalokkal kapcsolatos kérdéseknek az egyéb politikai irányvonalak megalkotásánál való figyelembe vétele fogja képezni.

A Fehér Könyvet elsőként a Ghentben tartandó szimpóziumon fogják bemutatni, amelyet a Belga Elnökség szervez, és ahol összehívják a konzultációs folyamat során megkérdezett összes partnert. Az Oktatási/Ifjúsági Tanács november 29-én tartandó ülésén a Bizottság bemutatja a folyamat eredményét a Minisztereknek. A Fehér Könyvet bemutatják továbbá az Európai Parlamentnek, a Régiók Bizottságának és a Gazdasági és Szociális Bizottságnak, akiknek a véleményét is kikérik.

A Bizottság ezután mozgásba hozza az együttműködési mechanizmusokat, és magára vállalja a munka folyamatos követésének és értékelésének feladatát.

---

¹⁸ 1031/2000/EC számú döntés, 13.04.2000

MELLÉKLETEK

1. MELLÉKLET

A KONZULTÁCIÓS FOLYAMAT EREDMÉNYE

A Fehér Könyvet előkészítő konzultáció nem csak méreteiben volt figyelemre méltó, de új lendületet is teremtett és nagyszámú javaslat megszületéséhez vezetett.

Ezek a javaslatok az ifjúsági terület valamennyi szereplője - azaz fiatalok, ifjúsági szervezetek képviselői, kutatók, közalkalmazottak és döntéshozók – közötti párbeszéd és eszmecsere eredményeként születtek.

Nyilvánvaló, hogy az európai fiatalok nem egyformák. Társadalmi, gazdasági, kulturális és regionális különbségek figyelhetők meg mind csoportos, mind az egyéni összehasonlításkor, és erre a tényre a nemzeti és az európai döntéshozó testületeknek is figyelemmel kell lenniük. A javaslatok számos területet lefednek, és javarészt megerősítik a Bizottság elemzését az ifjúsági területen Európára váró kihívások és az újszerű politikai fellépés szükségességének tekintetében. A javaslatok minősége sok új lehetőséget kínál a cselekvésre. A konzultációs folyamat során a fiatalok öt fő témakört jelöltek meg:

- a közéletben való részvétel;
- oktatás;
- foglalkoztatás, szakmai képzés, társadalmi integráció;
- jólét, önálló életvitel, kultúra;
- európai értékek, mobilitás, kapcsolat a világ többi részével.

Az alább leírt eredmények ezeket a pontokat veszik alapul. A Bizottság témakörönként kielemmezte a konzultáció eredményeit, nagy erőfeszítéseket téve, hogy hűen adják vissza, amit a fiatalok mondtak. Az alábbi példák jól illusztrálják, hogy már most is sok érdekes projekt létezik az ifjúsági területen (ld. a keretes részeket). Ám meg kell említeni, hogy ez a felsorolás a teljesség igénye nélkül készült, és nem feltétlenül a létező legjobb projektek szerepelnek benne.

Végül pedig ez a rész tartalmazza a fiatalok és a konzultációs folyamat többi résztvevőjének azon javaslatait, amelyeket a döntéshozóknak címeztek. Ezek a javaslatok döntéshozatali szintek szerint csoportosítva szereplenek a dokumentumban, sok javaslat igazán a tagállamoknak szól. Ebben a dokumentumban a Bizottság igyekezett a lehető legpontosabban idézni a konzultációs folyamat során született ajánlásokat, hogy azokat eredeti formájukban adhassa át Európa döntéshozóinak. Ennek ellenére fontos megemlíteni, hogy az alább szereplő javaslatok nem feltétlenül tükrözik a Bizottság véleményét.

1. NINCS DEMOKRÁCIA RÉSZVÉTEL NÉLKÜL

1.1. Az eredmények elemzése

A fiatalok közéletben való részvétele örökké visszatérő téma, amelyről Európában és világszerte már sokszor, sokféleképpen írtak. A konzultációs folyamat is azt a politikai akaratot tükrözte, hogy a fiatalok közéletben való részvételének különféle formái prioritást kapjanak. A konzultációs folyamat lehetővé tette, hogy a fiatalok javaslatokkal álljanak elő, de ezen felül remek példája volt az olyannyira támogatott részvételnek is.

- ***Egyértelmű követelés***

A fiatalok legeggyértelműbb kinyilatkoztatása az volt, hogy aktívan részt akarnak venni az őket körülvevő társadalom életében. Ha őket kizárják, ez egyben azt is jelenti, hogy a demokrácia nem működik megfelelően. Alaptalannak és igazságtalannak tartják azt a véleményt, hogy ők közönyösek vagy el nem kötelezettek lennének. Úgy érzik, hogy nem kapják meg sem a megfelelő forrásokat, sem a szükséges információt és képzést ahhoz, hogy aktívabb szerepet vállaljanak. Az ifjúsági szervezetek azt is hozzátették, hogy a közéletben való részvétel joga alapvető jog, és mindenkire érvényesnek kell lennie, mindenfajta diszkrimináció nélkül. Sok ifjúsági szervezet dolgozik azon, hogy a fiatalok ezt a jogukat a gyakorlatban is használhassák.

Meglehetősen alacsony azoknak a 25 év alatti fiataloknak a száma, akik részt vesznek a helyi, nemzeti vagy európai szintű választásokon. Ennek ellenére számos jel mutat arra, hogy élénken érdeklődnek a közéleti ügyek iránt. A kutatók szerint ez a - fiatalok elvárásai és a gyakorlat között meglévő - szakadék magyarázza a közéletben való fokozottab részvétel iránti igényt. Ez a követelés se nem meglepő, se nem új, de kifejezésmódja változott. Rendkívül változatos és egyéntől függő a részvétel mértéke is.

- ***Egy globális fogalom, egy univerzális jog, sokféle megközelítés***

A fiatalok érvényesíteni akarják azt a jogukat, hogy véleményt nyilváníthassanak mindennapi életük alkotóelemeiről, úgymint család, iskola, munka, csoportos tevékenységek, helyi ügyek, stb. És miközben így tesznek, nagyobb horderejű gazdasági, társadalmi és politikai ügyek részeseivé is válnak.

Hozzájárás és párbeszéd

„*Young Voice – Llais Ifanc*” (A Fiatalok Hangja): a walesi parlament kezdeményezése, amely lehetővé teszi a fiatalok számára, hogy kifejtsek véleményüket, információ keresés esetén tanácsot ad, vitafórumokat szervez.

<http://www.wales.gov.uk/youngvoice>

A fiatalok érdeklődését nem csak a helyi ügyek kötik le. Érdekli őket a régió, az ország, Európa, és a világ. Vagyis, a közéletben való részvétel jogát nem szabad limitálni, gyakorlását mindenféle korlátozások nélkül lehetővé kell tenni. Amikor a fiatalok síkra szállnak azért, hogy a részvétel lehetőségét kiterjesszék a hátrányos helyzetű, marginalizált, etnikai kisebbséghez tartozó vagy illegális bevándorló fiatalokra, akkor ez valójában egy nagyobb kampány része, ami az univerzális, diszkrimináció nélküli részvételért zajlik.

A civil szervezetek tevékenysége is hasonló formát ölt, bár ők a gyakorlatban pontosabban meghatározott célokra vagy csoportokra kell, hogy irányítsák figyelmüket (fiatalok és a helyi szintű közélet, fiatalok vidéki területeken, a társadalom sebezhetőbb csoportjai, fiatal nők, stb.). A civil szervezetek egy hosszabb távú, egységesebb megközelítést javasolnak, azaz a

közéletben való részvétel minden formáját támogatják, ösztönzik a fiatalok egyéni elkötelezettségein alapuló tevékenységeket és az önkéntes szolgálatot.

- ***A fiatalok közéletben való részvétele – egy tanulási folyamat***

A közéletben való részvétel megkívánja a fiataloktól, hogy új készségekre tegyenek szert, vagy fejlesszék a már meglévőket.

Az első lépés – általában saját közvetlen környezetükben (iskolában, kerületben, városban, ifjúsági házban, szervezetben, stb.) – döntő fontosságú. Ez a lépés ad lehetőséget arra, hogy a fiatalok szert tegyenek a következő lépésekhez szükséges önbizalomra és gyakorlatra. Továbbá, különösen a helyi közösségekben, a közéletben való részvétel olyan változásokat eredményezhet, amelyek kézzel foghatóak, láthatóak, és amikről maguk a fiatalok is megbizonyosodhatnak. Ezen a szinten a fiataloknak nem csak a véleménnyilvánításra van lehetőségük, hanem arra is, hogy bekapcsolódjanak a döntéshozó folyamatokba.

A helyi szintű részvétel támogatása

A koppenhágai Østerbro kerület, 16 más dán önkormányzattal együtt, részt vesz egy kísérleti projektben, ami számos programlehetőséget kínál. Céljuk, hogy a fiatalok megtapasztalják a demokráciát, érezzék saját felelősségük súlyát, és részvételük hatását. Østerbro létrehozott egy ifjúsági házat, személyre szóló tanácsadási szolgáltatással, kommunikációs eszközökkel és színjátszókörrrel. A ház különlegessége, hogy fiatalok működtetik. Nem neveztek ki igazgatót vagy vezetőbizottságot. Minden 12 és 25 év közötti fiatal számára nyitva áll. Tagsági nem szükséges: a fiatalok eljönnek, végigvisznek egy projektet, amit senki sem bírál, mivel a ház egyetlen célja, hogy segítse a fiatalokat projektjeik sikeres kivitelezésében.

Második lépésként a fiatalok megértik, hogy a helyi szintre ható döntések közül sokat a döntéshozatal magasabb szintjén hoznak, főként európai szinten. Tehát a szintek közötti mozgás elősegítésére kapcsolatokat és hálózatokat kell létrehozni.

A közéletben való részvétel során a fiatalok olyan készségekre tesznek szert, amiket aztán az élet más területein (gazdasági, társadalmi, kulturális, politikai) és különféle intézményi környezetekben kell meggyőzően alkalmazniuk. A formális és nem-formális oktatás szétválasztása csökkentheti a hatékonyságot. Míg az iskola remek terepet nyújt a tanuláshoz és a részvételi mechanizmusok elsajátításához, a fiatalok szerint megvan az a hátránya, hogy ez az intézmény nem tekinti őket aktív polgároknak.

- ***Részt venni a közéletben? Igen... de hogyan?***

A fiatalok nem tartják kielégítőnek a ma létező részvételi mechanizmusokat. Fenntartásokkal viseltetnek a képviselői demokrácia bizonyos formái iránt, de a helyi szintű részvételt, ami sokkal közvetlenebb és azonnali hatású, már nem nézik ilyen gyanakvóan. Az ifjúsági szervezetekről megoszlanak a vélemények. Vannak, akik ezeket tartják a fiatalok közéleti részvételéhez legmegfelelőbb struktúráknak, míg mások nem igazán látják vonzerejüket, és inkább a többé-kevésbé formális, helyi szinten működő csoportokat részesítik előnyben, az ifjúsági klubokat, helyi szerveződések, ifjúsági parlamenteket, stb. Nagyon kevesen gondolják, hogy a közéletben résztvevő fiatalok alacsony százalékos aránya azt jelentené, hogy a fiatalok egyszerűen elutasítják a részvétel lehetőségét, avagy netán a társadalom szándékosan szorítja ki őket.

Mivel a fiatalok közvetlen részvételét támogatják, a szervezetek az intézményrendszer hasznos ellenpontjának tartják magukat. Vannak, akik úgy gondolják, hogy a részvétel egyik

feltétele, hogy valamilyen szervezethez tartozzanak. Mások szerint viszont a létező szervezetek ma már nem felelnek meg a fiatalok egy része által képviselt elvárásoknak, és azt szeretnék, ha újfajta kezdeményezésekkel hozzáférhetőbbé tennék a szervezeteket. Akárcsak a fiatalok, az ifjúsági területen működő szervezetek is azt szeretnék, ha társadalmi szerepükkel arányosan több anyagi forrás jutna a nem-kormányzati szervezeteknek.

A kutatók hangsúlyozták, hogy szükség van a szervezetek újjáélesztésére, felrázására, mert úgy látják, ezek – társadalmi bázisukat és gyakorlataikat tekintve - egyre távolabb kerülnek a fiatalok törekvéseitől. A hagyományos tagsági rendszeren kívül a szervezeteknek lehetővé kell tenniük, hogy olyan fiatalok is bekapcsolódhassanak a munkájukba, akik nem akarnak belépni semmiféle egyesületbe. Az új kommunikációs technológiáknak – különösen az internetnek - köszönhetően új lehetőségek jelentek meg: ezek az információhoz való hozzáférést segítik elő, és jobban illeszkednek a kollektív részvételtől egyre távolodó, az egyéni részvételi módokat előnyben részesítő elvárásokhoz.

- ***Kirakat-részvétel helyett valódi részvétel***

A fiatalok ellenzik a közéletben való részvétel szimbolikus, valódi tartalom nélküli formáit. A konzultációs folyamatot ellenben jó módszernek találták, feltéve, ha azt eredményezi, hogy véleményeiket és javaslataikat valóban figyelembe veszik majd.

A Fehér Könyv egy „terméke”

„Gestalte Deine Zukunft selbst!": Ez a projekt egy ifjúsági vitafórumból és egy hálózatból áll. A fórumot maguk a fiatalok működtetik. Minden felvetett témára elektronikus formában vagy nyomtatott formában reagálnak. A fő cél az, hogy az információ körbeérjen, és az ötleteket megvitassák. Ez a kezdeményezés egy, a Fehér Könyv létrejöttét elősegítő folyamat részeként megrendezett németországi konferencia produktuma. Az ifjúságért felelős minisztérium biztosítja a projekthez az anyagi forrásokat.

<http://www.U26.de>

Az ifjúsági szervezetek is támogatják az ilyen jellegű konzultációk rendszeres alkalmazását, európai szinten is. A co-management, azaz közös vezetés egyes formáit - mint például az Európa Tanács gyakorlatában alkalmazott közös vezetést¹⁹ – a részvétel olyan formájaként említették, amiből szintén ihletet lehet meríteni.

A kutatók nagyon határozottan felszólaltak a fiataloknak a döntéshozó folyamatokba való bevonása mellett. A kirakat-részvétel alááshatja az intézményekbe vetett bizalmukat, valamint azt a hitüket, hogy az intézmények képesek vagy egyáltalán óhajtanak nekik teljes jogú szerepet biztosítani.

- ***A részvétel feltételei***

A fiatalok azon az állásponton vannak, hogy a közéletben való részvétel egyik fő feltétele a megfelelő jogi keret. Segítséget kell nyújtani az érintett struktúráknak, és hangsúlyozni kell a demokráciára nevelés elvét. Az ifjúsági szervezetek sürgetik továbbá a részvétel minden formájának – legyen az hagyományos vagy egészen újszerű – támogatását. Ennek előfeltétele

---

¹⁹ Több mint 30 éve az Európa Tanács az egyetlen nemzetközi intézmény, amely az ifjúsági területen a közös vezetés rendszerét alkalmazza. Ez a gyakorlatban úgy néz ki, hogy döntéshozatali struktúrájában ifjúsági szervezetek képviselői együtt dolgoznak a kormányzati képviselőkkel az intézmény irányelveinek és programjainak meghatározásában. Ezeket az irányelveket és programokat azután jóváhagyásra benyújtják az Európa Tanács legfőbb döntéshozó testületéhez, a Miniszteri Bizottsághoz. Ez a “co-management” elv a Miniszterek tanácsának 1971. január 12-i deklarációjából ered (CM/Del/Concl (71) 196 XXII).

a létező és a jövőbeni új struktúrák elismerése és támogatása. Nagyobb forrásokra van szükség, mind időben, mind anyagiakban. Figyelembe kell venni a részvételt akadályozó tényezőket (társadalmi, kulturális, fizikai, pszichológiai, stb.), és mindenkinek megfelelő képzést kell biztosítani annak érdekében, hogy állampolgári jogait gyakorolni tudja. Végül pedig ragaszkodnak ahhoz, hogy a fiatalok véleményét és hozzászólásait beépítsék a döntésekbe, és erről informálják a fiatalokat.

A fiatalok szerint ez a jogi keret tartalmazhatná a választói alsó korhatárra és a választhatóságra vonatkozó alapelveket, szabályokat és kötelezettségeket (ideértve az alsó korhatár lejjebbvitelének kérdését is), tartalmazhatná a szavazójog kiterjesztését (például bevándorlókra), és helyet kaphatna benne az állampolgári jogok aktív gyakorlását szolgáló képzés bevezetése is.

Egy jogi keret létrehozása

A Társadalmi Kezdeményezésekért Alap (Social Initiative Fund) segítségével Antwerpen városa 1977-ben elindította a „Jeunesse et Cité” (Fiatalok és a város) projektet, annak érdekében, hogy a városban élő fiatalok véleményét és szükségleteit jobban figyelembe tudják venni. Ennek érdekében bevezettek egy jogi rendelkezést (az „ifjúsági paragrafust”), amely kimondta, hogy az önkormányzat által hozott minden határozat fiatalokra vonatkozó hatásait meg kell vizsgálni. Ezen felül a városban élő fiatalok életminőségére vonatkozó kutatásokat végeznek.

<http://www.xs4all.be/~jesgent/index230.htm> vagy JS@mail.dma.be

Egy másik, sokat emlegetett előfeltétel a megfelelő informáltság. Évek óta különféle szervezetek próbálkoznak a fiataloknak szóló információ minőségének javításával, de úgy tűnik, sikertelenül. A fiatalok általában nem az információ hiányára panaszkodnak, hanem arra, hogy a meglévő információ nem igazán használható. A fiataloknak olyan információra van szükségük, ami megfelel mindenkori információszükségletüknek, ugyanakkor mentes mindenféle előítéllettől és olyan megjegyzésektől, amelyek sértőek lehetnek a fiatalokra vagy a kisebbségekre nézve. Az Internet az egyik olyan kommunikációs eszköz, amelynek használatát fejleszteni kell, feltéve, ha a hozzáférés könnyen elérhető és olcsó lesz. Az ifjúsági szervezetek hangsúlyozták a célzottabb, kevésbé centralizált és valódi stratégián alapuló információ szükségességét.

A kutatók úgy érzik, hogy a jogi keret létrehozása, az állampolgári oktatás és a fiatalok tapasztalatain alapuló párbeszéd kialakítása mind előfeltételei a fiatalok közéletben való aktív részvételének. De ezen is túl kell mennünk, egy egészen új területre, újfajta tevékenységek felé, amelyekben a fiatalok, tanárok, ifjúsági munkások és a közigazgatás közös vállalkozásba fog, amely csak akkor lesz sikeres, ha helyi szintű döntésekhez és eredményekhez vezet.

1.2.A konzultációs folyamat során született javaslatok

A fiatalok részvétele a közéletben

Ennek a kérdéskörnek két aspektusa van: az egyik inkább formai, és a képviseleti demokrácia mechanizmusaival foglalkozik, a másik kevésbé formális, és a részvétel új módozatainak kimunkálásával foglalkozik. Csak ha mindkét dimenziót figyelembe vesszük, tudjuk megfelelően kiaknázni a fiatalok által képviselt társadalmi tőkét.

A javasolt programok, tevékenységek az alábbi elvekre épülnek:

- a helyi szint fontossága;

- annak szükségessége, hogy a közéletben való részvételt kiterjesszék a szervezetekhez nem tartozó fiatalokra is, és a nem csak kimondottan fiatalokat érintő kérdéskörökre is;
- az iskola a részvételnek továbbra is egy olyan területe, ami prioritást kell hogy élvezzen, bár a nem-formális oktatás fontosságát is el kell ismerni;
- a fiatalok közéletben való részvételének segítése nem korlátozódhat véleményük megkérdezésére.

Az országos, regionális és helyi szintre vonatkozó javaslatok

- A helyi önkormányzatok Európa-szerte vezessenek be rugalmas és újszerű részvételi mechanizmusokat, különféle keretek között (iskolák, sportközpontok, szervezetek, stb.), amelyek közvetítőkre támaszkodnak, és amelyek lehetővé teszik a fiatalok számára, hogy maguk válasszák ki munkamódszereiket. Helyi eljárások segítségével meg lehetne teremteni a különböző döntéshozatali szintek és hálózatok közötti párbeszéd feltételeit - a tapasztalatcsere és a legjobb gyakorlatok megosztása érdekében.
- Konzolidálni kell a területen dolgozók szerepét, el kell ismerni a részvételi folyamatokban támogatóként és közvetítőként elfoglalt fontos helyüket.
- Regionális és országos szinten széles körben be kell vezetni az ifjúsági tanácsok intézményét. Ezek a szervezetekhez nem tartozó fiatalok előtt is nyitva kell hogy álljanak, és a politikai hatalmaktól függetlenek kell hogy legyenek. A regionális és országos szintű döntéshozók ezekkel a tanácsokkal kellene hogy konzultáljanak minden olyan döntés meghozatala előtt, amely jelentősen befolyásolja majd a fiatalok helyzetét.
- A nemzeti szint nagyon fontos kapocs a helyi és az európai szintek között, ezért:
  - javaslatokat és ajánlásokat kell tennie Európa felé, és továbbítania kell a legjobb gyakorlatokat tartalmazó példákat;
  - a nemzeti szint felelős az európai szinten közösen kijelölt célok lefordításáért és a tagállamok saját politikai, intézményi és szervezeti jellegzetességeihez való igazításáért.
- A tagállamok tegyék nyilvánossá, hogy hogyan próbálják meg bevonni a fiatalokat a közéletbe; ezeket a prioritásokat célszámokkal együtt közöljék (nevezzék meg például a célcsoportot, a határidőket, stb.), és a megvalósítás nyomkövetésének módját is írják le.
- A Fehér Könyv példája alapján a fiatalok bevonása ebbe a folyamatba szerves része lenne a kezdeményezésnek.

Az Európai szintre vonatkozó javaslatok

- Az Európai Ifjúsági Fórum (European Youth Forum) ne csak az ifjúsági szervezetek és nemzeti ifjúsági tanácsok (és rajtuk keresztül a regionális és helyi ifjúsági szervezetek) tagjai számára legyen hozzáférhető, hanem azon fiatalok számára is, akiket nem

képviselnek ezek a struktúrák. Egy ily módon kiszélesített Ifjúsági Fórum az európai intézmények és a fiatalok közti párbeszéd nyilvánvaló eszköze lenne.

- Támogatni kell a hálózatépítést és a közvetlen párbeszédet, nevezetesen rendszeres találkozók, konferenciák formájában (például a Fehér Könyvben szereplő, prioritást élvező témakörökben).
- A fiatalok közeletben való részvételét minden szinten és minden formában támogató helyi, regionális és nemzeti szintű kísérleti projekteket kell finanszírozni (a tagállamokkal együtt).
- A tagállamokkal együttműködésben meg kell szervezni a fiatalok bevonását az Európa jövőjéről szóló vitába, a Nizzában tartott Európai Tanács ülésének értelmében.
- Erősíteni kell az együttműködést az Európa Tanáccsal.
- Növelni kell a fiatalok jelenlétét a Gazdasági és Szociális Bizottságban (azáltal, hogy a tagállamokat felkérjük, több, az ifjúsági területet valamilyen módon képviselő személyt nevezzenek ki).
- Ki kell nevezni egy ifjúsági ombudsmant (ez nemzeti szinten is követendő).

Az információ és a részvétel szétválaszthatatlanok

Az európai programok célja nem az, hogy növelje az információ, valamint az információs struktúrák és csatornák mennyiségét, hanem az, hogy a fiatalok rendelkezésére álló információ minőségét javítsa.

Elsősorban a tagállamok felelőssége, hogy megfelelő információval lássák el a fiatalokat, európai ügyekben is. Az EU kiegészíti ezt az információt. Minden információnyújtással kapcsolatos rendelkezésnek az alábbi alapelvekre kell épülnie:

- a fiatalok információs igényének és egy fiataloknak szóló koordinált információs stratégia szükségességének határozott elismerése;
- egyenlő esélyek az információhoz jutásban;
- ingyenes hozzáférés minden gyakorlati információhoz;
- közelség, rugalmasság, felhasználóbarát kommunikáció;
- magas követelményeknek megfelelő etikai magatartás;
- fiatalok részvétele az őket érintő kommunikációs eszközök megtervezésében, megvalósításában és továbbfejlesztésében.

Egy fiataloknak szóló információs és kommunikációs kampány az alábbi pontokat kell hogy alapul vegye:

- az információ tartalma a fiatalok elvárásaira kell hogy épüljön;

- az információ terjesztésére használt eszközök és csatornák könnyen hozzáférhetőek és felhasználóbarát jellegűek kell hogy legyenek. Az információ a fiatalokat leggyakoribb tartózkodási helyükön kell hogy elérje (ez a többség számára az iskola, de az otthonukhoz közeli területekre és az utcára is gondolni kell).
- Ezek az eszközök és csatornák kapcsolódjanak egymáshoz (hálózatépítés).

Az országos, regionális és helyi szintre vonatkozó javaslatok

- Olyan emberekre kell támaszkodni (ezeket néha forrás-személyeknek nevezik), akik aktívan részt vesznek ifjúsági szervezetek, sportegyesületek, iskolák és egyetemek életében. Ők közvetítsék a releváns információkat a fiatalok felé. A fiatalokat magukat kell mozgósítani, hogy információforrássá váljanak.
- Ösztönözni kell az ifjúsági információs hálózatokat. Különösen helyi szinten, az általános információterjesztést jó minőségű, személyreszóló tanácsadással kell kombinálni. Országos és regionális szinten növelni kell a fiatalok informálásához szükséges szakmai képzések lehetőségét.
- Az Európáról szóló információt országos és regionális hálózatokon keresztül kell terjeszteni, figyelembe véve a specifikus földrajzi vagy kulturális sajátosságokat. Automatizmussá kell hogy váljon a fiatalok csoportos bevonása az információs anyagok készítésébe.

Az Európai szintre vonatkozó javaslatok

- Meg kell vizsgálni egy, a fiatalokat és a politikai irányelvek készítőit összekapcsoló, elektronikus fórum kivitelezhetőségét. A fórum maximális kihasználását a már létező interaktív szolgáltatásokkal való összekapcsolása tenné lehetővé. Ezt az átfogó interaktív szolgáltatást a Közösség ifjúsági kezdeményezéseinek előkészítéséhez és kivitelezéséhez szükséges konzultációk során lehetne használni²⁰.
- Az EURODESK²¹ hálózat tapasztalatai alapján kellene népszerűsíteni és/vagy létrehozni egy elektronikus portált, amely optimálisan hozzáférhetővé tenné a fiatalok érdeklődésére számot tartó információkat Európáról. Az európai szinten működő ifjúsági információs hálózatokat és ifjúsági szervezeteket meg kell hívni, hogy résztvegyenek az új eszköz kidolgozásában.
- Fel kell állítani / javítani az Európáról – fiataloknak és a fiatalokkal dolgozóknak – szóló információk összegyűjtésére, továbbítására és frissítésére szakosodott rendszert. Ez a tevékenység a jelenleg működő hálózatok munkájára kell hogy támaszkodjon. Nagyobb hangsúlyt kell fektetni a fiatalokkal dolgozó forrás-személyek fontosságára.

²⁰ Ez a javaslat a Bizottság által támogatott eLearning és eEurope (elektronikus tanulás és elektronikus Európa) programok hatáskörébe esik, és a Kormányzásról szóló Fehér Könyvben leírtaknak is megfelel.

²¹ Az EURODESK Európáról szolgáltat információt a fiataloknak. Alapja egy weboldal, ami a tagállamokhoz kapcsolódik. Ezt a szolgáltatást egy olyan szervezet működteti, amely a fiatalok és a tagállamok érdekeit képviseli.

- Az információk nem elektronikusan való terjesztését is folytatni kell, például a fiatalokkal való közvetlen kommunikáció módszerével.

2. TANULMÁNYOK – EGY DÖNTŐ FONTOSSÁGÚ IDŐSZAK A FIATALOK ÉLETÉBEN

2.1. Az eredmények elemzése

A fiatalok egyre több időt töltenek el az oktatásban. Az iskolákban, egyetemeken és szakmai képzéseken zajló formális tanulás, akárcsak az ezeken a kereteken kívül zajló nem-formális és informális tanulás elengedhetetlenül szükséges ahhoz, hogy kifejlesszék azokat a készségeket, amelyekre manapság a fiataloknak szükségük van.

A tanulásnak három általános célja van: személyes kiteljesedés, társadalmi integráció és aktív állampolgáriság. A tanulásnak alapvető szerepe van továbbá a foglalkoztathatóság növelésében. Az Európai Unió számos, a tanuláshoz kapcsolódó programot (például SOCRATES és LEONARDO) és kezdeményezést (például az eLearning akcióterv, egy kommuniké „Legyen valóság az élethosszig tartó tanulás Európában” címmel, valamint az oktatási és képzési rendszerek jövőendő céljairól szóló jelentés) indított útjára²². Amikor csak lehetséges és helyénvaló, ezek a programok és kezdeményezések említésre kerülnek, a konzultációs folyamat szereplői által kifejezett vélemények alátámasztására és kiegészítésére. Ez segít azoknak a területeknek a behatárolásában, ahol az Európai Unió több és jobb program fejlesztésén dolgozik.

- *Az oktatási rendszerek minősége és hatékonysága*

Az oktatási és képzési rendszereket erősen kritizálták mind a fiatalok, mind pedig a szakértők²³. Számos tagállam alapjaiban megreformálta iskolarendszerét. Ennek ellenére az iskolai oktatás jelenlegi minőségét és hatékonyságát javítani kell, hogy lehetővé tegye a fiatalok számára azon készségek elsajátítását, amelyek által jólinformált, aktív és felelősségteljes polgárokká válhatnak. Az oktatásnak biztosítania kell továbbá a fiatalok társadalmi integrációját és a munkaerőpiacra való felkészülését. Gyakori megjegyzés volt, hogy az iskolák és az oktatási struktúrák nem elég demokratikusak, nem ösztönzik kellőképp a részvételt, és nem biztosítanak elgendő tanulási lehetőséget. Az volt az általános vélemény, hogy az oktatási intézményeknek nyitottnak kell lenniük a társadalom valós gazdasági és szociális helyzetére és követeléseire, valamint az európai kérdésekre.

A fenntartható társadalmi és gazdasági fejlődés eléréséhez Európának tudással felszerelt polgárokra van szüksége, minden területen, beleértve a természettudományokat és a technológiát is. Ha növelni akarjuk a természettudományos vagy technológiai pályán elhelyezkedő fiatalok számát, az oktatási rendszereknek ehhez alkalmazkodniuk kell, és minél több fiatal érdeklődését kell a természettudományok felé fordítaniuk.

Sok fiatal hagyja el az oktatási vagy képzési intézményeket, még mielőtt hivatalos végzettségre tenne szert. Az arányuk még mindig magas, Unió szerte. Ennek ellenére nem csak az az egyetlen elképzelhető megoldás, hogy megpróbáljuk rábírnunk a fiatalokat a formális

²² További információkért ld. a 2-es mellékletet.

²³ Európai szinten megbeszélések kezdődtek az oktatási rendszerek minőségének javításáról; lásd például a Bizottság jelentését az oktatási rendszerek konkrét céljairól, COM(2001)59final, 31.1.2001

oktatási vagy képzési intézményekben való maradásra. A tanulást, munkát és szabadidőt informális, nem-formális és formális tanulási élményekkel kombinálva elérhető az oktatás és képzés minőségének és hatékonyságának javulása, és ezáltal a fiatalok számára is vonzóbbá válnak.

Manapság az iskolák hiányosságait nem elsősorban a tanárok vagy az iskolák hibájaként róják fel, hanem az oktatási rendszer egészének hibájaként. Az oktatási rendszer három szereplő együttműködésén alapul: család, társadalom, és iskola. A tanárok az iskolarendszernek csak egy részét képezik, és szerepüket a szélesebb társadalmi, politikai és intézményi kontextusban kell vizsgálni. Mindennek ellenére tény, hogy a tanároknak jobb képzésre és jobb munkakörülményekre van szükségük.

Teljeskörű iskola-értékelés

Ebbe a kísérleti projektbe 17 középiskolát és 18 általános iskolát vontak be, Írország különböző részein. Az oktatási rendszer minden szereplőjének támogatásával megvizsgálták az iskolai tervezés, az iskolavezetés, valamint a tanulás és az oktatás minőségének értékelési folyamatait a kísérletben résztvevő iskolákban. A projekt eredményei bebizonyították, hogy sikeresen lehet ötvözni az iskolák önértékelését a külső ellenőrzéssel – ez mérföldkő az iskolák és oktatási rendszerek minőségbiztosításának terén.

<http://www.ir.gov.ie/educ>

• ***Elérhető oktatás***

A fiatalok felhívják a figyelmet arra, hogy túl sok társadalmi és gazdasági akadály áll a tanulás útjába. Az oktatás és képzés minőségének javítása elsőként azt kell jelentse, hogy nyitott és folyamatos hozzáférést biztosítanak az élethosszig tartó és az élet minden területére kiterjedő tanuláshoz. Hatékony tanácsadó rendszerekkel kell támogatni minden fiatalt, pl. a személyre szóló tanácsadás módszerének bevezetésével. Növelni kell a fogyatékos fiatalok oktatási rendszerbe való integrálásának támogatását, például azáltal, hogy biztosítják számukra az ingyenes oktatást az általános iskolától az egyetemig.

Amint azt a Bizottság „Legyen valóság az élethosszig tartó tanulás Európában” című kommunikációjában²⁴ is említi, az egyik fő feladat, hogy közelebb hozzuk egymáshoz a tanulást – vagy képzést – és a tanulókat. E cél megvalósításának előfeltétele az elért eredmények kölcsönös elismerése, valamint az információs rendszerek fejlesztése (ideértve az Internet és a multimédiás eszközök mindenki számára biztosított könnyebb elérhetőségét)²⁵. Továbbá több gazdasági támogatásra van szükség a jó eredmények eléréséhez.

Tanácsadás az oktatásban

A Nemzeti Oktatási Tanácsadó Központ az ír Oktatási és Tudományos Szakminisztérium egyik szolgáltató egysége. Főbb feladatai közé tartozik a formális és nem-formális oktatás minden területén jelenlévő tanácsadási szolgáltatás támogatása, és a szakminisztérium irányvonalainak formálása a tanácsadás területén. A különféle oktatási helyzetekben helyi projektek nyújtanak személyre szóló tanácsadást.

<http://www.iol.ie/ncge/faqs.html>

• ***Szemléletmód-változás a tanulás és oktatás terén***

²⁴ A Bizottság „Legyen valóság az élethosszig tartó tanulás Európában” (Making a European Area of Lifelong Learning a Reality) című kommunikációja, amelyet 2001 novemberében fogadtak el, széleskörű konzultációs folyamat eredménye. Alapját az élethosszig tartó tanulásról szóló memorandum képi, amelyet az Európai Közösség Bizottsága 2000 októberében indított útjára.

²⁵ Lásd az eLearning akcióterv javaslatait, a “Holnap oktatásának megtervezése” címmel, COM(2001)172, 28.3.2001.

A konzultációból kitűnt, hogy itt az ideje egy szemléletmódváltásnak az oktatásban és a tanulásban egyaránt. Egy sokkal tanuló-központúbb megközelítésre van szükség, szorosabb tanár-diák kapcsolatra, növelni kell a fiatalok részvételét az oktatási ügyekben, valamint dinamikus és alkalmazkodóképes oktatási intézményeket kell kifejleszteni. A tanulási folyamatokat úgy kell megszervezni, hogy azok „ajtókat nyissanak”, növeljék a tanulás iránti motivációt, és további választási lehetőségekhez vezessenek. Az iskoláknak meg kellene könnyíteniük diákjaik részvételét saját oktatásuk formálásában, és általában lehetőséget és ösztönzést kellene nyújtaniuk a részvétel és a demokrácia gyakorlásához (például a tanárok értékelésének lehetőségével).

Továbbá egy „turmix” (megfelelő arányban vegyített) oktatást kellene feltalálni, amely módszerek és anyagok széles skáláját vonultatja fel annak érdekében, hogy a fiatalok szert tehessenek az élethosszig tartó tanulóhoz szükséges készségekre és eszközökre. Az Internet és a multimédiás eszközök használata, az elméleti tantermi órák, az otthoni tanulás, ifjúsági programok, gyakorlat és munkatapasztalat – erre mind szükség lesz. Ez is egy módja lehet bizonyos tantárgyak - például a kutatás és a technológia - vonzóbbá tételének.

A formális és nem-formális oktatás közötti kapcsolat építése

A Peace Child International tanulói elkészítették a saját, felhasználóbarát ifjúsági verziójukat az Agenda 21 című kiadványból („Mentőakció a Földnek – az Agenda 21 gyermek kiadása” címmel), mivel az 'eredeti' teljesen érthetetlennek találták²⁶. Létrehoztak továbbá egy 16 kérdőívből álló csomagot, „Ifjúsági akció-indikátorok” néven, amely lehetővé teszi a fiatalok számára, hogy tüzetesen megvizsgálják környezetüket, és megállapítsák, hogy a statisztikák és szemléletmódok tükrében a közösségben, ahol élnek, egyre inkább vagy egyre kevésbé tartható fenn a fejlődés.

<http://www.peacechild.org/>

- **Többféle tudás és készség**

A fiatalok élesen kritizálták számos ország oktatási rendszerének teljesítményét. Úgy vélték, az oktatási rendszerek képtelenek a fiatalok szükségletei és érdeklődési körei számára releváns oktatási tartalmat biztosítani. Az oktatást nem szabad csak a munkaerőpiac szempontjából fontos készségekre korlátozni. Az oktatás a korai évektől kezdve hozzájárul az egyén szocializációjához, integrációjához és megerősödéséhez. Az oktatás lehetővé teszi továbbá a személyes kiteljesedést, ami növelheti a fiatalok foglalkoztathatóságát. A fiatalok elvárásai között szerepel az idegennyelv-oktatás, és az Európai Unió ifjúsági cserékre és mobilitási programokra való felkészítés. Sok más terület is érdekli őket, például a modern információs és kommunikációs technológiák, különösen az Internet, és szeretnék, ha az oktatásban nagyobb hangsúlyt helyeznének a gyakorlati tárgyra. Alapvető fontosságú továbbá az egészségügyi oktatás, különösen szexuális kérdésekről és a szülővé válás folyamatáról. A fiatalokat ösztönözni kéne arra, hogy érdeklődjenek a tudományos kutatás, a matematika és a technológia iránt.

Nagy kihívást jelent kiegyensúlyozott, mindenre kiterjedő, de mégsem túlszűfolt tanterveket összeállítani. Ezeket úgy kell megtervezni, hogy ellássák a fiatalokat minden szükséges tudással és készséggel, és tükrözzék társadalmunk multikulturális jellegét. Ha valóban meg

---

²⁶ Az “Agenda 21” egy akcióterv, ami a világ 21. századi fenntartható fejlődésével foglalkozik. 1992-ben, Rióban, az ENSZ “Föld Csúcstalálkozó”-ján készült, ahol 179 állam- és kormányfő gyűlt össze. A fenntartható fejlődés azt jelenti, hogy kielégítjük a jelen szükségleteit anélkül, hogy veszélyeztetnénk az eljövendő generációk lehetőségét saját szükségleteik kielégítésére.

akarjuk érteni, hogy mik az új, alapvető készségek²⁷, és hogy hogyan lehet őket megtanítani és megtanulni, akkor szükség lesz a különféle oktatási intézmények és szervezetek (iskolák, képzési központok, vállalatok, közösségek, ifjúsági munka) közösen kiépített stratégiájára.

A változatosság szárnyakat ad

Berlinben minden évben, pünkösdkor megrendezik a Kultúrák Karneválját, ami egy négynapos utcabál, közel 5000 aktív résztvevővel és legalább 700 000 nézővel. A BVAA (Berliner Verband für Ausbildung und Arbeit) különböző etnikai háttérű, hátrányos helyzetű fiatalokkal dolgozik, képzéssel segíti őket, segít nekik az iskolából vagy a munkanélküliségből továbblépni és munkát találni. A Kultúrák Karneválján számos, a BVAA-t képviselő csoport szerepel, s ezáltal a fiatalok szakmai, kulturális, szociális és gyakorlati készségekre tesznek szert. A mottójuk így szól: „a változatosság szárnyakat ad”, és az alcsoportok különféle repülő tárgyakat választanak emblémául.

<http://www.bvaa-online.de>

- **A végzettségek és szakismeretek elismerése**

A végzettségek és szakismeretek elismerése európai szinten a mobilitás fejlődésének egyik kulcseleme²⁸. Hatékony módszereket kell találni a formális és nem formális tanulás elsajátított ismeretek és készségek elismertetésére. Nagyobb hangsúlyt kell helyezni a nem-formális tanulásra és az ifjúsági munkán keresztül szerzett, nem-formális módon elsajátított készségek elismerésére. Javítani kell továbbá az oktatás és az oktatási rendszerbe épülő szakmai képzés komplementaritását és kölcsönös elismerési rendszerét.

A szabadidős tanulmányi napló

Ez a könyvecske, amelyet 1994-ben hozott létre a finn Ifjúsági Akadémia, fiataloknak és diákoknak nyújt segítséget a munkába lépéshez. A naplóba projektek, felelősségteljes tisztségek betöltése, elvégzett tanfolyamok és más szabadidős tevékenységek kerülnek bejegyzésre. A könyvecske 13 évnél idősebb fiatalok számára készült. Személyre szóló, ára 5 Euro. Az elért eredményeket, elsajátított készségeket tartalmazza; az egyetemen lehet extra pontokat gyűjteni, vagy fél lehet használni az összegyűjtött eredmény-pontokat a kötelező tantárgyak egy részének kiváltására. A szabadidős tanulmányi naplóba lejegyzett tapasztalatok megkönnyíthetik az álláskeresést. A könyvecskében a bejegyzéseket valamely erre jogosult személynek alá kell írnia és megjegyzéssel kell ellátnia. Jelenleg a fiataloknak közel 30%-a vesz részt ebben a programban.

<http://www.nuortenakatemia.fi>

- **A formális és a nem-formális tanulás kiegészítik egymást**

Az élethosszig tartó és az élet minden területére kiterjedő tanulás szükségessége az elmúlt néhány év során egyértelművé tette, hogy az ehhez tartozó készségeket formális, informális és nem-formális tanulási környezetekben lehet elsajátítani²⁹. A nem-formális tanulást általában alulértékelik, nem tekintik „igazi” tanulásnak.

Amit formális környezetben tanulunk (iskolában, főiskolán, képzési központokban, stb.), az a készségek elsajátításának csak egy része. Nem-formális és informális környezetben is

²⁷ 2000 márciusában a Lisszabonban tartott Európai Tanács az élethosszig tartó tanulás során elsajátítható új, alapvető készségekről szóló európai keretegyezmény létrehozását javasolta.

²⁸ A felsőoktatás területén nagy előrelépések történtek ez ügyben, az ECTS, azaz Európai Kredit Átviteli Rendszer (European Credits Transfer System) és a NARIC-ok, azaz Nemzeti Felsőoktatás-Elismerési Információs Központok (National Academic Recognition Information Centres) segítségével.

²⁹ A formális tanulás általában valamilyen oktatási vagy képzési intézményben történik, és valamilyen hivatalos képesítést eredményez. A folyamat strukturált (a megtanulandó anyag, a ráfordítható idő és a tanulás segítésének jellegét illetően) és a tanuló részéről szándékos. A nem-formális tanulás nem oktatási vagy képzési intézményekben történik, és általában nem eredményez hivatalos képesítést. Ugyanakkor szintén strukturált és szándékos. Az informális tanulás nem oktatási vagy képzési intézményekben történik, nem eredményez hivatalos képesítést, és nem strukturált. Munkával, családdal, szabadidővel kapcsolatos napi tevékenységek eredménye. Lehet szándékos, de leggyakrabban nem az (hanem véletlenszerű).

tanulunk (pl. ifjúsági klubokban, sportegyesületekben, a családban, a politikai szinten). Amikor a civil szféra és társadalmi környezetünk különböző tevékenységein, programjain keresztül tanulunk meg valamit, ez informális vagy nem-formális tanulás, ami nem véletlenül történik, hanem célzottan és szervezeten.

A fiatalok nagyon sokféle, a hagyományos oktatási rendszeren kívüli tevékenységben vesznek részt, és ez mind nem-formális tanulásnak számít. Az ifjúsági szektor az évek során nagy tapasztalatra tett szert nem-formális oktatás nyújtásában. Európai szinten jó példa erre az Ifjúság 2000-2006 Program, és a tapasztalatok, amikre a fiatalok ezen keresztül szert tesznek.

A fiatalokkal való konzultációk során a nem-formális tanulás gyakran úgy jelent meg, mint a jórészt hatékonyságát veszített, legkevésbé sem vonzó formális oktatási rendszer legpozitívabb, hatékony és vonzó ellenpárja. A nem-formális tanulás előnye, hogy önkéntes alapon, gyakran önszerveződéssel működik, rugalmas, részvételi lehetőséget biztosít, elismeri a „tévedés jogát”, és szorosan kapcsolódik a fiatalok érdeklődési köréhez és céljaihoz.

Egyre fontosabbá válik, hogy a formális oktatási és képzési rendszereken kívül szerzett készségek és tudás elismerésére hatékony és rugalmas módszereket dolgozzanak ki. Nehéz és odafigyelést igénylő feladat lesz megtalálni a nem-formális oktatás terén a megfelelő egyensúlyt a képesítések és elismerések kérdésében kielégítő megoldások, és ezzel párhuzamosan a minőségi sztenderdek és (ön)értékelési eljárások kidolgozásában. Nem szabad, hogy a nem-formális oktatás elveszítse nyílt jellegét, és valamiféle formális struktúrává váljon, a formális oktatási rendszer imitálásának következtében.

A konzultációs folyamat rámutatott, hogy általában nagyon kevésbé ismeretesek a nem-formális tanulás előnyei. Ezért tehát nagy szükség van a társadalom, az üzleti és a politikai élet kulcs embereinek és intézményeinek, a főbb partnereknek (társadalmi partnerek, nem-kormányzati szervezetek, oktatási szakemberek, stb), és maguknak a fiataloknak a széles körű tájékoztatására, annak érdekében, hogy a nem-formális oktatást a tanulás és oktatás szerves részeként ismerjék el.

Mivel az ifjúsági munka segíthet a fiataloknak elsajátítani a szükséges társadalmi, politikai, és kulturális tudást és készségeket, minden erőfeszítéssel azon kell lenni, hogy bevonjuk őket a nem-formális tanulás folyamatába. Az Ifjúság 2000-2006 Program egyik célja, hogy hozzájáruljon a fiatalok nem-formális tanulásának fejlődéséhez. Sajnos, annak ellenére, hogy évente 100 000 fiatal vesz részt a programban, ez kevés a program-országokban élő 75 millió fiatal igényeinek kielégítéséhez. Az Ifjúság 2000-2006 Program tehát kísérleti jelleggel, példamutatóként működik, és nemzeti, regionális valamint helyi szintű programokkal és tevékenységekkel kell kiegészíteni.

2.2. A konzultációs folyamat során született javaslatok

Az oktatási szektor körülményeinek és eredményeinek javítására nagy számú – általános és konkrét – javaslat született. Az ajánlások főként a formális és nem-formális oktatási és képzési rendszerekre irányultak.

Iskolákban és egyetemeken

Az országos, regionális és helyi szintre vonatkozó javaslatok

- A fiatalok közéletben való részvételét, egyéniségük tiszteletét, és a demokratikus és európai polgáriságra felkészítő oktatás alapelgondolását nem szabad vitatni; meg kell változtatni a tanár-diák viszony jellegét; tanuló-központú megközelítési módot és a tanárok rugalmas, a tanulási folyamatot segítő szerepét kell ösztönözni.
- Minden fiatal számára garantálni kell az oktatás hozzáférhetőségét; a fiataloknak szóló, személyre szabott oktatás rugalmas irányítást, tanácsadást, valamint megfelelő információs rendszereket feltételez; az oktatási rendszereknek figyelembe kell venniük az életmódok sokféleségét, és lehetővé kell tenniük a különféle tevékenységek és szerepek ötvözését.
- A tanulási és képzési lehetőségek minőségét és alkalmazhatóságát javítani kell.
- Nagyobb nyitottságra van szükség a valóság és a társadalom felé, azaz nagyobb rugalmasságra és kevesebb merevségre minden érintett részéről.
- Minden iskolában kell hogy legyen Internet hozzáférés, amihez az információtovábbítás fejlettebb módszereit kell társítani, a célból, hogy mindez hatékony oktatási eszközöket eredményezzen.
- A tanárok oktatásában túl kell lépni a hagyományos információs technológiákat alkalmazó készségeken, és elindulni a „kritikus technológiai ismeretek” felé.
- Az iskoláknak lehetőséget kell adni arra, hogy az idegen nyelveket jobb felszereltség mellett oktathassák, és részt vehessenek az európai oktatási cserékben és mobilitási programokban.
- Az iskoláknak és egyetemeknek több anyagai forrást kell biztosítani, hogy hatékonyabbá válhassanak, és többet investálhassanak az emberi erőforrásokba.
- Meg kell reformálni a tanítás gyakorlati aspektusát és feltételeit (képzők képzése, kisebb osztályok, a gyakorlati és elméleti oktatás és tanulás kombinálása, interaktív megközelítés).
- Nagyobb hangsúlyt kell helyezni a vállalkozásalapítással és egyéni vállalkozással kapcsolatos oktatásra és képzésre, célirányos támogatási szolgáltatást kell létrehozni a (potenciális) fiatal vállalkozók számára. A tananyagoknak tartalmaznia kell olyan elemeket, amelyek felkészítik a fiatalokat a vállalkozásalapításra és az egyéni vállalkozásra.

Az Európai szintre vonatkozó javaslatok

- Meg kell könnyíteni a hozzáférést az európai oktatási és mobilitási programokhoz, és erősíteni kell az olyan közösségi programokat, mint például a Socrates.
- Intézkedéseket kell bevezetni az oktatási rendszerek közti mozgás megkönnyítéséhez, és a fiatalok Európában való szabad mozgásának elősegítéséhez.

- Meg kell valósítani a „Bolognai Deklarációt”, amelynek célja, hogy javítsa az európai oktatási rendszerek átláthatóságát, a diplomák kölcsönös elismerését, és támogatja az Európai Kredit Átviteli Rendszert (ECTS, European Credits Transfer System).
- Érthető információt kell nyújtani a diákoknak az Európai Kredit Átviteli Rendszerről.
- A legjobb gyakorlatok megosztása és közös célok kijelölése segítségével javítani kell az iskolai oktatás minőségét és hatékonyságát.
- A készségek értékelését nem szabad csak a munkaerőpiac szempontjai szerint végezni (mint például információs technológiák és matematika), hanem szempont kell hogy legyen az egyén szocializációja, integrációja és megerősödése.

Más (iskolán kívüli) tanulási közegek

Minden szintet érintő javaslatok

- Részletekbe menően meg kell vizsgálni a nem-formális tanulás sajátosságait, céljait és feladatait az ifjúsági területen. Láthatóbbá kell tenni a nem-formális oktatás alkalmazhatóságát, valamint a tényt, hogy a formális és a nem-formális oktatás kiegészíti egymást. A nem-formális oktatás elismertségének javítása érdekében párbeszédre lesz szükség a terület minde érintett szereplőjével, a társadalmi partnerekkel, a kutatókkal és a politikai döntéshozókkal.
- Aminőségi szttenderdek biztosítása érdekében fejleszteni kell a folyamatok nyomon követéséhez és értékeléséhez használt eszközöket.
- A jó minőségű nem-formális oktatás garantálásának érdekében képzéseket kell biztosítani különféle, alapvető fontosságú témákban. A szakembereknek szóló képzési programokban jelen kell lennie az európai dimenzióknak is.

A regionális és helyi szintre vonatkozó javaslatok

- A nem-formális oktatás alkalmazhatóságát az oktatást szolgáltatók támogatásával és az oktatási rendszerben elfoglalt helyük javításával kell növelni; javítani kell az ifjúsági kezdeményezések, ifjúsági szervezetek és a nem-formális oktatás más formáinak anyagi támogatottságát.
- További közös projektekre van szükség iskolák, képzési helyek, vállalatok és nem-formális oktatást biztosító szervezetek részvételével, a formális és nem-formális rendszerek közti hidak kiépítéséhez.
- Az ifjúsági szervezeteknek rendszeresen népszerűsíteniük kellene a nem-formális tanulási lehetőségek széles skáláját: a nem-formális tanulókkal foglalkozó projektek eredményeinek dokumentációja és nyilvános bemutatása rendszeres tevékenységeik részévé kell váljon.

Az Európai szintre vonatkozó javaslatok

- Az Ifjúság 2000-2006 Program minőségi sztenderdjeit tovább kell fejleszteni, az Európa Tanáccsal együttműködésben. Továbbá össze kell állítani egy legjobb gyakorlatok jegyzékét, és ezt megfelelő módon terjeszteni; tovább kell javítani a hátrányos helyzetű fiatalok hozzáférését az Ifjúság 2000-2006 Program és más programok nem-formális oktatás tartalmához.
- A SOCRATES, LEONARDO DA VINCI, és az Ifjúság 2000-2006 Programok közös kísérleti projektjeinek fejlesztése és anyagi támogatása segít a formális és nem-formális rendszerek közti hidak kiépítésében.
- Ki kell dolgozni az Ifjúság 2000-2006 Programban való részvétel igazolásának és at erről szóló bizonyítvány kiállításának módját. Ezt a kezdő lépést más nem formális oktatási környezetekben, különféle szinteken is lehet majd követni.
- Több képzést kell biztosítani a nem-formális oktatásban tevékenykedő multiplikátoroknak és facilitátoroknak.

3. A FOGLALKOZTATÁS, MINT A FIATALOK HATÉKONYABB INTEGRÁLÁSÁNAK MÓDJA

3.1. Az eredmények elemzése

A munkábaállítás kulcsfontosságú lépés a fiatalok életében, hozzásegíti őket, hogy megtalálják helyüket a társadalomban, anyagi függetlenséget érjenek el és megvalósítsák egyéni céljaikat. Az olyan társadalom, amely nem képes konkrét munkalehetőségekkel szolgálni a fiataloknak, könnyen ördögi körben találhatja magát: munkanélküliség, marginalizálódás, a társadalom széthullása. Ha hozzáférést biztosítanak a fiataloknak a munkaerőpiachoz, az hozzájárul a társadalmi stabilitáshoz, amely a gazdasági növekedés és jólét alapja. A munkanélküliséget néha a fiatalok emberi jogaiba való belegázolásnak tekintik.

Az oktatáshoz, szakképzéshez, információhoz és tanácsadáshoz való hozzáférés nem csak a munkábalépésnek és a munkanélküliség elkerülésének alapfeltétele, de a jó és kielégítő munkahely megtalálásának is. De ez önmagában még nem elég: az élet más területein, az egészség, család, szociális jogok, diszkrimináció kérdéseire is megoldást kell találni. Ezek ugyanúgy fontos szerepet játszanak a fiatalok társadalmi integrációjában.

A Szerződésekhez csatolt, a foglalkoztatásról és a szociális ügyekről szóló új dokumentumok bevezetésével az Európai Uniót e területeken is felruházták stratégiák és programok kidolgozásának jogával (úgy mint Európai Foglalkoztatási Stratégia, az európai szociális modell modernizációjáról szóló Lisszaboni Stratégia, a Szociális Agenda, a diszkrimináció minden formájának leküzdését célzó program, és a szociálisan kirekesztettek bevonását célzó program)³⁰. Amikor csak lehetséges és helyénvaló, ezek a programok és kezdeményezések említésre kerülnek, a konzultációs folyamat szereplői által kifejezett vélemények alátámasztására és kiegészítésére. Ez segít azoknak a területeknek a behatárolásában, ahol az Európai Unió és a tagállamok több és jobb program fejlesztésén kell, hogy dolgozzanak.

- *A foglalkoztatottság a társadalmi integráció előfeltétele*

³⁰ A 2-es melléklet tartalmaz egy áttekintést az EU foglalkoztatási és szociális ügyekre vonatkozó programjairól.

A fiatalokat nagyon aggasztják a munkaerőpiacon számukra elérhető lehetőségek. Úgy érzik, a társadalmi integráció legjobb módja, ha munkába állnak. A fiatalok nagyon szeretnék útmutatást kapni, amelynek segítségével hosszú távon is megtalálják helyüket a munka világában. Ha valakinek munkája van, akkor ezáltal felnőtt státuszba lép, önbecsülésre, pénzre, függetlenségre tesz szert, és lehetőséget kap társadalmi kapcsolatainak bővítésére. Azok a fiatalok, akik nem jutnak munkához, létfontosságú lehetőségtől esnek el, hogy új szögből lássák a világot és a társadalom szélesebb rétegeibe integrálódjanak³¹.

A fiatalok szeretnék dolgozni, de egyre nehezebb munkahelyet találni. A fiatalok tudják, hogy foglalkoztathatóságuk³², és ezáltal esélyeik a munkaerőpiacon javulnak, ha jó oktatásban részesültek, megfelelő készségeik vannak, és eltöltöttek némi időt egy külföldi iskolában vagy egyetemen. Egyre nagyobb nyomás nehezedik rájuk, és minden eddiginél magasabbak a fiatalok mobilitásával, rugalmasságával, hozzáértésével és képességeivel kapcsolatos elvárások. Mivel a fiatalok egyre több időt töltenek tanulással és képzéssel, egyre tovább lesznek a családjuktól és a közintézményektől függőek.

Az oktatásból vagy képzésből a munkaerőpiacra való kilépés tekintetében határozottan sokat romlott a helyzet az elmúlt 20 évben³³. A fiatalok munkanélküliségének aránya magas az általános foglalkoztatási arányokhoz képest. 2000-ben az EU 15 tagállamában az általános munkanélküliségi ráta 8,4% volt, míg a 25 év alatti fiatalok körében a munkanélküliségi ráta ennek majdnem kétszerese, egészen pontosan 16,1% volt³⁴. Nagyon elterjedtek a bizonytalan időtartamú munkák. A bérek a felnőtt dolgozókéinak felére csökkentek. Manapság sokkal tovább tart a fiataloknak stabil munkaerőpiaci helyzetbe kerülni. Még a jó végzettség sem nyújt automatikus garanciákat az állásszerzésre, mivel egyre élesebb a foglalkoztatásért folyó verseny. A munkaerőpiaci siker nagyban függ a fiatalok személyes körülményeitől és tapasztalataitól.

Az ismétlődő csalódások, az anyagi problémák, amelyekhez gyakran személyes problémák is társulnak, szellemi bénuláshoz és perifériára szoruláshoz vezethetnek. Bármilyen szabályozás, amelynek célja a szegénység és a társadalmi kirekesztettség eltörlése, a fiatalokra irányuló, megelőzőes módszereket kell hogy alkalmazzon.

Egyre nehezebb a fiatalokat egyetlen társadalmi kategóriába sorolni. Egyre eltérőbb társadalmi helyzetekben találjuk őket, növekszenek köztük az egyenlőtlenségek³⁵. A társadalmi integrációval kapcsolatosan az igazságtalanság érzése egyre fokozódik a fiatalokban, akik érzékelik a demográfiai változások hatását a szociális, egészségügyi és nyugdíjrendszerekre³⁶. A nyugdíjrendszerek különösen nagy mértékben függnek majd attól,

³¹ A 2000-2006-os időszakban az Európai Szociális Alap olyan aktív munkaerő-piaci irányelvek kidolgozását támogatja, amelyek a munkanélküliség megszüntetését és megelőzését célozzák.

³² A foglalkoztathatóság javítása egyike a négy alappillérnek, amely a tagállamoknak szóló foglalkoztatási irányelvekben szerepel (OJ L 22, 24.1.2001)

³³ Ld. Lynne Chisholm professzor (University of Newcastle, oktatási tanszék) hozzászólását a fiatalokról szóló Közmeghallgatáshoz, az Európai Parlament 24.04.2001-es ülésén.

(http://www.europarl.eu.int/hearings/20010424/cult/minutes_en.pdf)

³⁴ Természetesen nagy különbségek vannak a tagállamok között: az EU-ban a 25 év alatti fiatalok körében a munkanélküliségi ráta 2000-ben a hollandiai 5,1%-tól az olaszországi 31,5%-ig terjedt; lásd még az Eurostat 77/2001-es számú híresszefoglalóját, 2001.07.19-ei dátummal.

³⁵ Ld. az Umeå-i szemináriumra beterjesztett kutatói jelentést (<http://europa.eu.int/comm/education/youth/ywp/umea.html>)

³⁶ Európai szinten is egyre többet foglalkoznak ezzel a kérdéskörrel.; lásd például a Bizottság kommunikációját "A társadalombiztosítás jövője, hosszú távú perspektívából: biztonságos és fenntartható nyugdíjak" címmel, COM(2000)622, 11.10.2000

hogyan lesz-e a fiataloknak kedve és kapacitása támogatni ezeket. Ez csak akkor lehetséges, ha a fiatalok dolgozhatnak. Tehát egyre nagyobb súlyt nehezedik a társadalmi integrációt elősegítő szolidaritásra, és ezáltal a fiatalok hajlandóságára, hogy ehhez, valamint szüleik és nagyszüleik jólétéhez hozzájáruljanak.

A fiatalok azt mondják, könnyebbé kéne tenni az iskolából a munka világába vezető lépést. Az állami munkaerőpiaci rendszer fontos szerepet játszik ebben, és javításoknak kell alávetni. A fiatalok panaszkodnak a társadalmi integrációt javítani képes, állami és privát stratégiai partnerkapcsolatok hiányára, ami különösen azok számára lenne fontos, akik nehézségekkel küzdenek vagy akiket diszkrimináció ér a munkaerőpiacon.

Ugyanakkor fontos elkerülni, hogy az újítások és a technológiai változások hatására újfajta társadalmi kirekesztettség alakuljon ki. Magas az iskolát korán elhagyók aránya, t.i. azoké, akik az oktatási rendszer elhagyásakor a legjobb esetben is a középfokú oktatásnak csak egy részét végezték el. Ez ördögi kört eredményezhet: gyermekkori szegénység, alacsony végzettség, felnőttkori szegénység. Kapcsolat van a szegénység és a technológiai szakadék veszélye között is: a magas jövedelmű csoportokhoz tartozó emberek háromszor olyan gyakran használják az internetet, mint az alacsonyabb jövedelműek. Az alacsonyabb jövedelmű csoportokba tartozók sokkal kevésbé férnek hozzá az új technológiákhoz, következésképpen nagyobb a veszélye, hogy kiszorultak a munkaerőpiacról, és általában a társadalmi és kulturális fejlődésből.

Társadalmi mobilitás, mint a formális képzés és a foglalkoztatás előfeltétele

A „Fiatalok Mobilitásának Nemzetközi Központja”, a franciaországi Champeaux-ban a leginkább kirekesztett és hátrányos helyzetű európai fiatalok egy részének ad lehetőséget a „társadalmi mobilitás” megízlelésére. Ez alkalmat nyújt nekik önbizalmuk és önbecsülésük felépítésére, és nagyon fontos előfeltétele lehet a formális képzésbe és a foglalkoztatásba való bekapcsolódásnak.

<http://ww2.jqm.cie.fr/FWYM.htm>

Munkahelyek létrehozása fiataloknak, helyi szinten

Az MJRC (A Katolikus Agrár és Falusi Fiatalok Nemzetközi Mozgalmának spanyol tagszervezete) egyik projektjén keresztül különféle szolgáltatásokat vehet igénybe a helyi közösség: mosodai szolgáltatás az öregek otthonának, organikus szárnyas-farm, organikus befőttek, lekvárok, stb. készítése, valamint falusi turizmus. Ezek a szolgáltatások munkalehetőséget biztosítanak, különösen fiatalok, nők, bevándorlók és fogyatékos személyek részére.

<http://www.mijarc.org/europe/index.htm>

- ***A vállalkozószellem növeli az önállóságot***

A fiatalok mindennapi életében (iskolában, munkahelyen, otthon) a vállalkozószellem elterjedése hozzásegítheti a fiatalokat a különböző akadályok legyőzéséhez, és növelheti önbizalmukat; ezen kívül segít több és jobb munkalehetőséget teremteni. Számos EU tagországban megfigyelhető a trend, mely szerint egyre több fiatal válik egyéni vállalkozóvá és hoz létre kisvállalkozásokat. A fiatalok vagy átveszik szüleik, rokonaik vállalkozását, vagy létrehoznak egyet saját maguknak. A fiatalok számára egy vállalkozás létrehozása egy módja az önállóvá válásnak, a rugalmas életforma elérésének, a karrier elindításának, a hagyományos üzleti viselkedés megkérdőjelezésének (pl. új vezetési stílusok alkalmazásával, kevésbé profit-orientált vállalkozási formákkal), az újító ötletek alkalmazásának, és ezáltal az egész társadalom gazdasági és szociális fejlődéséhez való hozzájárulásnak. Ezt a fejlődést ösztönözni kell, a fiatal vállalkozók és vállalkozó-jelöltek támogatásával. A fiatalok körében pedig az oktatás és képzés eszközeit használva, növelni kell a vállalkozószellemet.

Hogyan tanulják meg a fiatalok a cégalapítást

A „Communicare” nevű svéd non-profit szervezet ösztönzi a fiatalok körében a vállalkozószellemet, hogy ezáltal a fiatalokból munkahely-teremtők, és ne pedig munkahely-felhasználók váljanak. 18 és 25 év közötti fiatalokat tanítanak meg arra – elméletet és gyakorlatot kombinálva -, hogy hogyan lehet elindítani, működtetni, és felgöngyöltetni egy céget.

<http://www.communicare.nu>

- **Jobb informáltságra, oktatásra, és képzésre van szükség**

A fiatalok különösen a munkaerőpiacra vonatkozó információ hiányát sérelmezték. Úgy érzik, a munkaerőpiacon az esélyeik főként – de nem teljes egészében – a tanultság és a szakmai képzés szintjétől függenek. Ha már dolgoznak, a fiataloknak folyamatosan tovább kell fejleszteniük készségeiket és képzettségüket, hogy a munkahely változó körülményeihez igazodhassanak.

A fiatalok úgy gondolják, hogy a formális oktatási rendszer nem készíti fel őket a munkaerőpiac valódi kihívásaira. Úgy vélik, szakadék tátong a munka (magán)szektora és az oktatás és képzés (köz)szférája között. Ezeknek a területeknek az összekötése, közelítése megoldaná a fiatalok egyik nagy gondját: az oktatásban eltöltött idő hosszát, és a ráfordított pénz mennyiségét. A fiatalokat érdekelné a társadalmi és gazdasági szféra szervezeteitől (szakszervezetek, munkáltatók szervezetei) származó információ, de úgy érzik, amit manapság információ címen ezekből a forrásokból kapnak, az szegényes, és messze elmarad a fiatalok szükségleteitől és elvárásaitól. Szeretnék, ha a szakszervezetek és a munkáltatók szervezetei vonzóbbá válnának a fiatalok számára.

A nem-kormányzati szervezetek úgy vélik, hogy sokkal jobb, fiataloknak szóló információs kampányokra lenne szükség a képzés, pályaválasztási tanácsadás és társadalmi jogok terén, hogy felkészítsék a fiatalokat a munkaerőpiaci szereplésre. Továbbá hozzáférhetőbbé kell tenni a fiatalok munkaerőpiaci helyzetével közvetett módon összefüggő információkat is, mint például a beteg vagy várandós fiatal dolgozók helyzetére vonatkozó információt.

Továbbtanulás, anyagi veszteség nélkül

Luxemburgban a tanulmányi szabadság rendszere lehetővé teszi a 30 évnél fiatalabb munkások számára, hogy bizonyos ideig, tanulmányaik folytatása céljából, távol legyenek munkahelyüktől. Ez nem jár semmilyen anyagi veszteséggel sem a munkavállalónak, sem a munkaadónak, mert az állam a munkaadónak a munkavállaló bérével megegyező értékű kompenzációt fizet.

http://www.snj.lu/s_conge_education.asp

- **A fiataloknak megfelelő társadalombiztosításra van szükségük**

A fiatalok úgy vélik, jóval többet kellene tenni európai szinten a szociális jogalkotás terén³⁷. A munkaerőpiachoz való hozzáférés nehezebbé vált, és jelentősen nőttek az elvárások a tudás, a szakmai tapasztalat, valamint a földrajzi és személyes rugalmasság terén. A szociális jogok ellenben – különösen a fiatalok specifikus szükségleteit érintő jogok – nem követték a munkaerőpiaci nyomás növekedésének ütemét. Továbbra is létezik diszkrimináció az etnikai

³⁷ Szociálpolitikai Agendája (COM (2000) 379, 28.6.2000) részeként a Bizottság rendelkezések széles körét írta elő, pl.: Európa alkalmazási potenciáljának teljes kihasználása, több és jobb munkahely létrehozásán keresztül; a társadalombiztosítás modernizációját és javítását célzó program; a társadalmi integráció ösztönzése; a nemek közti egyenlőség és az alapvető jogok megerősítése, a diszkrimináció leküzdése; a bővítést előkészítő, a nemzetközi együttműködést ösztönző rendelkezések, valamint a különféle kihívások megoldását segítő társadalmi dialógus ösztönzése.

kisebbségek, a nők, a fogyatékos fiatalok, stb felé³⁸. A fiatalok tehát egy sokkal „szociálisabb” Európát szeretnék.

A fiatalok szerint a kormányok és az Európai Bizottság fő célkitűzése kell legyen az EU-n belüli teljes foglalkoztatottság elérése³⁹. A fiatalok javaslatokat is tesznek e cél elérésének érdekében: a munkaidő csökkentése, vagy a munkaidőcsökkentés mint eszköz felhasználása a munkapiaci integráció elősegítésére, a tanulmányok befejezéséhez biztosított minimálbér és anyagi támogatás, jobb és szélesebb körű állami alkalmazási programok, stb. Érezhetően szükség van továbbá a gyakornokok számára egy európai szintű státusz létrehozására.

A nem-kormányzati szervezeteket aggasztja az a fiatalok alkalmazásában megfigyelhető trend, hogy a fiatalok egyre inkább bizonytalan és semmilyen módon nem védett munkákat kapnak, mint például diákmunkák, szezonális munkák, gyakornokság, rövid távú vagy fix időtartamú szerződések. A fiatalokat gyakran kihasználják, keveset fizetnek nekik és gyakran érik őket munkahelyi balesetek. Egész Európában túl nagy a fiatalok aránya bizonyos ágazatokban (úgy mint gyorséttermek, futárszolgálatok, szolgáltatócégek, stb), vagy új típusú állásokban (telefonos szolgáltató munkákban, otthoni bedolgozásban). Pontosan ezekben a szektorokban kevésbé fejlett a hagyományos szociális párbeszéd a társadalmi partnerek között, így a munkakörülményeket sokkal kevésbé szabályozzák szerződések.

Ismerd a jogaidat!

Az „Ismerd a jogaidat vonal” a brit szakszervezetek kongresszusának (TUC) telefonvonala, amit kimondottan a fiatal dolgozók érdekében állítottak szolgálatba. Munkavállalói jogaidról kaphatnak itt információt. A TUC ezenfelül kampányt szervez, melynek keretében a fiatal munkásokkal szeretnék megismertetni munkavállalói jogaidat.

http://www.tuc.org.uk/tuc/rights_main.cfm

Nagyon gyakran a fiatalok nem keresnek eleget ahhoz, hogy anyagilag valóban önállóak legyenek: arra kényszerülnek, hogy huszas éveik végéig, harmincas éveik kezdetén is a szüleiknél lakjanak, és az ő támogatásukra szorulnak⁴⁰. Továbbá a fiatalok nagyon gyakran élnek stresszhelyzetben, komoly nyomás alatt a munkahelyükön. Ez különösen igaz a gyermekes pároknál vagy a gyermeküket egyedül nevelő szülőknél. A gyakorlatban a fiatalok nem ismerik saját jogait, és nem vesznek részt kollektív egyezkedésekben. Ebből következik, hogy a szabályozást kell javítani úgy, hogy figyelembe veszik a fiatalok sajátos szükségleteit.

³⁸ 2000 júniusában, a TEC 13. paragrafusának alapján a Tanács hozott egy direktívát, a személyekkel való – faji vagy etnikai származástól független – egyenlő bánásmód elvének alkalmazásáról. 2000 novemberében, ugyanazon paragrafus alapján, a Tanács létrehozott egy keretegyezményt az egyenlő bánásmódról a foglalkoztatásban és az oktatásban (OJ L 303, 2.12.2000), és határozatot hozott egy Közösségi akció-programról a diszkrimináció leküzdésére, a 2000-2006-os időszakra (OJ L 303, 2.12.2000). Az akció-program olyan tevékenységeket támogat, amelyek a faji vagy etnikai származás, a vallás vagy hit, a fogyatékos, a kor vagy a szexuális orientáció alapján elkövetett diszkrimináció ellen harcolnak.

³⁹ Az Európai Tanács által Lisszabonban meghatározott stratégia nyíltan kimondja, hogy “lehetővé kell tennie az Unió számára a teljes foglalkoztatottság körülményeinek elérését”. A teljes foglalkoztatottság mint cél ismét megjelenik a 2001-es foglalkoztatási előírásokban, amelyekben a Bizottság konkrét javaslatokat is tesz ennek elérésére.

⁴⁰ Árukkódó statisztika: az állással rendelkező fiatalok 20%-a azt állítja, hogy bevételeinek nagyobbik részét a szüleiktől kapja. Ha a fiatalokat megkérdezik, miért laknak manapság hosszabb ideig a szüleiknél, 70%-uk anyagi okokat citál: nem tudják megfizetni az önálló életet. 1997 és 2001 között a szülők mint bevételi forrás fontossága megnőtt - bizonyos esetekben jelentősen – Írországot s Finnországot kivéve minden EU tagállamban. A fiataloknak több mint a fele állítja, hogy jövedelmük javarészt a szülőktől vagy a családtól származik (7%-kal több, mint 1997-ben). Forrás: EB2001, ibid.

Különösen fontos a védelem azoknak, akik kiszorultak a munkaerőpiacról. Szociális védelem nélkül – főként a hátrányos helyzetűek esetében – a fiatalok nem úgy élik meg az ifjúkort, mint a gyermekkor és a felnőttkor közti átmenetet, nem érzik ezt az időszakot a társadalmi kísérletezés, a kreativitás, az egyéniség, a saját vélemény és a felelősség fejlesztésére fordítható időszaknak.

3.2. A konzultációs folyamat során született javaslatok

Foglalkoztatás

Az országos, regionális és helyi szintre vonatkozó javaslatok

Az Európai Foglalkoztatási Stratégia részeként kiegészíteni és megerősíteni az országos, regionális és helyi rendelkezéseket.

- Javítani kell a munkaerőpiaccal összefüggő, fiataloknak szóló információs szolgáltatást és tanácsadást:
  - A fiatalok igényeit figyelembe vevő, felhasználóbarát információs és tanácsadó szolgáltatásokat kell kifejleszteni.
  - Helyi szinten a döntéshozókat és a munkaadókat is be kell vonni a fiataloknak szóló információs és tanácsadó szolgáltatásokba.
  - Országos, regionális és helyi szinten konkrét információs forrásokat kell a fiatalok számára kifejleszteni, ahol munkalehetőségekről, munkakörülményekről, társadalombiztosításról, stb. kaphatnak információt.
  - Az információt ott kell elérhetővé tenni, ahol a fiatalok idejük nagy részét töltik, például iskolákban, egyetemeken, munkaközvetítőknél és személyzeti tanácsadó cégeknél, klubokban, ifjúsági központokban, stb.
  - A létező információs és tanácsadó szolgálatokon belül létre kell hozni különleges ifjúsági információs egységeket, amelyek a helyi sajátosságok és az egyéni akciótervek figyelembe vételével működnek.
  - Arra kell buzdítani a szakszervezeteket, hogy váljanak vonzóbbá a fiatalok számára.
  - A munkáltatókat ösztönözni kell a pályaválasztási tanácsadásban való részvételre.
- A szakképzés hatókörének és minőségének javítása:
  - Az ipari tanulóknak és gyakornokoknak szóló programokat bővíteni kell.
  - A szakmai képzés során készségek széles skáláját kell megtanítani.
  - Javítani kell a nyelvi és számítástechnikai képzések színvonalát.

- A képzési intézményeket felügyelni kell, és értékelni kell a fiataloknak szóló képzési programok színvonalát.
- Meg kell könnyíteni a fiatalok számára a szakképzésben való részvételt, különösen fogyatékos, szociálisan kirekesztett, vagy a szociális kirekesztettség veszélyének kitett fiatalok esetében:
  - Ingyenes képzéseket kell biztosítani.
  - Javítani kell a szakképzéseket vezető szakemberek képzését.
- Meg kell könnyíteni a munkába állás időszakát:
  - Lehetőségeket kell teremteni a munka közbeni tanulásra vagy képzésre, diákmunka lehetőségeket teremteni, esti iskolákat biztosítani, vagy létrehozni a szakoktatás és képzés kettős rendszerét.
  - Támogatni kell a munkalehetőségeket teremtő szervezeteket.
  - A köz- és a privát szféra között stratégiai partnerséget kell kialakítani a fiatalok munkaerő-piaci integrációjának elősegítésére.
  - Csökkenteni kéne a bizonyos szakmák választásánál fennálló nemek közti egyenlőtlenséget, valamint a különféle típusú munkák jellemző bérei közti szakadékot.
  - Lehetővé kell tenni, hogy az iskola és az első munkahely közti átmeneti időszakban a fiatalok könnyebben éljék meg kettős, gyakornok/diák/tanulói és dolgozó/alkalmazotti státuszukat.
  - Be kell vezetni egy, a tanulmányok végén igénybe vehető ösztöndíj rendszert.
  - Javítani kell a fiatalok által betölthető állások minőségét.
- Meg kell könnyíteni a fiatalok vállalkozás-alapítását:
  - Meg kell szüntetni, vagy legalábbis csökkenteni kell minden olyan akadályt – adminisztratív akadályok, adó terhek, adó- és pénzügyi szabályok, gazdasági és társadalombiztosítási előírások, stb – amelyek megnehezítik a fiatalok egyéni- vagy kisvállalkozásának létrehozását.
  - A fiatal vállalkozóknak anyagi és logisztikai támogatást kell nyújtani.
  - Könnyíteni kell a fiatal vállalkozók társadalombiztosítási terhein.

Az Európai szintre vonatkozó javaslatok

- Továbbra is a tagállamok és az Európai Bizottság egyik fő célkitűzése kell legyen a fiatalok teljes foglalkoztatottságának elérése:

- Növelni kell az Unió irányelvek ifjúság-irányultságát, a különböző döntéshozatali szintek és a különféle tevékenységi területek közötti egyeztetés segítségével.
  - Az Európai Foglalkoztatási Stratégia keretében rendszeres konzultációkat kell szervezni, és ezekbe be kell vonni a civil szervezeteket és a Stratégia célcsoportjait.
  - Támogatni kell a munkanélküli fiatalok integrációját célzó kezdeményezéseket.
  - Információt kell biztosítani az Európa szerte elismert munka/képzési lehetőségekről, foglalkozásokról és szakmákról.
  - Javítani kell a fiatal gyakornokok európai státuszát.
  - Ki kell fejleszteni egy kimondottan a fiatalok szükségletein alapuló információs Internet oldalt.
- Javítani kell a szakmai készségek tagállamok közti átvitelét és elismerését:
- Fejlesztani és integrálni kell a különféle működő elismerési rendszereket (pl.: ECTS, NARICs, Europass)⁴¹.
  - A más uniós tagállamban, vagy önkéntes szolgálat, esetleg nem-formális oktatási program keretében szerzett készségeket és tudást támogatni kell és el kell ismerni.

Társadalmi integráció

Az Európai Társadalmi Integrációs Stratégia részeként kiegészíteni és megerősíteni az országos, regionális és helyi rendelkezéseket.

- A fiataloknak hozzáférést kell biztosítani a forrásokhoz, jogokhoz, és szolgáltatásokhoz:
  - elfogadható és egészséges lakás;
  - megfelelő egészségügyi ellátás;
  - egyéb köz- és privát szolgáltatások, úgymint jogorvoslat, kultúra, sport és szabadidő;
  - a szociális vagy gazdasági nehézségekkel küzdő fiatalok sajátos szükségleteihez kell alakítani ezen szolgáltatások elérhetőségét;

---

⁴¹ ECTS: Európai Kredit Átviteli Rendszer (European Credits Transfer System), NARICs: Nemzeti Felsőoktatás-Elismerési Információs Központok (National Academic Recognition Information Centres), Europass: a formális és nem-formális keretek között szerzett tudást és tapasztalatot leíró "útlevél".

- “második esély” programok azon fiatalok számára, akik kihullnak az egységesített rendszerekből (úgy mint rehabilitáció, szakképzés, stb).
- A fiatalok társadalmi kirekesztettségét okozó tényezők ellen már az egészen korai fázisban alkalmazható megelőző lépésekkel kell kifejleszteni:
  - egy emberközpontúbb megközelítési módot alkalmazva, az egyéni szükségletekre kell koncentrálni.
  - Különleges figyelmet kell fordítani a fiatalok helyi szinten jelentkező igényeire, az egészségügyi ellátás, tanácsadás, kulturális tevékenységek, sport, gyermekmegőrzés, lakáskörülmények, közlekedés, stb. területén. Különösen a szociálisan kirekesztett, vagy a szociális kirekesztettség veszélyének kitétt fiatalok (például gyermeküket egyedül nevelő fiatal szülők) igényeire kell odafigyelni.
  - Javítani kell az etnikai kisebbségek társadalmi integrációját.
  - Szociális munkások segítségével elő kell segíteni a konfliktusok megoldását.
  - Biztosítani kell, hogy a munkakörülményekre, szociális jogokra, és a szociális védőhálóra vonatkozó irányelveket szisztematikusan alkalmazzák.
- A társadalombiztosítási rendszer és a szociális jogalkotás megreformálása:
  - biztosítani kell a nyugdíjrendszereken belül a generációk közti szolidaritás működését.
  - Meg kell szüntetni a társadalombiztosítási rendszerekben a diszkriminációt (pl nők, fogyatékos fiatalok, etnikai kisebbségek ellen).
  - A szociális jogalkotásban - különösen a bizonytalan idejű munkaszerződések, a rugalmas munkaidő, az egyenlő bérezés, a munkahelyi balesetek, a fiatal családok számára biztosított gyermekmegőrzési szolgáltatások területén – figyelembe kell venni a fiatalok szükségleteit, kiváltképp a hátrányos helyzetű fiatalokét.
  - A fiatalokat el kell látni jogaikra és társadalombiztosítási lehetőségeikre vonatkozó információval.

Az Európai szintre vonatkozó javaslatok

- A társadalmi integrációt célzó rendelkezésekben prioritást kell biztosítani a legsebezhetőbb helyzetben lévő fiatalok szükségleteinek⁴²;

⁴² 2000 júniusában a Bizottság egy javaslatot terjesztett a Tanács és a Parlament elé, egy többéves programról, amely ösztönözné a tagállamok közti együttműködést a társadalmi integrációs politikák terén (COM (2000) 368, 16.6.2000). A program célja, hogy a társadalmi kirekesztettség megoldására integrált megközelítési módot fejlesszen ki, amely összekapcsolja az alkalmazáspolitikát, a társadalombiztosítást, az oktatási és képzési politikát, valamint az egészségügyet és a lakáspolitikát. A program nem nevez meg körülhatárolt célcsoportokat. A programról a végső döntés a Tanács és a Parlament közös döntéshozatali folyamatán múlik.

- Európai programok segítségével sokkal több munkát kell végezni a fiatalok társadalmi integrációjának megvalósításáért⁴³;
- A fiatalok társadalmi integrációjához európai szintű foglalkoztatási programokban és politikai irányelvekben megjelölt utak és mérföldkövek alkalmazásával is hozzá kell járulni.

4. A LEGTÖBBET KIHozNI AZ IFJÚKORBÓL

4.1. Az eredmények elemzése

A konzultációs folyamat során nyilvánvalóvá vált, hogy komplex kérdések széles köre befolyásolja a fiatalok általános jólétét és önállóságát. A környezet, a bevándorlás, a média, jogrendszerek, egészségügy, drogfogyasztás, szexualitás, sport, személyes biztonság, stb. – ezek valamilyen módon mind hatással vannak a fiatalok életére és befolyásolják a közéletben való részvételüket, a tanulmányaikat vagy munkakeresésüket. Például a fiatalok egészségi állapota – vagy az ahhoz kapcsolódó kérdések, mint például drogok, szexualitás, személyes biztonság, táplálkozás – nagymértékben meghatározza, hogy a fiatalok mennyire akarnak vagy tudnak továbbtanulni, vagy szakképzésben részt venni. Ráadásul az, ahogyan a „felőtt világ” foglalkozik ezekkel a kérdésekkel, befolyásolja a fiatalok véleményét a társadalomról, és a saját lehetőségeikről ebben a társadalomban. Egy olyan társadalom, amely képtelen megbirkózni például a környezetszennyezési problémákkal, vagy ahol a környezetvédelmi megoldások megrekednek a retorika szintjén, az a társadalom a fiatalok szemében nem ösztönzi az aktív polgári magatartást.

- *A jólét alapja a törvényesség és a diszkrimináció teljes hiánya*

A fiatalok jólét-fogalma nagyon nyitott. Úgy vélik, saját személyes fejlődésük és önállóságuk egy jóindulatú társadalmi közeg meglététől függ, ami mentes a diszkriminációtól, igazságos és óvja a sokszínűséget. Közvetlen összefüggés van egyrészt a fiatal egyén jóléte, másrészt a társadalom mindennemű küzdelme között, amely a generációk közti igazságtalanság, a jogtalan kirekesztés, és bármilyen társadalmi csoport diszkriminációja ellen, valamint az igazságosságért és a javak és lehetőségek egyenlőbb elosztásáért folyik.

A szociális védőháló és az egészségügyi szolgáltatások elviekben mindenki számára egyenlő feltételekkel és diszkrimináció nélkül kell hogy elérhetőek legyenek. Ez azt jelenti, hogy a hátrányos helyzetű fiatalok sajátos körülményeit figyelembe kell venni. A testi vagy szellemi fogyatékosokkal rendelkező fiatalok még mindig rossz szociális és gazdasági körülményektől szenvednek. A toloszékhez kötöttek nehezen tudnak résztvenni bizonyos kulturális programokon. Más fogyatékos fiatalok nem tudnak hozzáférni az internethez, nem áll rendelkezésre megfelelő infrastruktúra a sportoláshoz, fizikai épüléshez, és érdekképviseleti csoportjaik általában korlátozott társadalmi elfogadással, támogatással találkoznak.

---

⁴³ Számos európai program és támogatási rendszer, mint például az Ifjúság 2000-2006, a LEONARDO, a SOCRATES, az antidiszkrimináció, stb főként a hátrányos helyzetű fiatalokkal foglalkozik. Az Európai Szociális Alap olyan országos szintű programokat támogat, amelyek “a fiatalok munkavállaláson keresztüli integrációját segítik elő”.

“Egyszerűen euro”

A projekt célja, hogy értékelje az Európai Unió 15 tagállamában a szellemi fogyatékos személyeknek nyújtott, az Euro használatáról szóló képzéseket, a jelenlegi helyzetet, valamint, hogy az Euróról információt nyújtson szellemi fogyatékos személyeknek, családjaiknak és szakembereknek.

A projekt során létrehoztak az Euróról egy útmutatót, egy könnyen olvasható website-ot, (jelbeszéd alapú nyelveket is használva), és egy oktatófilmet.

<http://www.fvo.nl/html/euro/irish/project.htm>

A tapasztalat bizonyítja, de a konzultációs folyamat és a kutatók is alátámasztják, hogy Európában újfajta társadalmi egyenlőtlenségek és kulturális választóvonalak jelentek meg fiatalok csoportjai között. A mai valóságra jellemző egyrészt a fiatalok életmódjának növekvő uniformitása (zene, öltözködés, stb terén), másrészt viszont a fiatalok előtt nyitva álló lehetőségek egyre élesebb polarizációja, ami csak növeli a – generációk, nemek, etnikai csoportok, eltérő gazdasági erejű régiók közötti - már amúgy is fenálló feszültségeket. Különösen Európa szegényebb társadalmában figyelhető meg, hogy a modernizációs folyamat szelektív, és gyakran a fiatal népesség kicsiny rétege számára jár csak előnyökkel.

- ***Az önállósághoz bevétel, társadalombiztosítás és lakás kell***

A fiatalok az anyagi források hiányát tartják a társadalmi integráció, a jólét és az önállóság útjában álló legnagyobb akadálnak. A közjóléti és társadalombiztosítási rendszerek átfogó reformját támogatják, annak érdekében, hogy minden fiatal, a társadalomban és a munkaerőpiacon elfoglalt helyétől függetlenül (beleértve azokat is, akik még tanulnak vagy munkanélküliek) megfelelő ellátásban részesüljön, egyenlő feltételek mellett. A szolgáltatásoknak könnyen hozzáférhetőeknek kell lenniük, ritkásan lakott területeken is. A fiatalok több információt szeretnének – és korábban – társadalombiztosítási helyzetükről.

Akut hiány van megfizethető lakásokból, amik lehetővé tennék a fiatalok számára, hogy elköltözzenek otthonról és önállóan éljenek, vagy családot alapítsanak. Ezt a szükségletet különösen hangsúlyozták a szociális hálón lévő lukak befoltozása kapcsán, például a “nulla státusszal” rendelkező fiatalok esetében. A fiatalok egy társadalmi és alkalmazotti státusztól független utalványrendszer és/vagy minimáljövedelem biztosítását fontos lépésnek látják az önállósodás elérésének útján.

“L’Étage – segítség a nehéz helyzetben lévő fiataloknak

A “L’Étage” elsődleges célja, hogy rendkívül nehéz helyzetben lévő fiataloknak segítsen fejlődni és méltóságukat megőrizni. Egy névleges összegért fiatalok naponta kétszer étkezhetnek itt. A központ megpróbál lakást vagy átmeneti szállást találni a rászorulóknak, de a központ címét levelzési címként is használhatják hivatalos ügyekben (például, ha önéletrajzokat küldenek ki), és a társadalombiztosítási ellátások igénylésekor. Association Espérance, 19, quai des Bateliers, F- 67000 STRASBOURG, tel ++33 388 3570768

- ***A testi és szellemi egészség óvása, a drogok elkerülése***

A konzultációs folyamat egyik fő konklúziója, hogy széleskörű igény mutatkozik a mindenki számára elérhető megelőző jellegű egészségvédelmi információ és oktatás iránt, mind az iskolai tananyag részeként, mind pedig az ifjúsági munka keretei között. Az ifjúsági munkának fontos támogatói szerepe van a fiatalok egyéni fejlődési folyamataiban. A korcsoportos oktatási programok és a fiatalok aktív együttműködése más programokban szintén értékes eszköz a megelőzésben. A megelőzési munka során pozitív, egészséges életmódokat kell reklámozni. A fiataloknak fel kell ismerniük saját testükkel szembeni felelősségüket, pl az egészséges étkezési szokások fontosságát.

“MAHIS – az esély benned van”

A Mahis egy finn együttműködési program, ami segít a fiataloknak életük megszervezésében. Felnőtt segítséggel szolgál és elősegíti a pozitív korcsoportos szocializációt. A cél, hogy a fiatalok önbizalma és jövőbe vetett bizalma megerősödjék. A Mahis drog nélküli alternatívákat kínál, és a csoportnyomással szembeállítható szerepmoделleket mutat fel.

<http://www.nuortenakaemia.fi/>

A fiatalok szívesen fogadnának több, egészségvédelemmel, személyes fejlődéssel, fogyasztói termékekkel és környezetvédelmi kérdésekkel kapcsolatos információt. Ezt az információt iskolákban⁴⁴, az ifjúsági munka keretei közt, tanácsadó szolgálatokon és a médián keresztül kell a fiatalokhoz juttatni. Az egészségügyi szolgáltatásokat ingyenesen és diszkriminációmentesen kell nyújtani. Előfeltételnek tekintik a kimondottan fiatalokat kiszolgáló egészségügyi intézmények létrehozását.

A közegészségügyben sokkal nagyobb hangsúlyt kellene fektetni a kimondottan fiatalokat érintő egészségügyi problémákra. Ahhoz, hogy tényleges haladás mutakozzon e téren, sokkal több tudományos kutatásra, statisztikákra és média-jelentésekre van szükség.

A dohányzást, az ivást és a vényre kapható gyógyszerekkel való visszaélést komoly problémának tekintik. A fiatalok által elfogyasztott nikotin, alkohol, édesség és zsíros táplálék mennyisége folyamatosan növekszik. Az európai fiatalok magas öngyilkossági rátája is jelzi, hogy állandósultak a jólléti problémák.

A fiatalok úgy vélik, hogy a drogfüggőséget betegségként, nem bűntényként kell kezelni, és ennek megfelelően kell kezelni. Hangsúlyozzák a szélesebb körre kiterjedő és hatékonyabb prevenciós programok - különösen a korcsoportos prevenciós és tanácsadó szolgálatok - fontosságát, a megfelelő kezelő és utógondozó intézmények segítségének szükségességét. A szülőktől származó információt ezen átfogó erőfeszítések szerves részének tekintik. Eltérnek a vélemények arról, hogy pontosan milyen irányba mutassanak a drogokkal kapcsolatos politikai irányelvek. Bizonyos országokban a fiatalok szigorúbb szabályozásokat szeretnének látni a drogokkal kapcsolatban, beleértve a cigarettát és az alkoholt is. Más országokban a fiatalok azt szeretnék, ha a cannabis és melléktermékeinek fogyasztása, termelése és eladása nem lenne büntetendő cselekmény, egészségügyi és gyakorlati okokból, de a kemény drogok tiltását általában ezek a fiatalok is fenn szeretnék tartani vagy meg szeretnék erősíteni.

A mentálhigiéniára területén több, kimondottan fiatalokat célzó megelőző jellegű erőfeszítésre (különösen tanácsadó szolgáltatásokra), és gondozó intézményekre van szükség. Részletesebb és pontosabb statisztikákra van továbbá szükség a mentális problémákkal küzdő fiatalok helyzetéről.

“Penumbra” – támogatás szellemileg fogyatékos fiatalok számára

A Penumbra egy skót önkéntes szervezet, amely 15 éve tevékenykedik a mentális egészségügyben. Célja, hogy a fiatal fogyatékosokat készségeik és önbizalmuk fejlesztésére ösztönözze, hogy segítsen átbeszélni életük nehéz helyzeteit, és ráébredsz őket saját belső erejükre. Az évek során számos látogatói szolgáltatást és sokféle támogatói csoportot (evési rendellenességek, drog és alkoholfogyasztás) építettek ki.

<http://www.penumbra.org.uk/youngpeople/youngpeoplecontent.html>

⁴⁴ A fiatalok jobb egészségének érdekében az Európai Bizottság, a WHO és az Európa Tanács közösen dolgoznak az “Egészséget Elősegítő Iskolák Európai Hálózata” (EHNPS, European Network of Health Promoting Schools) nevű programban. Ez a hálózat egy figyelemfelkeltő kampány konkrét eredménye. A kampányt a három szervezet közös erőfeszítése tette sikeressé – összefogtak közös céljuk, az egészséges életmód propagálásáért.

- ***Nyitottabban kell kezelni a szexualitást***

A fiatalok a szexualitást személyes jóllétük és önállóságuk fontos elemének tartják. Úgy érzik, a szexualitás témakörében több információra van szükség, különösen a szexuális oktatás, a fogamzásgátlás, a nemi úton terjedő betegségek kérdéseiben. Ezt az információt mind az iskolákban, mind pedig az iskolákon kívül, nem-formális tanulási környezetekben, úgymint ifjúsági szervezetekben, szabadidős és sportlétesítményekben elérhetővé kell tenni.

A kamaszok szexuális egészségével és jogaival foglalkozó skandináv határozat

A "Skandináv Határozatot" az öt skandináv ország családtervezési szervezetei dolgozták ki. Alapjául az 1994-ben Kairóban, az ENSZ Nemzetközi Populációs és Fejlesztési Konferenciáján (UN International Conference on Population and Development) elfogadott akcióprogram szolgált. Ez egy fontos képviselői eszköz, amely bizonyítja, hogy ha a fiatalok pontos információt kapnak, ez nem ösztönzi őket a nemi élet gyakorlására, de ha mégis élnek nemi életet, valószínűbb, hogy ezt biztonságosan teszik.

<http://mirror.ippf.org/cairo/issues/9906/nordic.htm>

A fiatalok támogatják a minden fiatal számára – kulturális háttértől függetlenül - egyenlő hozzáférést az információhoz, a tanácsadáshoz, valamint a fogamzásgátláshoz és a szexuális oktatáshoz. Támogatják továbbá az abortusz legálissá tételét. A tinédzserkori terhességet olyan specifikus problémaként emelik ki, amit feltétlenül meg kell oldani.

A szexuális visszaélés minden formáját, mint például a szexturizmust vagy a gyermekkorúak elleni erőszakot határozottan és egyhangúlag elutasítják. Széles körben kritizálják és utasítják el a különféle szexuális orientációkkal szemben megnyilvánuló intoleranciát. A fiatalok támogatják a szexuális diverzitás jobb megismertetését célzó pozitív rendelkezéseket.

A fiatalok által, fiataloknak tartott szexuális oktatás (korcsoportos oktatás) segíthet megbirkózni a kényes családi helyzetekkel, és elérhet olyan fiatalokat is, akik nehezen tudnak a szexualitásról beszélni. Különleges oktatási módszerekre van szükség etnikai kisebbségekből származó és/vagy hátrányos helyzetű fiatal nők számára, mivel sokuk számára az anyaság még mindig az egyetlen lehetőség a társadalmi integráció elérésére.

- ***A családi és nemek közti problémákra több figyelmet kell fordítani***

A fiatalok úgy vélik, hogy az elmúlt néhány évtizedben igen kevés előrelépés történt a nemek közti egyenlőség ügyében. Nyilvánvalóan szükség van a társadalomban a férfiak és nők közötti kapcsolat igazságosabbá válására, és egyre nagyobb figyelmet kap a nemtől függő sztereotipizálás és szerepmeghatározás. A fiatalok úgy érzik, szükség van a hagyományos nemi szerepek újragondolására, különösen olyan helyeken, ahol magas a munkanélküliség aránya és kevés az állami gyermekmegőrzési szolgáltatás (óvoda, bölcsőde).

Fiatal nők mobilizálás az egyenlőségért Európában

1999 szeptemberében az Európai Női Lobby (EWL, European Women's Lobby) elindította a "Fiatal nők mobilizálása az egyenlőségért Európában" nevű projektjét. Célja, hogy a fiatal nők problémái megjelenjenek az európai és nemzeti szintű politikai irányvonalak kidolgozásában, azáltal, hogy több fiatal nőt vonnak be a szervezett programokba és a döntéshozatali folyamatokba.

<http://www.womenlobby.org>

A család és a munka összeegyeztetése a jövő egyik legnagyobb kihívása, megvalósításához a gyermekgondozási szabadság feltételeit és a gyermekmegőrzési intézményrendszert kell javítani. Ebben a témakörben különös figyelmet kell szentelni a lányok és fiatal nők szükségleteinek, különösen egészségük és biztonságuk tekintetében. Még mindig nagyon

gyakoriak a nők elleni erőszakos cselekmények, ebben az ügyben tenni kell végre valamit. Bizonyos stresszhelyzetekben a fiatal nők nagyobb eséllyel reagálnak specifikus betegségekkel - például a bulimia vagy az anorexia nervosa - mint a fiúk vagy a fiatal férfiak. Sok fiatal úgy látja, több anyagi és morális támogatást kell nyújtani a családoknak, ideértve a gyermeket nevelő, de nem házaspárokat.

- ***A saját kultúra kifejezése***

A fiatalok hangsúlyozták mindenfajta kulturális tevékenység fontos szerepét jóllétük és személyes fejlődésük feltételei közt. Változtatásokat javasolnak a hivatalos tananyagban, a nem-formális oktatásban és az állami kultúrpolitikában. Úgy vélik, a fiatalok kulturális tevékenységeken keresztüli tanulása fontos eszköz azon szociális készségek megszerzésében, amelyek a tudás-alapú társadalmat előbbre viszik.

Club 15-29 – képzőművészeti kör hátrányos helyzetű fiataloknak

A görögországi “Club 15-29” célcsoportját olyan fiúk és lányok képzik, akik semmilyen szervezetnek nem tagjai. Ez a klub tulajdonképpen ernyőszervezet-szerűen fogja össze a fiataloknak szóló szabadidős programokat. Egyik célja, hogy távoli vidékeken lakó vagy fogyatékos fiatalokat is elérjen, és segítsen megszüntetni a kulturális és műveltségbeli egyenlőtlenségeket. Többek között siket és vak fiatalokat képzőművészeti, színjátszó tevékenységekbe bevonó projektjeik vannak.

<http://www.neagenia.gr/club1529b.html>

Ellene vannak viszont a fiatalok az információdömpingnek és az elüzletiesedésnek, mivel mindkettő veszélyezteti az ifjúsági kultúrát. Úgy látják, különféle kereskedelmi hatalmak céltáblájává váltak, fogyasztói viselkedésüket folyamatosan befolyásolni próbálják. Ez ahhoz vezethet, hogy a fiatalokat már egészen korán arra ösztönzik, hogy pénzt keressenek azért, hogy lépést tudjanak tartani a piac által teremtett sztereotipizált szerepmodellekkel.

Egy olyan időszakban, amikor az ifjúsági és a felnőtt kultúrák közti határvonalak kezdenek elmosódni, új kultúrák jelennek meg és néha heterogén módon fejlődnek tovább. Az az általános feltételezés, hogy az új kultúrák kevésbé lesznek korhoz kötve, mint manapság. Ennek ellenére fontos feladat marad megteremteni a fiatalok számára a lehetőséget, hogy formálják és kifejezzék kultúrájukat.

- ***A fiatalok biztonságban akarják érezni magukat, és többet akarnak tudni a környezetről***

A fiatalok nagyon fontos kérdésnek tartják a városi közbiztonságot és a közúti balesetek megelőzését, valamint a munkahelyi biztonsági veszélyeket. Ezért tehát magasabb követelményekre és jobb szabályozó mechanizmusokra van szükség.

A környezetvédelmi kérdések nagyon érdeklik a fiatalokat, hiszen nagy hatással vannak életkörülményeikre és jóllétükre. Sok fiatal felismeri az egészséges környezet fontosságát, és többet szeretne tudni erről is, és arról, hogy mit jelent gyakorlatban a fenntartható fejlődés. Ez megegyezik a Hatodik Környezetvédelmi Akció Program⁴⁵ céljaival. A program a környezetvédelmi oktatás támogatását és a környezetvédelmi témák iránti fogékonyság növelését emeli ki. Ennek értelmében az iskolai tananyagba is bele kell építeni a környezetvédelem kérdéseit, és olyan oktatási programokat kell létrehozni, amelyek tanácsot adnak a “zöldebb” életmódra való áttéréshez.

⁴⁵ COM (2001) 31 végleges, 24.01.2001

4.2. A konzultációs folyamat során született javaslatok

Az országos, regionális és helyi szintre vonatkozó javaslatok

- A jóllét anyagi feltételei:
  - nagyobb erőfeszítésre van szükség a lakáshelyzet javítása érdekében;
  - minden fiatal számára, beleértve az alacsony jövedelmű vagy vidéken élő fiatalokat is, megfelelő szocio-kulturális infrastruktúra megteremtése.
- Az egészségügy és drogpolitika terén:
  - diszkriminációmentes hozzáférés az egészségügyi szolgáltatásokhoz;
  - az egészségügyi intézmények állapotának általános javítása;
  - az egészségvédelmi oktatás támogatása (ideértve a fogyasztóvédelmi kérdéseket is);
  - több támogatás az információs és megelőző jellegű programoknak;
  - jobb kommunikációs és figyelem-felkeltési módszerek a médiában;
  - koresoportos információnyújtás és tanácsadás;
  - információ a szülőktől;
  - a drogfüggőség jobb, hatékonyabb kezelése, lehetőleg specializált központokban;
  - több támogatás az egészségügyi kutatásokhoz és a statisztikák elkészítéséhez.
- Egyéb kérdések (mentálhigiéna, szexualitás, családi és nemek közti problémák, személyes biztonság):
  - jobb egészségügyi ellátás a pszichológiai és pszichoszomatikus betegségek terén;
  - jobb minőségű tanácsadás, korai életkorban, és különleges mentális egészségügyi intézmények létrehozása;
  - jobb reintegrációs programok mentális betegségekben szenvedő fiataloknak;
  - hozzáférhetőbb információ és tanácsadás szexuális kérdésekben;
  - több támogatás a fogamzásgátláshoz és a családtervezési programok számára;
  - jobb és szélesebb körű terápiás lehetőségek a szexuális visszaélések és erőszakos cselekmények áldozatai számára;
  - jobb anyagi és szervezési támogatás családok részére, különös tekintettel a megfizethető gyermekmegőrzési intézményekre;

- egyenlő és ingyenes hozzáférés minden nő számára a szexualitással és gyermekvárással kapcsolatos egészségügyi szolgáltatásokhoz;
- szigorúbb követelmények és azok szigorúbb betartatása a munkahelyi biztonság tekintetében;
- különleges képzés fiatal gépjárművezetőknek;
- vonzó tömegközlekedési szolgáltatások, kevésbé frekvenciált napszakokban is;
- figyelemfelkeltés környezetvédelmi kérdésekben, a környezetvédelmi oktatás támogatása a formális és nem-formális tanulásban.

Az Európai szintre vonatkozó javaslatok

Az Európai Uniónak két fő tevékenységi körre kellene koncentrálnia: a sztenderdek felállítására, és a fiatalok igényei szerint szabott politikai irányelvek és programok létrehozására.

- Feltételezve, hogy az Európai Unió el tudja látni a sztenderdek felállításának feladatát, négy fő csoportban született javaslat sztenderdek kijelölésére:
  - A minden fiatalra kiterjedő, diszkriminációmentes, generációk közti szolidaritáson alapuló, megfelelő társadalombiztosítás sztenderdjei;
  - A minden fiatalra kiterjedő, diszkriminációmentes, a prevenciót előtérbe helyező és a fiatalok bizonyos csoportjainak különleges szükségleteit figyelembe vevő, rugalmas egészségügyi ellátás sztenderdjei;
  - A szubsztanciafüggőséggel kapcsolatos európai politikai irányelvek sztenderdjei, a mai valóság figyelembe vételével, minden legális és illegális anyagra kiterjedően, a drogfüggőséget betegségként és nem bűncselekményként kezelve;
  - A gyermekgondozási/megőrzési intézmények és a gyermekgondozási szabadság sztenderdjei, melyek a családok és a nemek közti egyenlőség támogatásának is fontos eszközei.
- Az Európai Uniónak nagyobb mértékben figyelembe kellene vennie a fiatalok érdekeit, amikor európai szintű politikai irányelveket és programokat dolgoz ki és valósít meg:
  - Több európai szintű kezdeményezésre van szükség az ifjúsági információ területén, különösen azokban a témakörökben, amelyek segítik a fiatalokat önálló polgárrá válásuk útján.
  - Az európai politikai irányelveknek óvniuk kell az Európában egymás mellett élő kultúrák és életformák sokszínűségét.
  - A fogyatékos és a hátrányos helyzetű fiataloknak könnyebb hozzáférést kell biztosítani a LEONARDO, SOCRATES és Ifjúság 2000-2006 programokhoz, és több

támogatást kell nyújtani a látás- vagy halláskárosult fiatalok által is élvezhető kulturális termékek létrehozásához.

- Szükség van nemek szerint lebontott adatokra az EU-n belül előforduló betegségekről.

5. STABIL ÉRTÉKEKEN NYUGVÓ EURÓPA

5.1. Az eredmények elemzése

A 15 és 25 év közötti korosztály számára Európának sok arca van: Bábel tornya, bürokrácia, pénznyelőgép, de ugyanakkor egy hely, ahol találkozni lehet, eszmecserét lehet folytatni, és Európa a pozitív, demokratikus értékek hordozója is egyben.

- ***Európa helye a világban***

A fiatalok mind egyénileg, mind pedig kollektíven elutasítják azt az elgondolást, hogy Európa nem több mint egy nagy szabadkereskedelmi terület, amely gazdasági versenyben áll Észak-Amerikával vagy Dél-Kelet Ázsiával. A Közösségi építkezés célja nem egy bevehetetlen „Európa erőd” megteremtése, amely a múltbéli pozíciókon és reakciókon nyugszik: az, hogy a történelem során Európa más kontinenseket uralt, nem használható indoklásként, hogy ezen az úton haladjon tovább. Épp ellenkezőleg, Európának be kell bizonyítania, hogy nyitott a világ többi részére, és önmagát egy olyan helynek kell tekintenie, ahol kultúrák találkoznak, ahol a tolerancia és a nézetek megosztása a fő működési elv.

Az is egyértelmű, hogy a fiatalok számára Európa jóval többet jelent az Európai Uniónál. Támogatják a bővítési folyamatot, bár teljesen tisztában vannak azzal, hogy a tagjelölt országok belépése, a korábbi kommunista rendszerből a demokráciára való áttérés, a tervgazdálkodásról a piacgazdálkodásra való áttérés bizonytalan helyzeteket teremthet ezen országok fiataljai számára.

- ***Az Európai Unió, mint pozitív értékek hordozója***

A fiatalok és az ifjúsági szervezetek továbbra is ragaszkodnak a béke, a jólét és a demokrácia alapjain nyugvó európai eszméhez. Mindenki számára nyilvánvaló, hogy manapság sokkal fontosabb egy jogokat és szabadságot tiszteletben tartó terület egyértelmű megerősítése, mint egy gazdasági alapokon nyugvó Európáé. A fiatalok és szervezeteik nem közönyösek a diverzitásban megglehető egység eszméje iránt sem.

A diszkrimináció leküzdésének kérdése minden beszélgetésben felbukkant. A szolidaritás, az egyenlőség és a multikulturalitás azok az értékek, amelyeket mindenki egyhangúlag támogat. Ezek az értékek állnak az európai integráció középpontjában, de a világ többi részével való együttműködésnek is ezek az alapjai. Minden résztvevő közös kívánsága volt egy, az egyetemes és alapvető jogok védelmére kidolgozandó európai politikai irányelv.

A fiatalok azt követelik, hogy következetesen alkalmazzák az Amszterdami Szerződésben található diszkrimináció ellenes cikkelyt (13. paragrafus); ez lehetővé teszi az európai intézmények számára, hogy olyan rendelkezéseket hozzanak, amelyek leküzdik a nem, faji vagy etnikai származás, vallás vagy hit, életkor vagy szexuális orientáció alapján történő diszkriminációt. Ezt a paragrafust először a diszkrimináció elleni akciótervben öntötték

hivatalos formába. Az akcióterv célja az volt, hogy az embereket rávegye a bevett gyakorlat és a hozzáállásuk megváltoztatására. Ezeknek az erőfeszítéseknek folytatódniuk kell.

A fiatalok tartanak a globalizáció bizonyos hatásaitól, amelyek egyenlőtlenségeket eredményezhetnek vagy felerősíthetik a már létező egyenlőtlenségeket népcsoportok és régiók között, világszerte. Nagyon aggasztja őket az emberkereskedelem, ami az elszegényedés nemzetközi következménye.

„Ifjúsági kártyák Timornak” szolidaritási alap létrehozása Portugáliában, avagy hogyan valósítsuk meg a szolidaritás eszméjét egy alapvetően fogyasztói cikknek szánt tárggyal. Kétféle Ifjúsági Kártya létezik Portugáliában: a szabvány, ami 6 euróba kerül, és a „MegaCartãoJovem”, ami 12 euró. 1999 június elseje óta minden megvásárolt szabvány kártya után 0,5 eurót, és minden Mega kártya után 1 eurót adományoznak a Kelet-Timorban folyó projektek támogatására.

<http://www.timorlorosac.fdti.pt/campanhas/cartaojovem.htm>

- **Küzdelem a rasszizmus és a xenofóbia ellen**

Ennek két alkotóeleme van: a megelőzés, és a határozott kiállás (nulla tolerancia) mindenfajta extremista viselkedéssel szemben.

A fiatalok általában nyitottak mások felé, érzékenyek a rasszizmus problémakörére, és készek szerepet vállalni az ellene való küzdelemben. De különösen védtelennek érzik magukat mindenfajta észlelhető manipulációval szemben.

Politikai lépések esetén tehát észben kell tartani az alábbi alapelveket:

- Az oktatásban és a foglalkoztatásban való részvétel, valamint a társadalmi integráció előfeltételei a rasszizmus és xenofóbia megelőzésének.
- A legjobb erőforrások ebben a küzdelemben a fiatalok részvétele, különösen a kisebbségi fiataloké, a helyi szintű projektek, valamint a nem-formális tanulás és az oktatás.
- A fiatalok ÁLTAL adott információ a legalkalmasabb arra, hogy felkeltse a fiatalok érdeklődését, különösen ebben a kérdéskörben.
- A további tevékenységek megfelelő eszközei a különféle szinteken létrehozott hálózatok, és a köztük kiépített új kommunikációs csatornák.

Te is más vagy, te sem vagy más (All different / all equal)

1996-ban az Európa Tanács szervezett kampányt a rasszizmus és az intolerancia ellen. Ez a kampány kiváló forrásműveket és nagyfokú motivációt eredményezett a kirekesztettség elleni korcsoportos oktatáshoz. Rövid időtartama ellenére a kampány során értékes oktatási anyagok készültek, melyeket az európai ifjúsági szervezetek ma is használnak.

<http://www.ecri.coe.int/>

Európai Korcsoportos Képzési Szervezet (EPTO, The European Peer Training Organisation)

Ez a szervezet fiatal trénerek (képzésvezetők) európai hálózata, akik a rasszizmus és a xenofóbia leküzdéséért dolgoznak. Céljuk, hogy a fiatalokat, és különösen az ifjúsági szervezetek vezetőit ellássák olyan oktatási eszközökkel, amelyek segítségével a multikulturális sokszínűség tiszteletét oktató műhelymunkát tudnak szervezni. Ez a hálózat tíz európai országban van jelen.

<HTTP://www.ceji.org/new/epto/frameset2.html>

- ***Egy olyan Európa, amelyben a fiatalok részt akarnak venni***

A fiatalok és képviselőik olyan Európát követelnek, ami odafigyel az aggodalmaikra, és ahol nincs helye a kirekesztésnek és a megbélyegzésnek. Európát olyan területnek tekintik, ahol nincsenek határok, hogy ezáltal könnyebbé váljon a tanulás, az utazás, a munkavállalás és általában a mindennapi élet. Végül pedig azt szeretnék, ha egy olyan eszmei helyé válna, ahol törvények védik a környezetet, óvják a kulturális örökséget, leküzdik az extrémizmus minden formáját, megerősítik a szociális jogokat és egyenlő esélyeket biztosítanak, stb.

Európa folyamatosan zajló munka, amit mind a nagy politikai előrelépések, mind pedig a helyi szintű, különféle apróbb programok formálnak. Néhány fiatal rosszállását fejezte ki Európa hiányosságai felett, rámutatva érthetlenségére és bonyolultságára; mások reményüknek adtak hangot. De mindannyian egyetértettek abban, hogy részt akarnak venni az európai integrációs folyamatban, hallatni akarják a hangjukat azokban a kérdésekben, amelyek érdeklik vagy érintik őket, és nem csak fiatakként, de polgárként is szeretnének véleményt nyilvánítani. De nem elég csak meghallgatni őket.

A szervezetek, amelyek jellegüknél fogva gyakrabban kényszerülnek a Közösség intézményeivel való kapcsolattartásra (pályázati űrlapok, különféle programok keretein belüli projektek létrehozása, stb.) vehemensen kifogásolják a fennálló struktúrák bonyolultságát. Egy kiterjedtebb ifjúságpolitika keretein belüli általánosabb technikai segítségnyújtás érdekében az Európai Ifjúsági Fórum egy iroda felállítását kérte.

InfoMobil – gyakorlati információk Európa országairól

Az InfoMobil az ERYICA Ifjúsági Információs Hálózat webes szolgáltatása. Több mint 20 országról nyújtanak információt az alábbi témakörökben: tanulás, munka, képzés, lakás, kultúra és sport, egészség, ifjúsági információs szolgáltatások, szociális szolgáltatások, közlekedés, stb.

<http://www.eryica.org/infomobil/>

A fiatalabb generációk és Európa között akkora szakadék tátong, hogy a kutatók ismételten figyelmeztetnek bizonyos széles körben hangoztatott elgondolás tévességére, miszerint a mai fiatalok lesznek az első „igazi európaiak”. Nagyon sok fiatal erős szálak fűznek helyi környezetéhez és nemzeti szemléletmódjához. Az európai tudat és polgáriság megerősítéséhez vezető út hosszú, és sok türelemre lesz szükség az úton.

Európa a gyakorlatban – az „Euregio Meuse-Rhine” és az EFI hálózattal (Euregionális szabadidős és információs egyesület fiataloknak)

Az Euregio egy többnyelvű, multikulturális régió, amely három országból áll – Belgium, Németország és Hollandia – és összekapcsolja Liège, Maastricht és Aachen városait. Mottója, hogy mindenkinek részt kell vennie Európa építésében. Ez azt jelenti, hogy lehetőséget kell teremteni a fiataloknak, hogy szabadidejükben, a határokon túli fiatalokkal együtt, megismerjék a környék népeit. Az EFI nem csak szemináriumokat és beszélgetéseket szervez gyerekek, fiatalok, és a szocio-kulturális területen dolgozó emberek számára, hanem műhelymunkákkal és más kreatív tevékenységekkel ösztönzik a fiatalok közéletben való részvételét.

http://www.efi-aachen.de/f/frames_f.htm

Felismerve, hogy a jelentős döntések egyre inkább európai szinten születnek, a fiatalok be akarnak kapcsolódni Európába. Új európai ifjúsági kezdeményezéseket akarnak, jobban koordinált nemzeti ifjúságpolitikákat, azt akarják, hogy a fiatalokat figyelembe vegyék az őket érintő különféle politikai irányelvek készítése során, és el akarják érni, hogy ne problémaként kezeljék őket, hanem fontos tényezőként a problémák megoldásában.

- ***Mobilitás – az európai integráció legnagyobb előnye***

Két témakör merült fel:

- Az első, ami pozitív és biztató, hogy egyre szélesebb körben terjed a mobilitás. Szintén széles körben elismerik ma már az általa teremtett értéktöbbletet. Akárhogyan is definiáljuk – országok közti mozgásként vagy a vidék és a városi területek közti mozgásként, akár több millió európai diákot érint, akár képzésben résztvevő fiatalokat, akár fogyatékos, kisebbségi vagy hátrányos helyzetű fiatalokról van szó – a mobilitás utat nyit a világ felé, és tapasztalatokkal gazdagít.
- A második témakör már sokkal kevésbé pozitív. Továbbra is vannak akadályok, melyek okai az információhiány minden szinten, pszichológiai korlátok (sztereotípiák), bizonyos gyakorlatok (vízumok), a végzettségek és tapasztalat ekvivalens elismerésének hiánya, és nyelvi készségek hiánya. A mobilitás ezért csak a fiatalok kicsiny csoportja számára elérhető.

El kell jutnia a különlegességtől az általánossá válásig: a mobilitásnak a tanulás integrális részévé kell válnia, egészen fiatal kortól kezdve. Tehát a programok nyitva kell álljanak minden fiatal előtt, szociális-gazdasági háttérüktől és földrajzi származásuktól függetlenül.

Hogy ezt elérhessük, további anyagi támogatásra van szükség, további partnereket kell bevonni, és minőségi kritériumokat kell meghatározni. Bár a Közösségi programok lehetővé tették a tapasztalatszerzést, és utat mutattak a mobilitás terén, de korlátozott forrásaik miatt nem tudják egyedül folytatni a mobilitást népszerűsítő munkájukat. Elengedhetetlen a különféle döntéshozatali szintek koordinálása.

- ***Önkéntes szolgálat – válasz a fiatalok igényeire***

A fiatalok úgy tekintenek az önkéntes szolgálatra – ti. mindenféle fizetés nélküli munkára – mint lehetőségre, hogy későbbi szakmai életük során továbbfejleszthető készségekre és tapasztalatokra tegyenek szert. Hangsúlyozzák azonban, hogy az önkéntes szolgálat nem helyettesítheti a fizetett állást.

A társadalomban végbemenő változásokat is tükrözi: az önkéntes szolgálat szocializációs felületet biztosít a fiataloknak, de a társadalomnak is előnye származik ezekből a nem-piacorientált tevékenységekből, amelyek iránt az utóbbi években megnőtt a kereslet. Gyakran emlegetik azt a célt, hogy az önkéntes szolgálatban való részvétel elérje a 30%-ot. Vannak

országok, ahol ez a fajta szolgálat az általánosan kötelező sorkatonai szolgálat megszűnésével vált népszerűvé.

Az önkéntes szolgálat egyszerre a társadalom életében való részvétel egyik formája és tanulással járó tapasztalatszerzés. Fontos tényező a társadalmi integrációban, és az előítéletek leküzdésének kézzelfogható módszere. Benne rejlik az univerzalitás lehetősége, és mindenki számára nyitva kell hogy álljon. Mindezek következtében példaértékű választ nyújt a Fehér Könyv konzultációs folyamata során felmerült igényekre.

Az önkéntes szolgálat történhet helyi, országos, vagy európai szinten. Európai szinten fontos szerepe van az európai identitás megteremtésében, és hatékony eszköz lehet az emberek közelebb hozására, amikor új tagállamok lépnek be az Unióba.

Mindaz a munka amit ezen a téren végeznek - az Európa Tanács⁴⁶ nemzeti polgári szolgálatos programjai, az EU Miniszterek Tanácsában zajló munka (jelenleg is tárgyalják ezt a kérdéskört), az EU Ifjúság 2000-2006 programja, vagy az ENSZ tevékenysége⁴⁷ – mind az önkéntes szolgálat fejlődésének irányába mutat.

Önkéntes szociális vagy ökológiai év

Németországban az önkéntes szociális évre vonatkozó szövetségi törvény (Freiwilliges Soziale Jahr – FSJ) lehetővé teszi, hogy 16-27 éves fiatalok teljes munkaidőjű tevékenységet folytassanak a szociális támogatás, gondozás vagy oktatás terén, 6-12 hónapig terjedő időtartammal. 1993-ban kiegészítették a törvényt az önkéntes ökológiai évvel (Freiwilliges Ökologisches Jahr – FÖJ). A törvény biztosítja, hogy önkéntes szolgálatuk ideje alatt a fiatalok továbbra is részesüljenek különféle támogatásokban (családi pótlék, plusz pontok az egyetemi felvételihez), és hogy a fogadó szervezet fizeti a tb járulékokat. A törvény hangsúlyozza az önkéntes év tanulmányi értékét, és leírja az önkéntesnek a szervezeten belül nyújtandó segítség minimum követelményeit.
<http://www.ijgd.de>

5.2. A konzultációs folyamat során született javaslatok

Kapcsolat a világ többi részével

Az Európai szintre vonatkozó javaslatok

Az alábbi javaslatok főként a fiatalokkal való konzultációkból származnak:

- Annak érdekében, hogy az emberek mindenütt egyforma lehetőséget kapjanak a jóléthez és a fejlődéshez:
  - csökkenteni kell a harmadik világ adósságát (azzal a feltétellel, hogy tiszteletben tartják az emberi jogokat és a demokrácia értékeit);
  - eleget kell tenni az ENSZ azon kérésének, hogy a bruttó hazai termelés 0,6%-át közsegélyezésre fordítsák, a szegény országok fejlődésének előmozdítása érdekében;
  - rendelkezéseket kell elfogadni a déli országok hatékony megsegítése érdekében.

⁴⁶ Id. Az ifjúságpolitikában tevékenykedő fiatal önkéntesekről szóló európai határozat

⁴⁷ Id. 2001 – az Önkéntesek Nemzetközi Éve

- Támogatni kell az ifjúságpolitikát a fejlődő országokban, és az együttműködési programokba be kell építeni az ifjúsági dimenziót.
- Létre kell hozni egy intézményt melynek célja, hogy megakadályozza a konfliktusokat Európában és annak közvetlen környezetében.
- Programokat kell bevezetni az Európában és a világ többi részén jelentkező konfliktusok megakadályozására, figyelembe véve, hogy a békéhez milyen nagy mértékben járul hozzá a fiatalok közti kapcsolatok kiépítése és az ifjúsági cserék. Az ifjúságpolitika általában, a csereprogramok pedig különösen nagy hatással vannak a nemzetközi színtérré.

Ki- és bevándorlás

Az Európai szintre vonatkozó javaslatok

- Segélyezési programokat kell létrehozni azon országok számára, ahonnan nagy mértékű a kivándorlás. Egész konkrétan, saját területükön kell gazdasági segítséghez és munkalehetőséghez juttatni őket.
- Különös figyelmet kell szentelni a menekülteknek és a menedékjogot kérőknek, ha már eljutottak Európába, és ösztönözni kell a feljük irányuló kezdeményezéseket.
- A Közösségi programokat harmadik ország béli fiatalok számára is elérhetővé kell tenni (információcsere, nyelvi és bürokratikus akadályok megszüntetése).

Az alapvető értékek védelme, az emberi jogok tiszteletben tartása

Az országos, regionális és helyi szintre vonatkozó javaslatok

- Meg kell változtatni a nemzeti törvényeket oly módon, hogy a homoszexuális párok a heteroszexuális párokkal azonos jogokat kapjanak, beleértve a házasság és az örökbefogadás jogát.
- Az iskolákban foglalkozni kell a társadalmi és viselkedéskultúrabeli trendekkel. A szexuális oktatás során minden típusú szexuális gyakorlatról szólni kell.
- Támogatni kell egy átfogó és kötelező kurzus bevezetését az emberi jogokról vagy a „világgal kapcsolatos” oktatásról.
- Különleges kurzusokat kell bevezetni a tanárok, közalkalmazottak és rendőrök számára.

Az Európai szintre vonatkozó javaslatok

- Az európai polgár alapvető jogait bele kell foglalni a Szerződésekbe oly módon, hogy a 2000 decemberében Nizzában aláírt Kartát - ami az Emberi Jogi Konvenciót tartalmazza és még hozzá is ad bizonyos pontokat – beleveszik a Szerződésekbe. A fiatalok, akik részt vettek a konzultációs folyamatban, úgy érzik, hogy az Európai Uniónak is alá kellene írnia a Konvenciót. Ezeket az alapvető jogokat a bevándorlókra és a menekültekre is alkalmazni kell.

- Egy európai ombudsman státuszt kell létrehozni azért, hogy a diszkrimináció ellenes törvények betartását felügyelje.

Küzdelem a rasszizmus és a xenofóbia ellen

Az országos, regionális és helyi szintre vonatkozó javaslatok

- A nemzeti ifjúsági programokban prioritást kell hogy kapjon ez a témakör.
- Ösztönözni és támogatni kell a periférián élők körülményeinek javítását célzó munkát, helyi projektek megvalósításán keresztül, a szolidaritás és a felelősségre vonhatóság elősegítése érdekében. Ennek értelmében az ifjúsági szervezetek munkáját elismerni és fejleszteni kell.
- Az Ifjúsági Tanács 2001. májusi deklarációját követően szükség van a rasszista vagy xenofób tartalmú információk - például az interneten való - terjesztésére és megjelentetésére vonatkozó törvények közös értelmezésére.
- Cégekkel közösen kell szabályozásokat kidolgozni és elfogadni, bemutatva a sokszínűség menedzselésének előnyeit.
- Az oktatásnak és a képzésnek hangsúlyt kell helyeznie a rasszizmus és xenofóbia megszüntetésére: a kisebbségeknek és a bevándorlóknak idegennyelv-oktatást kell biztosítani, de saját anyanyelvükön is elérhetővé kell tenni az oktatást; a tanárképzésben nagy figyelmet kell szentelni a diverzitásnak; különösen bevándorlóknak és kisebbségeknek lehetővé kell tenni az oktatási rendszer alakításában való részvételt.

Az Európai szintre vonatkozó javaslatok

- A miniszteri találkozók napirendi pontjai közt rendszeresen szerepeltetni kell ezt a kérdéskört.
- Az EU által 2001-ben elfogadott akciótervbe be kell építeni az ifjúsági kezdeményezéseket is.
- Minden fiatalokra vonatkozó Közösségi programban és akciótervben – ideértve a Szociális Alapot is - prioritásra kell emelni a rasszizmus és xenofóbia kérdését.
- Az Ifjúság 2000-2006 program segítségével létre kell hozni egy internetes portált a rasszizmus és a xenofóbia leküzdésére.
- Növelni kell az együttműködést a Rasszizmust és Xenofóbiát Vizsgáló Európai Központtal (European Monitoring Centre for Racism and Xenophobia), és támogatni kell a civil szféra tevékenységeit ezen a területen.
- A Közösségi programokban megkülönböztetett figyelmet kell fordítani az etnikai kisebbségekből származó vagy harmadik generációs bevándorló fiataloknak.

- Vitát kell nyitni az EU bevándorlási politikája és a rasszizmus legyőzéséhez meg (nem) lévő valódi akarat között feszülő politikai ellentétéről.
- Nagyobb erőfeszítéseket kell tenni az európai polgáriság és az európai identitás fejlesztése érdekében.
- Európa szerte harmonizálni kell a menekültek és bevándorlók jogait, és javítani kell státuszukat.

Minden szinten

- Minden szinten fel kell kérni a döntéshozókat arra, hogy emeljék ki a helyi szintű projektek értékét, annak érdekében, hogy közelebb kerüljenek a fiatalokhoz.
- A végrehajtó hatalomnak és a közintézményeknek tükrözniük kell a társadalom sokszínűségét, a kisebbségeket megfelelő módon kell reprezentálni ezekben a testületekben.
- Meg kell könnyíteni az információhoz és kommunikációhoz való hozzáférést, támogatni kell a kezdeményezéseket és a projekteket, különösen helyi szinten, de vállalatoknál is, a munka világában, valamint kulturális és művészeti területen.
- Minden szinten támogatni kell a hálózatépítést, és konzultációkat kell szervezni az összes szereplő között.

Az európai intézmények és az ifjúságpolitika

Az Európai szintre vonatkozó javaslatok

- Közösségi szinten erősíteni kell a meglévő politikai irányvonalakat és programokat, ösztönözni kell a tagállamokat az ifjúságpolitika támogatására.
- Erősíteni kell az együttműködési mechanizmusokat a tagállamok és az európai intézmények között, és a fiatalok okulására népszerűsíteni kell a sikeres tapasztalatokat.
- Áttekintő listát kell kidolgozni a különféle, fiatalokat érintő rendelkezéscsomagokról.
- Konzultálni kell a fiatalokkal minden olyan új kezdeményezésről, ami közvetlenül vagy közvetve érintheti őket, például olyan Internet portálokon keresztül, amiket kimondottan erre a célra hoztak létre európai szinten.
- A Bizottság tevékenységét kiegészítendő, az Ifjúságért felelős Miniszterek Tanácsa többet kell dolgozzon és a Tanács Ifjúsági Munkacsoportja továbbra is részt kell vegyen a döntések előkészítésében. Az intézmények együttesen pozitívabb klímát kell hogy teremtsenek a fiatalabb generációk számára.
- Az EU és az Európa Tanács közötti szorosabb együttműködés révén monitorozási eszközöket kell kifejleszteni. Rendszeres dialógust kell folytatni az Európa Tanáccsal, a lehetséges jövőbeni közös tevékenységekre gondolva.

Mobilitás

Az országos, regionális és helyi szintre vonatkozó javaslatok

- Meg kell valósítani a mobilitásról szóló akciótervben⁴⁸ és ajánlásban⁴⁹ foglaltakat, így biztosítva, hogy a fiatalok mobilitásának soha semmi ne álljon útjába, és hogy a mobilitási programokban résztvevő fiatalok valóban ugyanazokkal a lehetőségekkel, kedvezményekkel számolhatnak, mint az adott ország állampolgárai: tömegközlekedési kedvezmények, segítség a lakáshoz jutásnál, elérhető egészségügyi ellátás, stb.
- Ki kell bővíteni a kétoldalú csereprogramokat, amik a mobilitás területén az együttműködés magvát jelentik. Ezek a kétoldalú cserék kiegészítik az Ifjúság 2000-2006 Program alatt futó multilaterális cseréket.
- Mivel a helyi szintű mobilitás általában a legjobb ugródeszka a nemzetközi mobilitás felé, a helyi szinten érdekelt emberek között kapcsolatokat kell kiépíteni, oly módon hogy:
  - növelni kell a mezőgazdasági és a városi területek közötti mobilitást;
  - „mobilitási partnerkapcsolatokat” kell kialakítani, a helyi önkormányzatok, a szociális partnerek, valamint számos vállalat és nem-kormányzati szervezet részvételével.
- Az egyetemeken, szervezetekben és a közigazgatásban dolgozó, cserék szervezéséért felelős személyek képzését (különösen nyelvi képzését) támogatni kell. A mobilitás fejlődése az elkövetkező években azon múlik, hogy ezek az emberek milyen támogatást kapnak és hogyan tudják megosztani tapasztalataikat. Növelni kell a tanárok mobilitását is. Például 2006-ra minden nyelvtanárnak lehetőséget kell biztosítani arra, hogy részt vegyen egy mobilitási programban.
- Javítani kell a mobilitási projektek színvonalát, és mindent meg kell tenni annak érdekében, hogy a mobilitási programokban résztvevő fiatalok megőrizhessék önállóságukat (információellátás minősége, szupervízió, nyelvi és kulturális felkészítés, anyagi támogatás).
- Minden fiatal oktatásába és képzésébe, mind az iskolákban, mind az informális tanulás keretei között, bele kell építeni az európai, interkulturális dimenziót. Ez megkönnyítené a fizikai mobilitást.
- És végül, a fiatalokra is tekintettel kell lenni a közlekedéssel kapcsolatos szabályozások előkészítésénél.

Az Európai szintre vonatkozó javaslatok

---

⁴⁸ A Tanács és a tagállamok képviselőinek határozata a mobilitásról szóló akciótervről, amely a Tanács 2000 december 14-i ülésén született – az OJ C 371/4-ben található 200/C371/03, 23.12.2000

⁴⁹ Az Európai Parlament és a Tanács ajánlása, a Közösségen belüli mobilitásról diákok, képzésben résztvevő személyek, fiatal önkéntesek, tanárok és trénerek részére – az OJ C 178-ban található COM (1999) 708 – C5 – 0052/ 2000 –2000 /0021(COD), 22.6.2001

- Alkalmazni kell a mobilitásról szóló akciótervben és ajánlásban leírt folyamatos értékelési mechanizmusokat.
- Szélesíteni kell a programokban résztvevő fiatalok körét. Konkrétan:
  - prioritást kell adni azoknak a fiataloknak, akik számára a mobilitás szociális okokból jelent nehézséget;
  - ösztönözni kell a szakmunkásképzésben résztvevő fiatalok és a fiatal munkások mobilitását;
  - minél hamarabb fel kell hívni a fiatalok figyelmét a mobilitással kapcsolatos kérdésekre;
  - több anyagi támogatást kell nyújtani.
- A fogyatékos fiatalok körében minden részletre kiterjedő beszélgetést kell kezdeményezni a mobilitásról.
- Teljesen gyakorlatias intézkedéseket kell hozni, amelyekkel az elutazás előtt és a hazaérkezés után segítik a fiatalokat.
  - Meg kell könnyíteni az adminisztratív procedúrákat, például a vízumigénylést, harmadik országból érkező fiatalok számára. Európai szinten egy „mobilitási útlevél” hiánya gyakran akadályt gördít a szabad mozgás útjába.
  - Be kell vezetni az „Ifjúsági Kártya” (Youth Card) általános használatát, és biztosítani, hogy egész Európára érvényes legyen. Több kedvezményt kell nyújtson a fiataloknak, több szolgáltatást kell elérhetővé tegyen, és több információt kell nyújtson ezekről a szolgáltatásokról.
  - Nagyobb hangsúlyt kell helyezni a nyelvi előkészítésre.
  - Biztosítani kell, hogy a mobilitási lehetőségekről szóló információ célirányosabb, a fiatalok igényeihez igazított, könnyen érthető és könnyen elérhető, és végül, az ezen a területen már működő kezdeményezésekkel jól kombinálható legyen.
  - Hivatalosan is el kell ismerni az így szerzett formális és informális tapasztalatokat.

Önkéntes szolgálat

Az országos, regionális és helyi szintre vonatkozó javaslatok

- A következő tíz évben minden szinten (helyi, regionális, nemzeti és európai) jelentősen növelni kell a fiatalok körében az önkéntes szolgálatban való részvételt.
- Minden tagállamban meg kell teremteni az önkéntes szolgálat valamely formáját, létre kell hozni a megfelelő struktúrákat, növelni kell a fogadószervezetek számát és anyagi

támogatást kell biztosítani a tevékenységhez. A helyi önkormányzatok, a régiók, az egyesületek és ifjúsági szervezetek fontos szerepet kell vállaljanak ebben. Lényeges, hogy maguk a fiatalok megoszthassák tapasztalataikat és segítsenek az önkéntes szolgálat definiálásában és megvalósításában.

- Össze kell állítani egy országos szintű feltétel-listát a fiatal önkéntesek számára, esetleg egy szélesebb körű szabályozás részeként. Ebben meghatároznák az önkéntesek jogait és kötelezettségeit, ami megkönnyítené az önkéntes munka fejlődését és garantálná a fiatalok számára a társadalombiztosítást.
- Késedelem nélkül alkalmazni kell a mobilitásról szóló akciótervet és ajánlást (lásd alább).
- A munkaadók figyelmét fel kell hívni az önkéntes munka során elsajátított készségekre (kezdeményezőkézség, önbizalom, csapatmunka-készség, stb.).
- Be kell vonni a fiatalokat az önkéntes munka népszerűsítésébe és továbbfejlesztésébe.

Az Európai szintre vonatkozó javaslatok

- Folyamatosan figyelemmel kell kísérni és minőségi, valamint mennyiségi kritériumok alapján értékelni a helyi, regionális és európai önkéntes szolgálati programokat. Ki kell jelölni néhány mutatót a jövőbeli összehasonlítások, tapasztalatcserék és trendmeghatározások céljaira.
- Világszerte rengeteg önkéntes szolgálattal foglalkozó köz- és magánszervezet működik. Ezeknek a programjai általában nehezen érhetők el a fiatalok számára. Az Európai Bizottságra hárulhatna az a feladat, hogy tárgyaljon ezekkel a szervezetekkel annak érdekében, hogy a fiatalok felé nyitottabbakká váljanak.
- Az Európai Önkéntes Szolgálatot a nehéz körülmények közt élő vagy fogyatékos fiatalok számára még hozzáférhetőbbé kell tenni.
- El kell ismerni az önkéntes szolgálatot és javítani pozícióját mint nem-formális tanulási tapasztalat.

6. KÖZREMŰKÖDÉS A FEHÉR KÖNYV LÉTREHOZÁSÁBAN

(a) Az Európai Bizottság weblapjáról

(<http://europa.eu.int/comm/education/youth/vwp/index.html>) az alábbi dokumentumok tölthetőek le:

- *Fehér Könyv az európai ifjúságpolitikáról, Nemzeti Ifjúsági Konzultációk, 2000 május-július (White Paper on Youth Policy in Europe, National Youth Consultation)*
  - Összefoglaló jelentés, második kiadás (Summary report, Second version [DE, FR]);
  - áttekintés (overview), 27.9.2000;
  - nemzeti jelentések és a nemzeti konferenciák weblapjai (national reports and websites of national conferences).

- *Európai ifjúsági találkozó Párizsban (European youth gathering in Paris., 2000 október 5-7. A 450 fiatal küldött ajánlásai. [EN, DE].*
- *Jelentés az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságban 2001 február 20-án, Brüsszelben tartott, az ifjúságpolitikáról szóló meghallgatásról (Report on the Hearing on Youth Policy held in the European Economic and Social Committee).*
- *Találkozó az európai fiatalok életkörülményeiről, jelentés a 2001 március 16-17-én, a svédországi Umeában, Folkets Husban tartott konferenciáról (Meeting on Conditions for Young People in Europe)*
- *Az Európai Bizottság Fehér Könyve az Ifjúságról, konzultációs folyamat: jelentés a konzultáció kutatói ágától, a 2001 március 16-17-én, az Umeai konferencián tartott előadás (European Commission White Paper on Youth consultation process: Report of the research consultation pillar).*
- *A német szövetségi kormányzat állásfoglalása (Position paper of the German Federal Authorities)*
- *Eurobarometer 55.1 az európai fiatalokról 2001-ben (Eurobarometer 55.1 on young people in Europe in 2001)*

(b) Az Európai Parlament weblapjáról

http://www.europarl.eu.int/hearings/20010424/cult/minutes_en.pdf) az alábbi dokumentumok tölthetőek le:

- *Európai Parlament, Kutatási Főigazgatóság, az ifjúságról szóló közmeghallgatás jelentése, 2001 április 24, Brüsszel (European Parliament, Directorate General for Research, Summary of the Public Hearing on Youth), IV/WIP/2001/04/0094.*

(c) Az az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság weblapjáról

http://www.ces.eu.int/pages/avis/11_00/en/CES1418-2000_AC_en.doc) az alábbi dokumentumok tölthetőek le:

- *Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság állásfoglalása az Ifjúságpolitikai Fehér Könyvről (saját kezdeményezés), elfogadva 2000 november 29-én (Opinion of the Economic and Social Committee on the White Paper: Youth Policy), CES 1418/2000 [ES, DA, DE, EL, FR, IT, NL, PT, FI, SV].*

(d) Az Európai Ifjúsági Fórum weblapjáról

<http://www.youthforum.org/start/whitepaper/whitepaper.htm> az alábbi dokumentumok tölthetőek le:

- *A civil szervezetek hozzájárulása az Európai Bizottság konzultációs folyamatához, az Ifjúságpolitikáról szóló Fehér Könyvhöz, 3. kiadás, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságban 2001 február 20-án, Brüsszelben tartott meghallgatása (Contribution of Civil Society organisations to the European Commission's consultation for its White Paper on Youth Policy, 3rd edition).*
- *Stratégia és kulcsfontosságú célok az Európai Unió ifjúságpolitikájához, az Európai Ifjúsági fórum második hozzájárulása az Európai Bizottságnak az Ifjúságpolitikáról szóló Fehér Könyvéhez, melyet a Tanács tagjai 2001 április 6-7-én, Brüsszelben elfogadtak (Strategy and Key Objectives*

for a Youth Policy in the European Union, Second Contribution of the European Youth Forum to the European Commission's White Paper on Youth Policy) [FR].

2. MELLÉKLET

AZ IFJÚSÁGI TERÜLETET LEFEDŐ EURÓPAI PROGRAMOK ÁTTEKINTÉSE

1. Az Ifjúság 2000-2006 Program

1988-ban az Európai Unió útjára indította az IFJÚSÁG EURÓPÁÉRT programot, ami a különböző országokban élő fiatalok közötti ifjúsági cseréket támogatta.⁵⁰ 1989-től 1991-ig mintegy 80 000, 15 és 25 év közötti fiatal vett részt a programban. 1991 júliusában, az Európai Uniót létrehozó Szerződés 149. paragrafusában értelmében elfogadták az IFJÚSÁG EURÓPÁÉRT program II. részét⁵¹, 1995-ben pedig elkezdődött a program harmadik fázisa. Ez 1999-ben ért véget⁵².

1996-ban az Európai Bizottság az ifjúsági cseréken túlmutatva javaslatot tett egy Közösségi akcióprogram létrehozására, a fiatalok Európai Önkéntes Szolgálatának megteremtésére⁵³. Ez 1998-ban vált teljesjogú Közösségi akcióprogrammá, lehetővé téve a fiatalok számára, hogy önkéntesként részt vegyenek a helyi közösségek épülését szolgáló szociális, kulturális vagy környezetvédelmi projekteken⁵⁴.

Az IFJÚSÁG EURÓPÁÉRT program és az Európai Önkéntes Szolgálat ösztönözte különféle európai, országos és helyi szintű, fiatalok – különösen nehéz helyzetű fiatalok - részvételével működő projektek létrehozását.

2000 áprilisában a Miniszterek Tanácsa és az Európai Parlament elfogadta az Ifjúság 2000-2006 Programot⁵⁵. Az Ifjúság 2000-2006 Program túlmutat az IFJÚSÁG EURÓPÁÉRT programon és az Európai Önkéntes Szolgálaton, a hangsúlyt ezúttal a fiatalok tudás-szerzésére, a tagállamok közti, ifjúságpolitikai együttműködésre helyezi.⁵⁶ Továbbá az iskolán kívüli oktatás és képzés (nem-formális oktatás) fontosabb szerepet kapott az Ifjúság 2000-2006 Programban. Az Ifjúság 2000-2006 Program által támogatott projektek az alábbi területekhez kapcsolódnak:

- (1) Ifjúság Európáért cserék;
- (2) Európai Önkéntes Szolgálat;
- (3) Csoportos kezdeményezések és Befektetés a Jövőbe;
- (4) Az oktatási programokkal (SOCRATES) és a szakképzési programokkal (LEONARDO DA VINCI) közös projektek;

⁵⁰ OJ L 158, 25.6.1988

⁵¹ OJ L 217, 6.8.1991

⁵² OJ L 87, 20.4.1995

⁵³ COM(1996)610, 23.12.1996

⁵⁴ OJ L 214, 31.7.1998

⁵⁵ OJ L 117, 18.5.2000, pp. 1-10

⁵⁶ további információért ld: <http://europa.eu.int/comm/education/youth/youthprogram.html>

(5) támogatói projektek.

A program nyitva áll Norvégia, Izland és Lichtenstein, valamint a tagjelölt országok (ti. kelet-európai országok, Ciprus, Málta és Törökország) számára is. Bizonyos feltételek mellett harmadik országok (ti. a Földközi tenger térségének országai, Dél-Kelet Európa, a FÁK és Latin Amerika) is bevonhatók a programba.

2. A FIATALOKRA HATÓ POLITIKAI KEZDEMÉNYEZÉSEK

A ifjúsági ügyek jórészt a tagállamok országos, regionális és helyi önkormányzatainak felelőségi körébe tartoznak. De ha tüzetesebben megvizsgáljuk a Szerződéseket⁵⁷, kiderül, hogy a Közösség számos cselekvési területén nagymértékben jelen van az ifjúsági ügyek európai dimenziója.

Az Európai Unió Szerződésének (TEU) 6. paragrafusa kimondja, hogy „az Unió a szabadság, demokrácia, az emberi jogok és az alapvető szabadságjogok tisztelete, valamint a jogállamiság alapelveire épül”. A paragrafus az 1950-ben, Rómában aláírt Emberi Jogok és az Alapvető Szabadságjogok Európai Konvenciójára utal.

Az Európai Közösséget létrehozó szerződés (TEC) 13. paragrafusa az Európai Unión belül a diszkrimináció különféle megnyilvánulásainak megakadályozásával foglalkozik. Ennek a paragrafusnak az értelmében az Európai Unió „megfelelő lépéseket tehet a nem, faji vagy etnikai származás, vallás vagy hit, fogyatékoság, kor vagy szexuális orientáció alapján elkövetett diszkrimináció leküzdésére”.

A TEC 17. paragrafusa meghatározza az európai polgár fogalmát. Kimondja, hogy „minden személy, aki valamely tagállam állampolgára, egyben az Unió polgára is. [...] Az Unió polgárai élvezik a jelen szerződésben rájuk ruházott jogokat, és alávetik magukat az abban leírt kötelezettségeknek”.

A TEC 125. paragrafusa értelmében – amit a 2. paragrafussal együtt kell értelmezni – az Európai Közösség tagállamai „egy koordinált foglalkoztatási stratégia létrehozásán fognak dolgozni, valamint azon, hogy a munkaerő jólképzett, megfelelő készségekkel rendelkező és rugalmas legyen, a munkaerőpiac pedig gyorsan tudjon reagálni a gazdasági változásokra”. Ennek elérése érdekében az Európai Unió 1997-ben, Luxemburgban útjára indította az Európai Foglalkoztatási Stratégiát.

A TEC 136. paragrafusában az Európai Közösség elismeri a dolgozók szociális jogait. Ennek keretében „A Közösség és a Tagállamok [...] célul tűzik ki a foglalkoztatottság, a jobb élet- és munkakörülmények előmozdítását [...] a megfelelő társadalombiztosítás, a felsővezetés és a munkások közti párbeszéd elősegítését, az emberi erőforrások fejlesztését annak érdekében, hogy folytonosan magas legyen a foglalkoztatottsági ráta, és ezáltal leküzdjék a kirekesztettséget”.

A TEC 137. paragrafusa megemlíti azokat az országos szintre tartozó tevékenységeket, amelyeket támogatnia kell az Európai Közösségnek is, úgymint a munkahelyi környezet javítása a dolgozók egészségének és biztonságának érdekében, munkakörülmények, a

---

⁵⁷ A szerződésekről további információ található a http://europa.eu.int/abc/treaties_en.htm oldalon.

dolgozók informálása és a velük való konzultálás, a munkaerőpiacról kiszorult személyek integrációja, stb.

A TEC 146. paragrafus az Európai Szociális Alapra (ESF) vonatkozik, ami az emberi erőforrások fejlesztése érdekében tett lépések finanszírozásához járul hozzá, annak érdekében, „hogy a dolgozók foglalkoztatását megkönnyítse, földrajzi és szakmai mobilitásukat a Közösségen belül megnövelje, és könnyebbé tegye alkalmazkodásukat az ipari változásokhoz vagy a termelési rendszerek változásaihoz”. A fiatalokat közvetlenül érintik az Európai Szociális Alap által finanszírozott projektek.

A TEC 149. paragrafus teremt meg a jogi alapot az európai együttműködéshez az oktatási és ifjúsági szektorban. Hangsúlyozza az oktatás központi szerepét abban, hogy a fiataloknak lehetőségük nyíljon élni, tanulni, és szabadon mozogni egy határok nélküli Európában. A 149. paragrafus felsorolja azokat a különféle területeket, amelyekben az Európai Közösség együttműködést alakíthat ki: a tagállamok nyelveinek oktatása és terjesztése; diákok és tanárok mobilitása; oktatási intézmények közti együttműködés; információ és tapasztalatcsere a tagállamok oktatási rendszereit közösen érintő ügyekben; ifjúsági cserék és szocio-kulturális nevelők cseréi; távoktatás. A 149. paragrafus alkotja az Ifjúság 2000-2006 és a SOCRATES Programok jogi alapját is.

A TEC 150. paragrafus értelmében az Európai Közösség a tagállamok tevékenységének kiegészítéseként „meg fogja valósítani a szakképzési irányelvekben foglaltakat”. Meghatározza az elérendő célokat és hangsúlyozza, hogy „különösen a fiatalok számára” kell hozzáférést biztosítani a szakképzési és mobilitási programokhoz.

A TEC 151. paragrafus az európai szintű kulturális együttműködés alapja. E paragrafus értelmében a Közösség kiegészíti a tagállamok tevékenységét az alábbi területeken: „az európai népek kultúrája és történelme ... európai jelentőségű kulturális örökség ... kulturális csere ... művészi és irodalmi alkotás, beleértve az audiovizuális szektort is”. Bár e paragrafus nem említi kimondottan a fiatalokat, mégis közvetlenül érintik őket ezek a tevékenységek. A 151. paragrafus továbbá a KULTÚRA 2000 program jogi alapját is képezi, ami többek között az alábbi területeken nyújt projektekhez anyagi támogatást: kulturális örökség, művészi és irodalmi alkotás, szakmai mobilitás, a művészet és kultúra terjesztése, interkulturális párbeszéd, az európai történelem megismerése.

A TEC 152. paragrafus értelmében az Európai Közösség célja az emberi egészség magas szintű védelme, minden Közösségi irányelve, szabályozás és program kidolgozásában és megvalósításában. A paragrafus külön is megemlíti a Közösség kompetenciáját arra, hogy „tevékenységeket dolgozzon ki a drogokkal összefüggő egészségkárosodás csökkentésére, ideértve az információs szolgáltatást és a prevenciót is”.

A TEC 142. paragrafus a fogyasztóvédelemmel foglalkozik. Kimondja, hogy a Közösség „hozzájárul a fogyasztók egészségének, biztonságának és gazdasági érdekeiknek védelméhez, valamint támogatja az információhoz, oktatáshoz és önszerveződéshez való jogukat”.

A TEC 163. paragrafusától a 173. paragrafusáig terjedő szakasz az Európai Közösségnek azon céljával foglalkozik, mely szerint erősíteni akarják a Közösségi ipar tudományos és technológiai alapjait, és arra akarják ösztönözni, hogy nemzetközi szinten versenyképesebbé váljon. Ennek alapján 2001 februárjában a Bizottság egy Kutatási és Technológiai Fejlesztési keretprogramot javasolt, ami jelentős eszköz az Európai Kutatási Terület (ERA)

megteremtésének támogatásához. Ez utóbbi a fiatal kutatók európai szintű képzésének és mobilitásának támogatását is tartalmazza (vö. TEC 164 d paragrafus).

A TEC 177. paragrafus alapján az Európai Közösség hozzájárul a fejlődő országok fenntartható gazdasági és társadalmi fejlődéséhez, a világgazdaságba való integrálódásukhoz, és az ezekben az országokban zajló szegénység ellenes kampányhoz. Ez a paragrafus fontos eszköz a fejlődő országokban élő fiatalok Közösség általi támogatásához.

Ezeknek a paragrafusoknak az alapján számos politikai kezdeményezést dolgoztak, vagy éppen dolgoznak ki. Alább található a fő témakörök:

- *Fiatalok*

A fent említett Ifjúság 2000-2006 Programot kivéve a fiatalokra vonatkozó politikai kezdeményezések főként a Miniszteri Tanács határozataiban jelennek meg, mint például a fiatalok közéletben való részvételéről⁵⁸, a sportprogramok nem-formális oktatási tartalmáról⁵⁹, a fiatalok társadalmi integrációjáról⁶⁰, valamint a fiatalok kezdeményezéseinek, vállalkozásainak és kreativitásának támogatásáról⁶¹ szóló határozatok.

- *Foglalkoztatás*

Az Európai Foglalkoztatási Stratégia az az évenkénti, átívelő folyamat, amelyet az 1997 novemberében, Luxemburgban, az Európai Tanács Különleges ülésén indítottak útjára. Gyakran „luxemburgi folyamat”-ként is emlegetik. A tény, hogy a tagállamok és a Bizottság belevágtak ebbe az új folyamatba, még az Amszterdami Szerződés és a Foglalkoztatási Okirat (Employment Title) – amelyek a jogi alapot adják⁶² - ratifikálása előtt, azt bizonyítja, hogy milyen fontosságot tulajdonítottak akkor és tulajdonítanak azóta a foglalkoztatási és munkaerőpiaci kérdéseknek és az ezekkel kapcsolatos politikai irányelvek széles körének.

Az Európai Foglalkoztatási Stratégia keretében az Európai Közösség és a tagállamok egyértelműen prioritásként kezelik a fiatalokat, akik a fő célcsoportja a munkanélküliség csökkentésére és megelőzésére irányuló közös erőfeszítéseknek. A Foglalkoztatási Irányelvek (Employment Guidelines) mindig utalnak például a tagállamok azon célkitűzésére, hogy minden munka nélküli fiatalnak biztosítsanak egy „újrakezdési esélyt” mielőtt eléri a hat hónapos folyamatos munkanélküliséget. A Lisszaboni csúcs után az Irányelvek oktatásra és képzésre vonatkozó elemeit megerősítették, és kiemelték annak szükségességét, hogy a tagállamok – más szereplőkkel, például a szociális partnerekkel együttműködésben – átfogó és koherens élethosszig tartó tanulási startégiákat dolgozzanak ki és valósítsanak meg. Még részletesebben kerül említésre annak szükségessége, hogy „a fiatalokat ellássák a munkaerőpiacon releváns alapvető készségekkel”, „csökkentsék az írástudatlanságot a fiatalok körében”, és „jelentősen csökkentsék az iskolarendszert túl korán elhagyó fiatalok számát”⁶³. Elvárás továbbá a tagállamok felé, hogy biztosítsák „a tanulási nehézségekkel és oktatási problémákkal küzdő fiatalok számára a különleges odafigyelést”. További irányelvek,

---

⁵⁸ OJ C 42, 17.2.1999, pp. 1-2

⁵⁹ OJ C 8, 12.1.2000, p. 5

⁶⁰ OJ C 374, 28.12.2000, pp. 5-7

⁶¹ OJ C 196, 12.7.2001, pp. 2-4

⁶² Id. VIII. Okirat, Foglalkoztatás, az Európai Közösséget létrehozó Szerződésben; a folyamattal kapcsolatban lásd különösen a TEC 128. paragrafusát.

⁶³ OJ L 22, 24.1.01, pp. 18-26

úgy mint a társadalmi integrációra, a vállalkozások támogatására és a nők és férfiak közti egyenlő esélyekre vonatkozóak szintén nagyon relevánsak a fiatalok szempontjából.

- *Oktatás és képzés*

2000 márciusában Lisszabonban az Európai Tanács ülésén elfogadtak egy hosszú távú stratégiát egy versenyképes, tudás-alapú társadalom megteremtésére, amit több és jobb munkalehetőség és társadalmi kohézió jellemez majd. Ez a stratégia új célokat tűzött ki különféle olyan szabályozási területek elé, amelyek kapcsolódnak az ifjúsági területhez, úgy mint oktatás, foglalkoztatás, társadalmi integráció, információ és civil társadalom. Új prioritásokat nevezett meg a különböző célcsoportoknak, életük különböző szakaszaiban nyújtandó tanulási és képzési lehetőségek terén. Három fő elemből áll: a) tanulási központok kiépítése; új, alapvető készségek támogatása; c) a végzettségek megnövelt átláthatósága. Az egyik legfontosabb cél, hogy növelni kell az emberi erőforrásokba való befektetést; 2010-ig felére kell csökkenteni azoknak a 18 és 24 év közöttieknek a számát, akik csak a középfokú oktatás egy részét végezték el, és nem vesznek részt továbbképzésben; az iskolákat képzési központokká, nyitott tanulási központokká kell alakítani –mindegyiket az internetre kapcsolva – ahol a népesség bármelyik és mindegyik csoportja segítséget kap a tanuláshoz, és ahol a legmegfelelőbb módszereket használják az új, alapvető készségek definiálásához.

2001 novemberében a Bizottság kiadta „Legyen valóság az élethosszig tartó tanulás Európában” című kommunikációját⁶⁴. Ennek egyik prioritása a tanulás értékelésére vonatkozik, és arra, hogy szükség van azoknak a módszereknek a javítására, amelyek segítségével a tanulásban való részvételeket és ennek eredményeit értelmezik és értékelik, különösen az iskolán kívüli (ti. nem-formális) tanulás esetében.

2001 márciusában a Bizottság bemutatta az eLearning akciótervet, melynek lényege, hogy az iskolákat bekapcsolják az internetbe, s szól az ehhez szükséges infrastruktúráról, képzésről, szolgáltatásokról, tartalomról, együttműködésről és párbeszédéről⁶⁵. 2001 júliusában a Miniszterek Tanácsa és az Európai Parlament elfogadta a diákok, képzésben résztvevő személyek, fiatal önkéntesek, tanárok és trénerok mobilitásáról szóló ajánlást. Célja, hogy megszüntesse a mobilitás útjában álló akadályokat, hogy bevezesse a nemzeti politikai irányelvekbe az országok közti mobilitást, és hozzájáruljon a legjobb gyakorlatok elterjesztéséhez⁶⁶.

2001 júliusában a Bizottság kiadta a „Harmadik országokkal való együttműködés megerősítése a felsőoktatás területén” című kommunikációját⁶⁷. Ennek a kommunikációnak két célja volt: hogy kölcsönös fejlesztés során jó minőségű emberi erőforrásokat teremtsen a partnerországokban és a Közösségen belül, és hogy az Európai Uniót a tanulmányok/képzés és a tudományos és technológiai kutatások terén a világszintű kiválósági központként népszerűsítse.

Jelenleg a Bizottság egy javaslatot készít elő, egy olyan direktívára, ami lehetővé teszi a harmadik országból érkezőknek, hogy tanulási vagy képzési céllal az EU területére jöjjenek.

---

⁶⁴ A Bizottság kommunikációja „Legyen valóság az élethosszig tartó tanulás Európában” címmel.

⁶⁵ Európai bizottság, kommunikáció a Bizottságtól a Tanács és az Európai Parlament felé, Az eLearning akcióterv, A jövő oktatásának megtervezése, COM(2001)172, 28.3.2001

⁶⁶ OJ L 215, 9.8.2001, pp. 30-37

⁶⁷ Kommunikáció a Bizottságtól az Európai Parlament és a Tanács felé, a harmadik országokkal való együttműködés megerősítéséről a felsőoktatás terén, COM(2001)385 végleges.

Ez több százezer diákot fog érinteni. A javaslat célja, hogy javítsa a külföldi diákok fogadásának körülményeit, ugyanakkor megerősíti Európa pozícióját, mint világszintű kiváló képzési terület.

- *Az információs társadalom*

A lisszaboni startégia egyik alapvető fontosságú eleme, az eEurope akcióterv⁶⁸, amelyet 2000 júniusában a feirai csúcstalálkozón hagytak jóvá, egy akciósomagot tartalmaz, amely meggyorsítja Európa bekapcsolódását az információs társadalomba. Az „európai fiatalok a digitális korszak irányában” nevű alprogram célja, hogy az európai iskolákban elősegítse a digitális technológiák és az Internet használatát, valamint az új készségek elsajátítását. Az elektronikus tanulás fontos szerepe az eEurope akcióterv céljainak megvalósításában oda vezetett, hogy a Bizottság elfogadta fentebb már említett eLearning (eTanulás) akciótervet is.

Az eEurope akcióterv további három alprogramja könnyíti meg a fiatalok integrálódását az információs társadalomba: „Gyorsabb Internet hozzáférés kutatóknak és diákoknak”, melynek célja, hogy az EU-n belüli kutatói és egyetemi hálózatokat feljavítsa; „Tudás alapú gazdaságban dolgozni”, ami az élethosszig tartó tanulásra és a digitális készségekre helyezi a hangsúlyt; „Részvétel mindenkinek”, ami nyilvános Internet pontok létrehozását támogatja.

Az információs társadalom témakörében a kutatás és technológiai fejlesztések vonatkozásában az Európai Bizottság számos kezdeményezést indított útjára a célból, hogy olyan mennyiségű forrást teremtsen, ami képes támogatni, irányítani és stimulálni a kutatást és az újításokat az oktatásban és a képzésben. Az elektronikus tanulás technikai alapvető szerepet kapnak annak biztosításában, hogy az európaiak rugalmas, kényelmes és gazdaságos módon férhessenek hozzá a tanulási forrásokhoz és szolgáltatásokhoz, és ezáltal kifejleszthessék magukban a tudás alapú társadalomhoz elengedhetetlen készségeket. Az IST (Információs Társadalom Technológiái, Information Society Technologies) kutatási programon belül – ami része az 5. Kutatási és Technológiai Fejlesztési Keretprogramnak – az oktatás és képzés az egyik kulcsfontosságú prioritás. Egy bizonyos számú IST projektet jelenleg az oktatási és képzési területen belül finanszíroznak. Ezek a projektek olyan technológiai fejlesztésekkel és alkalmazásokkal foglalkoznak, amelyek megkönnyítik a fiatalok hozzáférést és integrálódását az információs társadalomba.

- *Vállalkozás*

2000 májusában a Bizottság kiadott egy kommunikét „Kihívások a vállalkozáspolitikára számára, egy tudás alapú társadalomban”⁶⁹ címmel, ami kimondja, hogy „a vállalkozásra oktatás egy dinamikusabb vállalkozási kultúra felé vezet. Tanítani kell az üzleti és vállalkozási tudományt, végig az általános, közép- és felsőoktatásban.” és hogy „azért, hogy növekedjen a vállalkozók száma, a vállalkozáspolitikára fog törekedni, hogy növelje a vállalkozásalapítási rátát a nők, fiatalok, és munkanélküliek körében...”.

A „Vállalkozási képzés”-ről tartott fórum (2000 október, Nizza)⁷⁰ – amelyet együtt szervezett a Bizottság és a Francia kormányzat – népszerűsítette a legjobb gyakorlatok megosztását ezen a téren, és európai szinten is felhívta a figyelmet az elérendő célokra.

---

⁶⁸ „eEurope 2002 – információs társadalom mindenkinek. Akcióterv” (<http://europa.eu.int/eeurope>)

⁶⁹ COM(2000) 256 végleges (OJ C311E, 31.10.2000, pp 180-086)

⁷⁰ http://europa.eu.int/comm/enterprise/entrepreneurship/support_measures/training_education/index.htm

E fórum folytatásaként és a Többéves Vállalati és Vállalkozási Program (2001-2005)⁷¹ részeként a Bizottság útjára indított egy „legjobb gyakorlat” projektet a vállalkozás-oktatás és képzés témakörében. Ez az oktatásra fog koncentrálni – az általános iskolától az egyetemeig – és célja az lesz, hogy azonosítsa és értékelje azokat a nemzeti vagy helyi szinten kidolgozott rendelkezéseket és legjobb gyakorlatokat, amelyek segítségével fejleszteni lehet a vállalkozói hozzáállást és készségeket az oktatási rendszerekben.

2000 június 20.-án, Santa Maria da Feirában az Európai Tanács elfogadta a Kisvállalkozások Európai Kartáját⁷². A Karta felszólítja a tagállamokat és a Bizottságot, hogy számos területen tegyenek lépéseket a kisvállalkozások ösztönzésére. A Kartában megjelölt egyik fő fejlesztendő terület a „vállalkozásra oktatás és képzés”.

- *Szociális ügyek*

A lisszaboni stratégia egy új és modernizált európai szociális modellért kált, amely 3 kulcsfontosságú területet fed le: 1) befektetés az emberekbe; 2) egy aktív és dinamikus jóléti állam kiépítése 3) a munkanélküliség, társadalmi kirekesztettség és szegénység elleni programok erősítése. A szociális integrációval kapcsolatban lisszaboni ülésén az Európai Tanács megjegyezte, hogy elfogadhatatlan az Unión belül a szegénységi küszöb alatt, társadalmi kirekesztettségben élő emberek száma. Erőfeszítéseket kell tenni annak érdekében, hogy ezek a fiatalok új készségekre tehessenek szert, hogy hozzáférhessenek a tudáshoz és leküzdhessék a munkanélküliséget.

2000 decemberében az Európai Tanács nizzai ülésén jóváhagyták a Tanács által elfogadott, a szegénység és a társadalmi kirekesztettség leküzdésére irányuló célokat. A Nizzában elfogadott négy célkitűzés mind nagyon releváns a fiatalok szempontjából. A célkitűzések a következők: 1) megkönnyíteni a foglalkoztatottságban való részvételeket, a hozzáférést minden forráshoz, joghoz, termékhez és szolgáltatáshoz (különösen a társadalombiztosításhoz, a lakhatáshoz és az alapvető szolgáltatásokhoz, az egészségügyi ellátáshoz, az oktatáshoz, jogorvosláshoz, kultúrához, sporthoz és szabadidőhöz); 2) megakadályozni a kirekesztettség veszélyét; 3) segíteni a leginkább rászorulóknak; 4) mobilizálni az összes releváns területet. Külön megemlítik az iskolából való kirekesztődés megakadályozását és a társadalmi kirekesztettség megszüntetését a fiatalok körében.

A Tanács felkérte a tagállamokat, hogy dolgozzák ki prioritásaikat e célokkal kapcsolatban, és 2001 júniusáig nyújtsanak be egy kétéves nemzeti akciótervet a szegénység és a társadalmi kirekesztettség megszüntetésére. Már minden tagállam benyújtotta ezeket a terveket. Ezek a tervek megerősítik, hogy a fiatalok körében tapasztalható szegénység és társadalmi kirekesztettség nagyon fontos kérdés a tagállamok legtöbbje számára.

Az Európai tanács nizzai ülésén a Szociális agendát is elfogadták. Ez konkrét cselekvési prioritásokat határoz meg a következő öt évre, és a Szerződés 13. paragrafusával egyezően megerősíti a diszkrimináció minden formájának leküzdésére irányuló stratégiák fontosságát.

A 2001 márciusi stockholmi csúcs megerősítette ezt a stratégiát és felkérte a Tanácsot és az Európai Parlamentet, hogy fogadjanak el egy javaslatot a 2001-es szociális integrációs programról. Ez a program fontos lehetőséget nyújt majd a tagállamoknak, hogy kicseréljék

---

⁷¹ OJ L 333, 29.12.2000, pp.84-91

⁷² A Kisvállalkozások Európai Kartáját az Általános Ügyek Tanácsa fogadta el, 2000 6.hó 13-án.

tapasztalataikat és legjobb gyakorlataikat a fiatalok körében tapasztalható szegénység és társadalmi kirekesztettség csökkentésére és megelőzésére.

- *Egészség*

A fiatalok részesei annak a stratégiának, amelyet a Közösségi Közegészségügyi akcióprogram határoz meg. 2001 júliusában az Egészségügyi tanács közös véleményt fogadott el ezzel az akcióprogrammal kapcsolatban (melynek időtartama 2000-2006)⁷³. Egyik fő eleme az egészségügyi kérdésekre vonatkozó információ és tudás javítása. A program foglalkozik az AIDS megelőzéssel és a drogfüggőséggel is. A Tanács elfogadott továbbá egy ajánlást a fiatalok, különösen a gyermekkori és a kamaszok túlzott alkoholfogyasztása ellen.

A rasszizmus és a xenofóbia megelőzése

1997-ben a Tanács üdvözölte a Rasszizmus Elleni Európai Évet, és hangsúlyozta, hogy a tagállamok meg kell hogy növeljék erőfeszítéseiket. Rámutatott továbbá az oktatás fontosságára. 2000-ben az Oktatási és Ifjúsági Tanács észrevételezte a fiatalok körében tapasztalható rasszizmus és xenofóbia leküzdésének szükségességét. 2001 májusában az Ifjúsági Tanács ülésén elfogadtak egy nyilatkozatot az interneten jelentkező rasszizmus és xenofóbia leküzdéséről a fiatalokkal való együttműködésen keresztül.

Sport

Az Amszterdami Szerződés 29. nyilatkozatában elismerte a sport társadalmi jelentőségét, különösen az identitás kialakításában és az emberek közelebb hozásában. A nyilatkozat kiemelte a sportegyesületek és az amatőr sport fontosságát. Ennek alapján az EU aktív szerepet vállal a sport területén. Többek között olyan projekteket támogat, amelyek sporttevékenységeken keresztül segítik elő a fiatalok integrációját, megelőzik a doppingszerek használatát, valamint egy iskolai információs kampányt a sport és az olimpiai játékok etikai értékrendjéről. A Tanács 1999 decemberi határozata⁷⁴ hangsúlyozta, hogy fontos kiaknázni a sporttevékenységekben rejlő nem-formális oktatási lehetőségeket, az európai ifjúságpolitikai együttműködés kontextusában. Az Európai Tanács nizzai ülésén elfogadtak egy nyilatkozatot a sport jellegzetes tulajdonságairól, felkérve a Közösséget, hogy vegyék figyelembe a sport társadalmi, oktatási és kulturális értékeit, a Szerződés különböző pontjai alá tartozó programokban. Az Európai Tanács megegyezett abban is, hogy növelik az európai együttműködést a doppingolás elleni küzdelemben.

Az Európai Bizottság javasolta a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek, hogy 2004-et nyilvánítsák az „Oktatás a Sporton keresztül Európai évének”. Ennek az európai Évnek a fő céljai, hogy az oktatási szektort és a sportszervezeteket arra ösztönözzék, hogy együttműködjenek a sport oktatási értékének és társadalmi integrációs szerepének kiaknázásáért, valamint, hogy hangsúlyozzák az önkéntes sporttevékenységek informális tanulási aspektusát. Az iskolákat arra kell ösztönözni, hogy nagyobb jelentőséget tulajdonítsanak tanterveikben és az iskolák közti cserékben a sportnak.

---

⁷³ OJ C 307, 31.10.2001, pp. 27-40

⁷⁴ OJ C 8, 12.1.2000, p. 5.

3. A FOGLALKOZTATÁS, OKTATÁS, KULTÚRA ÉS IFJÚSÁGVÉDELEM ANYAGI TÁMOGATÁSA

Létezik számos más támogatási forrás az oktatás, foglalkoztatás, kultúra és ifjúságvédelem területén, amelyek közvetlenül vagy közvetve fiatalokra vonatkozó rendelkezéseket támogatnak. Alább található néhány példa:

Infrastruktúra: a 2000-2006-os támogatási időszakban az Európai Regionális Alap bizonyos régiókban támogatást nyújt infrastrukturális projektekhez, melyek közt található fiatalok érdekeit szolgálók is (úgy mint ifjúsági központok, iskolák, stb).

Foglalkoztatás és társadalmi integráció: a 2000-2006-os támogatási időszakban az Európai Szociális Alap háttértámogatást biztosít a munkaügy, szociális integráció, információ és tanácsadás, stb területén, nemzeti és regionális szinten futó, specifikusan fiataloknak szóló programoknak.

Oktatás: a SOCRATES program iskolában vagy egyetemeken tanuló fiatalok csere és mobilitási programjaihoz nyújt támogatást.

Szakképzés: a LEONARDO program modern szakképzési szolgáltatásokhoz, nyelvtanulási lehetőségekhez és külföldi munkához biztosít hozzáférést a fiataloknak.

Kultúra: a KULTÚRA 2000 programban van egy ifjúsági komponens, ami a kreativitás és mobilitás, a művészet és kultúra terjesztése, az interkulturális párbeszéd és az európai történelem témaköreiben működő projekteknek nyújt támogatást.

Ifjúságvédelem: a DAPHNE program megelőző lépéseket támogat a gyermekek, fiatalok és nők elleni erőszak megszüntetésére.

4. AZ ALAPVETŐ JOGOK KARTÁJA

2000 decemberében Nizzában az Alapvető Jogok Kartájának kikiáltása fontos lépés volt. A Karta egy dokumentumon belül említi az emberek polgári, politikai, gazdasági, szociális és társadalmi jogait. A szabadságjogokról (II. fejezet) és a szolidaritásról (IV. fejezet) szóló két

fejezete kimondkák a gyermekek és fiatalok jogainak elismerését (ld. 14. paragrafus „az oktatáshoz való jogról”, 24. paragrafus „a gyermekek jogairól”, és 32. paragrafus „a gyermekmunka betiltásáról és a fiatalok munkahelyi védelméről”).

5. TÁMOGATÁS AZ EURÓPAI PARLAMENTTŐL

Az Európai Parlament aktívan támogatja a fiataloknak kedvező európai szintű tevékenységeket, különösen a fiatalokkal kapcsolatos programok elfogadásának vonatkozásában. 1999 márciusában elfogadta az „európai ifjúságpolitika megtremtéséről szóló határozatot”, ami hangsúlyozta „az európai társadalmak gazdasági és kulturális változásaiban az 'ifjúsági tényező' növekvő jelentőségét”.⁷⁵

2001 áprilisában az ifjúsági ügyekért felelős bizottság közmeghallgatást rendezett az ifjúságról. Ezen EP képviselők, ifjúsági szakértők, gazdasági és társadalmi szervezetek képviselői, ifjúsági szervezetek és nem-szervezett fiatalok vettek részt. Lenyűgöző volt a résztvevők nagy száma és a beszélgetések magas színvonala, és ez nagymértékben hozzájárult a találkozó sikeréhez.

A Bizottság ifjúsági referense a meghallgatás során kijelentette, hogy „még mindig hiányzik egy koherens EU –s ifjúságpolitika, és a Fehér Könyv fő célja ... kell hogy legyen egy integrált megközelítési mód kialakítása a fiatalok problémáinak megválaszolására”⁷⁶. Az Európai Parlament hangsúlyozta, hogy a Fehér Könyv ötletek, inspiráció és beszélgetések forrása kell hogy legyen, be kell mutatnia a legjobb gyakorlatokat és arra kell ösztönöznie a tagállamokat, a regionális és a helyi önkormányzatokat, hogy új kezdeményezésekbe fogjanak.

A fiatalok azt mondták, magasak az elvárásaik a Fehér Könyvvel szemben, különösen az alábbi témakörökben: információ, anti-diszkrimináció, egyenlő esélyek a fiatal fogyatékos személyeknek, formális és nem-formális oktatás, foglalkoztatás és társadalmi integráció, részvétel a csereprogramokban, demográfiai változások Európában, és a fiatalok részvétele a társadalom életében. Azt mondták, hogy „valódi európai ifjúságpolitikára van szükség ... [és hogy] a helyi szinttől az európai szintig az ifjúságpolitikáknak ki kell egészíteniük egymást és ... a különböző szintek között koordinációra van szükség”.

6. A GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG ÉS A RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK KÖZREMŰKÖDÉSE

A fiatalok közvetve képviseltetik magukat az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságban (ESC), hiszen az ESC számos tagja olyan szervezetekkel áll kapcsolatban, amelyeknek nemzeti, regionális és helyi szinten aktív ifjúsági részlegei vannak. 2000 novemberében az ESC elfogadott egy állásfoglalást az ifjúságpolitikáról.⁷⁷ Ennek értelmében az ifjúságpolitikának a „társadalmi erőforrásaként” kell tekintenie a fiatalokra, és lehetővé kell

---

⁷⁵ OJ C 175, 21.6.1999, p. 50.

⁷⁶ Európai Parlament, Kutatási Főigazgatóság, az ifjúságról szóló közmeghallgatás összefoglalása, 2001 április 24, Brüsszel, a Kulturális, Ifjúsági, Oktatási, Média és Sport Bizottság szervezésében, IV/WIP/2001/04/0094, 18.05.2001.

⁷⁷ A Gazdasági és Szociális Bizottság állásfoglalása az Ifjúságpolitikáról szóló Fehér Könyvről, CES 1418/2000, 29-30.11.2000, p. 2-4

tennie számukra, hogy „aktív, szabad és felelősségteljes polgárokká váljanak”. Az ifjúságpolitika „integrált, szektorokon átívelő politika”, melynek célja, hogy „javítsa és fejlessze a fiatalok életkörülményeit és a közéletben való részvételüket, azáltal, hogy foglalkozik a fiatalokat és más társadalmi csoportokat érintő szociális, kulturális és politikai kérdések széles skálájával.”

2001 februárjában az ESC és az Európai Bizottság az Európai Ifjúsági Fórummal és az Európai Unióval közösen a civil társadalom számára rendezett egy, a Fehér Könyvhöz kötődő közmeghallgatást. A meghallgatás rendkívül hasznos volt, mivel első kézből származó információval szolgált az európai fiatalok helyzetéről, valamint társadalmi, gazdasági és személyes elvárásaikról.

A Régiók Bizottságában (CoR) képviselt regionális és helyi önkormányzatok a legtöbb tagállamban az ifjúságpolitika alkalmazásának központi szereplői. 1999-ben a CoR elfogadott egy állásfoglalást a „helyi és regionális együttműködésről az Európai Unión belül, a gyermekek és fiatalok védelméről az erőszakkal és gondatlansággal szemben”.⁷⁸ A CoR hangsúlyozta egy EU méretű stratégia szükségességét a gyermekek és fiatalok elleni erőszak és gondatlanság megelőzésére, a nemzeti, regionális és helyi önkormányzatok felelőségébe való beavatkozás nélkül. A CoR véleménye szerint a gyermekek és fiatalok bevonása az őket érintő döntések meghozatalába, valamint a lehetőség, hogy elképzeléseiknek hangot adjanak, hozzájárul a megelőzéshez. A CoR úgy érvel, hogy egy polgárokhoz közeli Európa decentralizált struktúráihoz több koordinációra, határokon túli nemzetközi együttműködésre van szükség, és a gyermekeket valamint a fiatalokat nem szabad kihagyni ebből a folyamatból.

7. PÁRBESZÉD AZ EURÓPAI IFJÚSÁGI FÓRUMMAL

Az Európai Ifjúsági Fórumot (EYF) 1979-ben hozták létre a célból, hogy európai szinten képviselje az ifjúsági szervezeteket, és párbeszédet kezdjen a fiatalokkal. Tagjai az EU tagállamok nemzeti ifjúsági tanácsai és különféle nemzetközi nem-kormányzati ifjúsági szervezetek (Pontosabban, 1996-os szervezeti reformja óta a nem EU-tagállam európai országok nemzeti ifjúsági tanácsai is teljes jogú tagjai az Európai Ifjúsági Fórumnak – a ford.). Elősegíti napi szinten a kapcsolatteremtést és a kommunikációt tagszervezetei között – amelyek több millió fiatalat tömörítenek -, valamint a tagszervezetek és individuális fiatalok között. Célja, hogy jelentősebb képviselői szerepe legyen. Az EYF jelentős szakmai tapasztalattal rendelkezik az ifjúsági munka, ifjúságpolitika, a nem-kormányzati ifjúsági szektor és a civil szféra kérdéseiben. Az EYF képviselteti magát az Európai Bizottság különféle munkacsoportjaiban, és részt vesz az Ifjúság 2000-2006 Program projektelbírálási folyamatában.

Az EYF nagyon fontos szerepet játszott a konzultációs folyamatban ami a Fehér Könyvet eredményezte. Részt vett a fiatalokkal való konzultációkban, és a Bizottsággal és az ESC-vel közösen megszervezte a civil szervezetek konzultációját. Az EYF saját vitaanyaggal is hozzájárult a Fehér Könyv elkészüléséhez.⁷⁹

⁷⁸ A Régiók Bizottságának állásfoglalása, 18.11.1999, COM-7/017

⁷⁹ Stratégia és kulcsfontosságú célok az Európai Unió ifjúságpolitikájához, az Európai Ifjúsági fórum második hozzájárulása az Európai Bizottságnak az Ifjúságpolitikáról szóló Fehér Könyvéhez, melyet a Tanács tagjai 2001 április 6-7-én, Brüsszelben fogadtak el.

8. AZ EURÓPA TANÁCS MUNKÁJA

1970-ben az Európa Tanács létrehozta az Európai Ifjúsági Központot (EYC) és az Európai Ifjúsági Alapítványt (EYF) Strasbourgban. 1995-ben megnyitottak egy második Európai Ifjúsági Központot Budapesten. Az EYC és az EYF programjait és projektjeit a co-management rendszer alapján irányítják⁸⁰.

Az Európa Tanács számos nyilatkozatot és javaslatot fogadott el az alábbi témakörökben: a fiatalok részvétele, polgáriság, nem-formális oktatás, mobilitás, és a rasszizmus elleni küzdelem.

1992 márciusában az Európa Tanács elfogadta a Fiatalok Városi és Regionális Közéletben való Részvételének Európai Kartáját.⁸¹ A Karta a fiatalok nagyobb mértékű részvételét sürgeti a regionális és helyi szintű közügyekben, és „a részvétel különböző formáinak” megvalósítására hív fel, amelyek vonatkoznak „minden fiatalra, diszkrimináció nélkül. A fiatalok részvételéről és a civil szféra jövőjéről szóló ajánlásban a Miniszteri Bizottság megerősítette „a fiatalok részvételének fontosságát a civil társadalom fejlődésében, mint a demokratikus társadalom folyamatos megújulásának forrása.”⁸²

1998 áprilisában, a Európa Tanács Ifjúsági Minisztereinek 5. konferenciáján, Bukarestben az Ifjúsági Miniszterek kijelentették, hogy a fiatalok integrációja a munka világába azokon a készségeken és végzettségeken fog múlni, amelyeket a nem-formális oktatásban sajátítanak el. Az Európa Tanács kiemelte a nem-formális oktatás fontosságát, ami egyértelműen gazdagítja a hagyományos oktatási modelleket. Az Európa Tanács újabb lépést tett ebben az irányban amikor 2000 januárjában elfogadta a nem-formális oktatásról szóló ajánlást, amelyben elismeri, hogy a formális oktatási rendszerek önmagukban nem képesek megfelelni a folyamatos technológiai, társadalmi és gazdasági változások támasztotta követelményeknek, ezért szükséges megerősítésük a nem-formális oktatás gyakorlatával.⁸³

Az Európa Tanácsban hosszú időre nyúlik vissza a rasszizmus, xenofóbia, és intolerancia elleni küzdelem. Az 1990-es évek elejére az európa Tanács útjára indított egy széleskörű európai ifjúsági kampányt, együttműködésben az európai ifjúsági szervezetekkel. Célja a toleráns társadalom létrehozás és kísérleti projektek ösztönzése volt. Az Európa Tanács figyelmet fordított az ifjúsági kártya továbbfejlesztésére is, hogy olyan szolgáltatás váljék belőle, ami javítja a mobilitási projektekben résztvevő fiatalok helyzetét. Az Európa Tanács elősegíti a fiatalok önkéntes szolgálatát nemzeti és európai szinten, **valamint az Interrail rendszerrel együttműködve, a Mobilitási Alapon keresztül a rászoruló fiataloknak megfizethető utazási lehetőséget biztosít.** Támogatást nyújt különféle non-profit szervezeteknek ifjúsági cserék szervezéséhez. 1998-ban az európai Bizottság és az európa Tanács közös képzési program kidolgozásába kezdett. Ennek keretében fiatalokkal dolgozó fiatal trénereket képeznek a közös értékek – úgymint emberi jogok, pluralista demokrácia, jogállamiság, aktív polgáriság és európai együttműködés – továbbadására.⁸⁴ Az

⁸⁰ A co-management elvével kapcsolatban ld. A 20-es lábjegyzetet.

⁸¹ 237. határozat, elfogadva 19.3.1992, Európa Helyi és Regionális Önkormányzatainak Kongresszusa (CLRAE) által.

⁸² Miniszteri Bizottság, R(97)3-as számú ajánlás, elfogadva 4.2.1997

⁸³ A Parlamenti Közgyűlés 1437-es ajánlása a nem-formális oktatásról, elfogadva 24.1.2000, 7.i. paragrafus

⁸⁴ <http://www.coe.fr/youth/english/partnership/new/>

együttműködés konkrét eredményei között képzési kiadványok és a képzési tevékenységgel kapcsolatos tanácsadási és kutatói együttműködés szereplenek.

9. AZ EURÓPAI BIZOTTSÁG ÁLTAL KEZDEMÉNYEZETT TANULMÁNYOK ÉS KÖZVÉLEMÉNY KUTATÁSOK

Az IFJÚSÁG EURÓPÁÉRT program keretében öt év alatt körülbelül harminc tanulmány került finanszírozásra. Legtöbbjük összehasonlító elemzés volt, de voltak esettanulmányok is, három témakörben: 1) hátrányos helyzetű fiatalok és kockázatos magatartás; 2) a fiatalok értékrendje, elvárásai és identitása, különösen Európa tekintetében (ideértve a fiatal bevándorlókat, a rasszizmus és a xenofóbia kérdéskörét); 3) nem-formális oktatási módszerek.

Négy tanulmány készült az Európai Önkéntes Szolgálat keretében. Ezek témái: a sport mint a társadalmi integráció eszköze a fiatalok számára; a nemzeti polgári szolgálatos programok; a fogyatékos fiatalok hozzáférése az Európai Önkéntes Szolgálathoz; az önkéntes szolgálat teljesítésekor kapott oklevelek, bizonyítványok (nemzeti vagy bármi más).

Az Európai Önkéntes Szolgálat program hatását is megvizsgálták és értékelték. Az IARD Intézet (Milánó) készített egy tanulmányt a fiatalokról és az ifjúságpolitikáról a tagállamokban, ezt 2001 júniusában adták ki.⁸⁵ Mennyiségi és minőségi adatok alapján áttekintést nyújt a fiatalok helyzetéről és elvárásairól. Leírja továbbá a tagállamok ifjúsági struktúráit és ifjúságpolitikáját.

A Kis- és Középvállalkozások az Európai Unióban Harmadik Többéves Program (1997-2000)⁸⁶ keretében a Bizottság bemutatott egy tanulmányt „Fiatal vállalkozók, vállalkozó nők, etnikai kisebbségekből származó vállalkozók az Európai Unióban és Közép- és kelet-Európában” címmel. A tanulmány megnevezte azokat a fő problémákat és kihívásokat, amelyekkel ezeknek a célcsoportoknak szembe kell nézniük, és számos ajánlást tartalmazott fejlődésük elősegítéséhez.

Ezzel a munkával párhuzamosan a Bizottság nekivágott, hogy megtudakolja az európai fiatalok véleményét. 1997-ben elkészítettek egy közvélemény kutatást, Eurobarometer 47,2 „Fiatal európaiak” címmel. A Bizottság később elindított egy második Eurobarometer kutatást, az Ifjúságpolitikai Fehér Könyv elkészítéséhez. Ennek eredményeit 2001 októberében hozták nyilvánosságra⁸⁷.

---

⁸⁵ <http://www.europe.eu.int/comm/education/youth/studies.html>

⁸⁶ OJ L 6, 10.01.1997, pp.25-31

⁸⁷ http://europa.eu.int/comm/education/youth/ywp/eurobarometer_youth.html